

לקוטי תורה • פרשת פקודי • מאמר 2

הנה פקודי המשכן הוא יחוד וי"ה דשם הוי"ה...

"פקודי המשכן" — ייחוד וי"ה"

"אלה פקודי המשכן, משכן העדות" מציין שני ייחודים: הייחוד התחתון של ז"א ונוקבא, שנמשך באמצעות התורה והמצוות המעשיות כאור בכלים, והייחוד העליון של אבא ואמא, שנמשך באמצעות הלאווין והביטול, ומגלה את עצמות ה' רק כ"עדות", בדומה לידיעה בדרך השלילה. צורתו של הייחוד העליון נמוכה יותר, אך מקורו גבוה יותר; בתפילה מעלים אליו את הייחוד התחתון.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/pekudei/2

הנקודה

"אלה פקודי המשכן, משכן העדות" מציין שני ייחודים: הייחוד התחתון של ז"א ונוקבא, שנמשך באמצעות התורה והמצוות המעשיות כאור בכלים, והייחוד העליון של אבא ואמא, שנמשך באמצעות הלאווין והביטול, ומגלה את עצמות ה' רק כ"עדות", בדומה לידיעה בדרך השלילה. צורתו של הייחוד העליון נמוכה יותר, אך מקורו גבוה יותר; בתפילה מעלים אליו את הייחוד התחתון.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מפרש את שמות ל"ח, כ"א כשני ייחודים בשם הוי", שנעשים בכל יום בקריאת שמע. "אלה פקודי המשכן" הוא ייחוד ז"א ונוקבא (ו"ה), שנמשך על ידי הפסוק "ואהבת", באמצעות התורה והמצוות המעשיות. "משכן העדות, פקוד על פי משה" הוא ייחוד אבא ואמא (י"ה), הפסוק הראשון של שמע, שנמשך על ידי הלאווין ועל ידי הביטול של משה. באמצעות דברי הרמב"ם על התארים השליליים, מראה אדמו"ר הזקן שחכמה מגלה את אור אין סוף בבינה לא כהבנה, אלא כידיעה בדרך השלילה; הלאווין, שרק מסלקים את מה שמעלים, מגיעים לאור העליון הזה, וגילוי הוא "עדות" על הנסתר. "עדות" רומזת גם ל"עדי": תכשיט, נצחיות וגבול — כולם מתארים את כתר, שכתריו נמשכים באמצעות ביטול, כשם שזרע נרקב לפני שהוא צומח. "פקד" מסתיר בתוכו את "דופק", פעימת הדופק, שהרצוא והשוב שלו מחברים את חכמה ובינה. פסוקי דזמרה, שירת הלוויים, מעלים את הייחוד התחתון לייחוד העליון, והתורה שנאמרת בביטול, "ביד איתמר", היא הכלי לכל זה.

מבנה

1	שני ייחודים בפסוק אחד	11-3
"אלה פקודי המשכן" הוא ייחוד ז"א ונוקבא באמצעות התורה והמצוות, הפסוק "ואהבת"; "משכן העדות, פקוד על פי משה" הוא ייחוד אבא ואמא באמצעות ביטול, הפסוק הראשון של שמע, ובו העיין והדל"ת הגדולות שבכתיבת "עד".		
2	חכמה, בינה וידיעה בדרך השלילה	4-9
האריז"ל קושר את הלאווין לאבא ואמא. חכמה היא אין, למעלה מהשגה; בינה היא יש, הבנה ואהבה. בדומה לתארים השליליים של הרמב"ם, מה שחכמה מגלה בבינה הוא גילוי ממש, אך אינו השגת העצמות; התגובה שהוא מעורר היא ביטול.		
3	הלאווין מגיעים למעלה גבוהה יותר	10-17
הלאווין הם שליליות המסלקות את מה שמסתיר את האלוקות; "בארץ לא זרועה" הם מגלים את אור הכתר, שאינו יכול להתלבש בכלים. המצוות המעשיות משיגות את עצמותה של הארה נמוכה יותר. מכאן חשיבותם של הסייגים שקבעו חכמים, ומכאן השם "עדות".		
4	תכשיט התכשיטים	18-23
כשם שזרע נרקב לפני שהוא צומח, מלכות נעשית נקודה לפני שהיא עולה פנים בפנים ומקבלת את הכתרים מאריך אנפין. "עדי" פירושו תכשיט, נצחיות וגבול — כל אלה הם כתר; בהערת אנב מוסבר ש"אין סוף" מציין את האור, ולא את העצמות. השבטים עולים לכתר, שבו מתאימה רק הכרה.		

בשמע, הפסוק הראשון הוא הביטול של אבא ואמא, ו"ואהבת" הוא תיקון ז"א. "עדות" מתאימה לאור סוכב, שנמשך לדעת על ידי ישראל; הייחוד מגיע עד אין סוף. עדות (הארה) וכתר (העצמות) נכונים שניהם, כל אחד בדרגתו.

29-251

הדופק

6

ב"פקד" נמצאות אותיות "דופק", שערכו 184 — ה"אחוריים" של אבא, המתלבשים בדם של אמא, שערכו 161; יחד הם יוצרים את השם משה. בעבודת ה', הרצוא והשוב של הלב הם הדופק, הממשיכים את משכן העדות; פעימת הלב והדופק שביד מקבילים לשני המשכנים.

34-301

עבודת הלויים

7

פסוקי דזמרה, שירת הלויים, מעלים את הייחוד התחתון לייחוד העליון שבשמע ומסלקים את ההעלם של נפש הבהמית; ה"אסמח" שבזוהר מבטא את השמחה שבעלייה זו. "ביד איתמר" היא התורה שנאמרת בביטול ונולדת מאהבה גדולה, והיא נותנת את הכוח לעלות.

44-351

סיכום

8

ניסוח תמציתי מחדש של המאמר כולו, חלק אחר חלק, עד לסיום המדגיש את לימוד התורה כמטרה העיקרית.

מו ש ג י מ

עדות עדות	ייחוד אבא ואימא ייחוד אבא ואימא
עד מעיד על דבר נסתר בלי להראות אותו. כך ייחוד אבא ואמא מגלה את עצמות ה' רק כעדות; המילה רומזת גם ל"עדי" — תכשיט, נצחיות וגבול, שכולם הם כתר.	ייחוד חכמה ובינה, י"ה שבשם: אור אין סוף שלמעלה מהשגה מתגלה בבינה. הוא נעשה באמצעות הלאווין והביטול, והוא "משכן העדות".
ביטול ביטול	ייחוד זעיר אנפין ונוקבא ייחוד זעיר אנפין ונוקבא
העדר תחושת מציאות עצמית: היות האדם "אין" לפני ה', כמאמר משה "ונחנו מה". זו התגובה לגילוי שלמעלה מהשגה, ואפילו למעלה מאהבה.	ייחוד המדות עם מלכות, ו"ה שבשם: אור המתלבש בכלים. הוא נעשה באמצעות התורה והמצוות המעשיות, והוא "פקודי המשכן".
רצוא ושוב רצוא ושוב	ידיעה בדרך השלילה ידיעת השלילות
"ריצה ושיבה": כמיהת הנשמה אל ה' ושיבתה, בדומה לפעימת הדופק; הרצוא בא מבינה, והשוב — מהביטול של חכמה.	ידיעת דבר באמצעות הבנת מה שאינו, כפי שאומר הרמב"ם שיש להבין את כל התארים של ה'. זהו גילוי ממשי שאינו משיג את העצמות, והוא המשל במאמר לאופן שבו חכמה מתגלה בבינה.
שני הכתרים תריין עטריין	
"עדי העדים" שז"א יורש מאריך אנפין, עצמותו של כתר; מגיעים אליהם רק לאחר שלב של ביטול, כשם שזרע נרקב לפני שהוא צומח.	

שני ייחודים בפסוק אחד

1 הנה פקודי המשכן¹ הוא ייחוד ו"ה דשם הוי' דהיינו ייחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] ופקודי מלשון לפקוד את

אשתו² ומשכן היינו שכינת עוזו ית' שהיא מדת מלכות³ כנודע, וייחוד זה הוא ע"י תומ"צ [תורה ומצות]

והנה, "חשבונות המשכן" הם ייחוד ו"ה של שם הוי', כלומר, ייחוד ז"א ונוקבא. "פקודי" הוא מלשון "לפקוד את אשתו", ו"משכן" הוא שכינת עוזו ית', שהיא מידת מלכות, כידוע. ייחוד זה נעשה באמצעות תורה ומצוות,

המאמר פותח בפסוק שמות ל"ח, כ"א: "אלה פקודי המשכן, משכן העדות", וקורא את הביטוי הראשון כרומז לייחוד בתוך השם האלוקי. ו' וה', שתי האותיות האחרונות של הוי', מסמלות את ז"א — שש המידות — ואת נוקבא, מלכות. "פקודי" נדרש מלשון בעל "פוקד" את אשתו, כלומר ייחוד; והמשכן הוא השכינה, מלכות. ייחוד תחתון זה נעשה באמצעות תורה ומצוות.

וזהו אלה פקודי⁴ כי שיתא סדרי משנה וכל אחד כלול מששה זהו גימטריי [גימטריא] אלה ומה נמשך

בחי' פקודי המשכן ייחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא],

וזהו [פירוש] "אלה פקודי": ששת סדרי המשנה, שכל אחד מהם כלול משש, הם בגימטרייה "אלה"; ומתוך כך נמשכת בחינת "פקודי המשכן", ייחוד ז"א ונוקבא.

המילה "אלה" היא בגימטרייה 36: א' היא 1, ל' היא 30 וה' היא 5. גם ששת סדרי המשנה, שכל אחד מהם כלול משש, מסתכמים ב-36. לכן המילים הפותחות את הפסוק רומזות לכך שלימוד התורה ממשיך את ייחוד ז"א ונוקבא.

אך משכן העדות הוא ייחוד י"ה וכמ"ש שבטי י"ה עדות לישראל⁵ כי עדות שייך על דבר שהוא נסתר ונעלם

אבל "משכן העדות" הוא ייחוד י"ה, כמו שנאמר: "שבטי י"ה עדות לישראל"; שכן "עדות" שייכת לדבר נסתר ונעלם,

הביטוי השני, "משכן העדות", הוא ייחוד נעלה יותר — י' וה', שתי האותיות הראשונות של הוי', המסמלות את חכמה ובינה. ההוכחה היא מתהילים קכ"ב, ד', שם נאמר על "שבטי י"ה" שהם "עדות לישראל". עדות נצרכת רק בנוגע לדבר שאי אפשר לראותו ישירות, ולכן המילה מתאימה לרובד נסתר.

והיינו או"א [אבא ואימא] שנק' נסתרות, וייחוד זה הוא פקד ע"פ משה שהוא בחי' בטול ונחנו מ"ה [מה]⁶

וזהו אבא ואמא, הנקראים "נסתרות". ייחוד זה הוא "פקוד על פי משה", שהוא בחינת ביטול — "ונחנו מה".

אבא ואמא, חכמה ובינה, נקראים "נסתרות", לעומת המידות, שהן גלויות. הפסוק אומר שהמשכן נמנה "על פי משה"; משה מסמל ביטול, כפי שאמר על עצמו ועל אהרן: "ונחנו מה" (שמות ט"ז, ז').

(גם שם משה מורה על חיבור ויחוד או"א [אבא ואימא] כי משה גימטריא קפ"ד קס"א⁷ והיינו יחוד שם ע"ב [שם ע"ב] דאבא עם שם אהיה דאימא כמ"ש לקמן. ועוד⁸ דמשה זכה לכינה⁹).

(גם השם משה מורה על החיבור והייחוד של אבא ואמא, שכן משה הוא בגימטריה קפ"ד וקס"א; כלומר, ייחוד שם ע"ב של אבא עם שם אהי"ה של אמא, כפי שיתבאר להלן. ועוד, משה זכה לכינה.)

הסוגריים מוסיפים שני קשרים בין משה לייחוד אבא ואמא. אותיות השם משה עולות בגימטריה 345, שהוא קפ"ד — צורת האחוריים של שם ע"ב השייך לאבא — ועוד קס"א, שם אהי"ה במילוי יודי"ן השייך לאמא; לכך חוזר סעיף 6. עוד נאמר בתלמוד שמה קיבל את כל שערי הבינה מלבד אחד מחמישים השערים.

וב' יחודים אלו הן בסדר התפלה בכל יום בק"ש [בקריאת שמע] כי פסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] שמע ישראל¹⁰ הוי' אלקינו¹¹ כוי

שני ייחודים אלה נמשכים בסדר התפילה בכל יום, בקריאת שמע: שכן הפסוק הראשון של קריאת שמע הוא "שמע ישראל, הוי' אלקינו וגו'",

שני הייחודים נעשים בכל יום בתפילה, בקריאת שמע. הפסוק הראשון, "שמע ישראל, הוי' אלקינו, הוי' אחד", שייך לייחוד העליון.

הוא בחי' יחוד או"א [אבא ואימא] והוא ענין משכן העדות אשר פקד ע"פ משה שהוא בחי' מ"ה [שם מ"ה] וביטול והיינו שצריך למסור נפשו באחד שע"י ביטול זה נמשך יחוד הנ"ל דמשכן העדות.

הוא בחינת ייחוד אבא ואמא, והוא עניינו של "משכן העדות אשר פקד על פי משה", שהוא בחינת מ"ה וביטול. כלומר, על האדם למסור את נפשו באמירת "אחד", שכן באמצעות ביטול זה נמשך הייחוד האמור של "משכן העדות".

במילה "אחד" על האדם למסור את נפשו, ולהיות מוכן לוותר על חייו למען אחדות ה'. ביטול זה הוא מידתו של משה, ובאמצעותו נמשך ייחוד אבא ואמא, "משכן העדות".

2 ובפסוק ואהבת את¹² הוי' כוי הוא ענין יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כי את הוא בחי' מלי' שהוא בחי' את הטפל¹³ לשם הוי',

ובפסוק "ואהבת את הוי' וגו'" מדובר באיחוד ז"א ונוקבא: "את" היא בחינת מלכות, בחינת ה"את" הטפלה לשם הוי';

הפסוק השני של קריאת שמע, "ואהבת את הוי' אלקיך", שייך ליחוד התחתון. המילה הקצרה "את", המסמנת את מושא הפועל ואין לה משמעות עצמאית, מייצגת את מלכות, המשנית לשם הוי' (ז"א) ומקבלת ממנו.

וגם את לשון עת¹⁴ שהוא מקור הזמן ופי' ואהבת את שע"י האהבה מעורר אהבה עליונה לבחי' את היינו שיהיה הוי' אלקיך יחוד ז"נ [זעיר אנפין ונוקבא] והוא ענין אלה פקודי המשכן.

ו"את" היא גם מלשון "עת", שהיא מקור הזמן. ופירוש "ואהבת את" הוא שעל ידי האהבה מעוררים אהבה עליונה לבחינת "את", כלומר, שיהיה "הוי' אלקיך" — יחוד ז"א ונוקבא. וזהו עניינם של "אלה פקודי המשכן".

"את" נקראת גם "עת", משום שמלכות היא מקור הזמן. לכן "ואהבת את" פירושו שאהבתו של האדם למטה מעוררת אהבה עליונה כלפי מלכות, כדי שהוי' (ז"א) יהיה "אלקיך" (אלקיך, נוקבא): יחוד ז"א ונוקבא, שהוא עניינם של "אלה פקודי המשכן".

3 ולכן בפסוק ראשון אמר משה במשנה תורה הוי' אלקינו¹⁵ להיותו יחוד או"א [אבא ואימא] אשר יחוד זה פקד ע"פ משה. ובפסוק ואהבת נאמר הוי' אלקיך¹⁶ להיותו יחוד ז"נ [זעיר אנפין ונוקבא] וכמ"ש במ"א.

לכן, בפסוק הראשון אמר משה במשנה תורה [דברים]: "הוי' אלקינו", משום שזהו יחוד אבא ואמא, יחוד שנפקד על פי משה. ובפסוק "ואהבת" נאמר "הוי' אלקיך", משום שזהו יחוד ז"א ונוקבא, כפי שמבואר במקום אחר.

הניסוח בשני הפסוקים מבטא את ההבדל ביניהם. בפסוק הראשון משה אומר "אלקינו", וכולל גם את עצמו, מפני שיחוד אבא ואמא הוא המדרגה שלו, "שנפקד על פי משה"; בפסוק השני נאמר "אלקיך", מפני שהפסוק עוסק ביחוד ז"א ונוקבא. "משנה תורה" הוא כינוי מסורתי לספר דברים.

וזהו מ"ש בזהר פ' פינחס דרל"ו ע"ב¹⁷ בענין ע' רבתי דשמע וד' רבתי דאחד וסימנא דא עד¹⁸ הוי' בכם והוא כענין משכן העדות.

וזהו הנאמר בזהר, פרשת פינחס, דף רל"ו ע"ב, בענין העי"ן הגדולה של "שמע" והדל"ת הגדולה של "אחד": "והסימן לכך הוא: הוי' עד בכם"; וזה דומה לענין משכן העדות,

בספר התורה העי"ן של "שמע" והדל"ת של "אחד" נכתבות באותיות גדולות. יחד הן יוצרות את המילה "עד", והזוהר מביא להן סימן בפסוק "הוי' עד בכם" (שמואל א' יב, ה). אדמו"ר הזקן קושר את ה"עד" הזה ל"עדות" שבמשכן העדות, שכן שניהם קשורים לפסוק הראשון של קריאת שמע.

וכמשי"ת [וכמו שיתבאר] (ועיין בבעל הטורים פ' ואתחנן שכתב ג"כ שזהו ענין עד הוי' בכם וגם כדכתיב ואתם עדי¹⁹ ועיין בזהר קדושים דפ"ו):²⁰

כפי שיתבאר בהמשך. (ועיין בבעל הטורים על פרשת ואתחנן, שגם הוא כותב שזהו ענין "הוי' עד בכם", וכן כפי שנאמר "ואתם עדי"; ועיין בזהר, [פרשת] קדושים, דף פ"ו.)

הענין יתבאר בהמשך המאמר. בסוגריים מוסיף אדמו"ר הזקן שבעל הטורים מפרש גם הוא את האותיות הגדולות כ"עד", ומקשר זאת לפסוק בישעיהו מג, יב: "ואתם עדי"; והוא מציין גם מקבילה בזהר על פרשת קדושים.

חכמה, בינה וידיעה בדרך השלילה

4 ב והנה להבין ביאור הדברים למה נק' יחוד או"א [אבא ואימא] משכן העדות צריך להקדים מ"ש בלק"ת

[בלקוטי תורה (להאריז"ל)]

ב. כעת, כדי להבין את ביאור הדברים — מדוע היחוד של אבא ואמא נקרא "משכן העדות" — יש להקדים את מה שכתוב בלקוטי תורה [של האריז"ל],

החלק השני מתחיל. כדי להסביר מדוע היחוד של אבא ואמא נקרא "משכן העדות", אדמו"ר הזקן מביא תחילה תורה של האריז"ל מלקוטי תורה שלו, בהקדמה לטעמי המצוות.

בהקדמה לטעמי מצוות שע"י קיום מצות ל"ת [לא תעשה] הוא גורם בחי' יחוד דאו"א [דאבא ואימא] וזהו שמי עם²¹ י"ה שס"ה וע"י קיום מ"ע [מצות עשה] הוא בחי' יחוד דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא].

בהקדמה לטעמי המצוות: קיום מצוות לא תעשה גורם לבחינת היחוד של אבא ואמא, וזהו "שמי עם י"ה — שס"ה"; וקיום מצוות עשה הוא בחינת היחוד של ז"א ונוקבא.

האריז"ל מלמד שקיום האיסורים גורם ליחוד של אבא ואמא, וקיום מצוות עשה גורם ליחוד של ז"א ונוקבא. הוא מבסס זאת על הפסוק "זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דורי": "שמי" (350) בצירוף י"ה (15) עולה 365 — כמספר האיסורים.

5 וזהו ו"ה עם זכרי רמ"ח, וצ"ל שייכות ענין קיום מל"ת [מצות לא תעשה] ליחוד או"א [אבא ואימא] דוקא, והענין הוא

וזהו ו"ה עם זכרי — רמ"ח. כעת יש להבין מהו הקשר בין קיום מצוות לא תעשה לבין יחוד אבא ואמא דווקא. והענין הוא:

זכרי (237) יחד עם ו"ה (11) עולה רמ"ח, כמניין מצוות עשה. השאלה כעת היא מדוע ההימנעות מדברים אסורים קשורה דווקא ליחוד העליון של אבא ואמא.

כי בחי' יחוד דאו"א [דאבא ואימא] הוא בחי' ביטול היש²² שיהיה בטל לאור אין סוף ב"ה עד שאינו תופס מקום כלל וכענין שאמר משה ונחנו מה²³ מ"ה [שם מ"ה] ממש ונק' זה יחוד דאו"א [דאבא ואימא]

שמדרגת יחוד אבא ואמא היא ביטול היש: שהיש יתבטל לאור אין סוף ברוך הוא, עד שלא יתפוס מקום כלל, בדומה למה שאמר משה: "ונחנו מה" — מה ממש. ויחוד זה נקרא יחוד אבא ואמא,

יחוד אבא ואמא הוא ביטול היש: ביטול התחושה שהאדם הוא "משהו" נפרד, עד שאינו תופס מקום כלל לפני אור אין סוף. משה ביטא זאת באומרו "ונחנו מה", ומצב זה הוא הנקרא בקבלה יחוד אבא ואמא.

כי החכמה הוא בחי' אין כמ"ש והחכמה מאין תמצא²⁴ וגם חכמה היינו כח מה, ובינה הוא בחי' יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש²⁵ דקאי על ג"ע [גן עדן] ששרשו מבחי' בינה כמ"ש ונהר יוצא מעדן²⁶ כו'

מפני שחכמה היא בחינת אין, ככתוב: "והחכמה מאין תמצא"; וגם המילה חכמה פירושה כוח-מה. ובינה היא בחינת יש, ככתוב: "להנחיל אוהבי יש", והכוונה לגן עדן, ששרשו מבחינת בינה, ככתוב: "ונהר יוצא מעדן וגו'",

חכמה היא אין, "כלום": הפסוק באיוב כח, יב — "והחכמה מאין תמצא" — נדרש כאומר שחכמה באה מן האין, והמילה חכמה מתחלקת ל"כוח מה". בינה היא יש, ככתוב במשלי ח, כא: "להנחיל אוהבי יש". הכוונה לגן עדן, ששרשו בבינה, הנהר היוצא מעדן (בראשית ב, י).

שמתגלה אא"ס [אור אין סוף] ב"ה בבחי' השגה להנשמות להיות נהנין מזיו²⁷ כו' וכנודע והיחוד דא"א [דאבא ואימא] שהן חו"ב [חכמה ובינה] הוא יחוד אין ויש שהיש בטל לאין להיות גילוי בחי' אין ביש וכמ"ש כמ"א ע"פ מזמור לתודה²⁸ (עיין בסידור)

שבו אור אין סוף ברוך הוא מתגלה לנשמות באופן שניתן להשגה, כדי שיוכלו "ליהנות מזיו וכו'", כידוע. יחוד אבא ואמא, שהם חכמה ובינה, הוא יחוד של אין ויש: היש מתבטל לאין, וכך מתגלה בחינת האין בתוך היש, כפי שנתבאר במקום אחר על הפסוק "מזמור לתודה" (ראו בסידור).

בגן עדן הנשמות "נהנות מזיו השכינה" (ברכות יז ע"א): אור אין סוף מתגלה להן באופן שהן יכולות להשיגו. יחוד חכמה ובינה הוא יחוד של אין ויש, שבו היש מתבטל לאין, וכך האין מתגלה בתוך היש. המאמר על "מזמור לתודה" שבסידור מבאר זאת.

וממשיכין יחוד זה בק"ש [בקריאת שמע] להיות יחוד זה והמשכה זו מאין ליש (ועמ"ש בזה בפי' ואתחנן בד"ה להבין מ"ש האריז"ל [האר"י זכרנונו לברכה]). ועמ"ש מענין יחוד א"א [אבא ואימא] בביאור ע"פ ונקדשתי^{29,30}.

ויחוד זה נמשך בקריאת שמע, כדי שיתקיימו יחוד זה והמשכה זו מאין ליש. (וראו מה שנכתב על כך בפרשת ואתחנן, במאמר המתחיל "להבין מה שכתב האריז"ל"; וכן ראו מה שנכתב בעניין יחוד אבא ואמא בביאור על הפסוק "ונקדשתי").

יחוד זה, מאין ליש, נמשך בקריאת שמע. הסוגריים מפנים לשני מאמרים נוספים בלקוטי תורה: "להבין מה שכתב האריז"ל" שבפרשת ואתחנן, והביאור על "ונקדשתי" שבפרשת אמור.

ופי' ענין שהחכמה הוא כח מה וביטול. הענין הוא להיות כי החכמה הוא למעלה מבחי' בינה והשגה

[וכעת] ביאור העניין שחכמה היא כוח-מה וביטול. העניין הוא שחכמה נמצאת למעלה מבחינת בינה והשגה,

אדמו"ר הזקן מבאר כעת מדוע חכמה נקראת כוח-מה וביטול. חכמה נמצאת למעלה מבינה, שהיא כוח ההבנה וההשגה.

דהיינו שמתגלה א"ס [אור אין סוף] מה דלית מחשבה תפיסא³¹ כו' וענין גילוי זה הוא ביטול ההשגה וביטול הנשמות במציאת באור א"ס ב"ה דלית מחשבה כו'

כלומר, מתגלה בה אור אין סוף — מה ש"לית מחשבה תפיסא ביה וכו"; וגילוי זה עניינו ביטול ההשגה וביטול מציאותן של הנשמות באור אין סוף ברוך הוא, ש"לית מחשבה וכו".

בחכמה מתגלה אור אין סוף, ש"לית מחשבה תפיסא ביה" (תיקוני זוהר). גילוי כזה אינו ניתן להשגה; הוא מבטל את ההשגה, והנשמות מתבטלות במציאותן ממש לפני אור אין סוף.

וכמ"ש בבינונים פיי"ח והחכמה הוא מקור השכל³² כו' מה שאינו מושג כו' ולכן מתלבש בה אור א"ס דלית מחשבה תפיסא ביה כו'

ככתוב בספר של בינונים, פרק יח: "והחכמה הוא מקור השכל וכו', מה שאינו מושג וכו'; ולכן מתלבש בה אור אין סוף, דלית מחשבה תפיסא ביה וכו".

בתניא, פרק יח, נאמר הדבר במפורש: חכמה היא מקור השכל וההבנה ולמעלה מהם, ולכן היא נקראת כוח"מ — מה שעדיין אינו מושג; ומשום כך אור אין סוף, ש"לית מחשבה תפיסא ביה", מתלבש בה.

משא"כ בחי' בינה הוא הבנה והשגה והוא רק בבחי' זיו השכינה (וכמ"ש במ"א כיאור ענין מוחין דאבא ומוחין דאימא בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו).³³

לעומת זאת, בחינת בינה היא הבנה והשגה, והיא רק בבחינת זיו השכינה. (כפי שמבואר במקום אחר, בביאור ענין מוחין דאבא ומוחין דאימא, במאמר המתחיל "להבין מה שכתוב בהגדה, מצה זו").

בינה, לעומת זאת, היא הבנה והשגה, והיא משיגה רק את "זיו השכינה" — הארה של האור האלוקי ולא את האור עצמו. הסוגריים מפנים למאמר בפרשת צו על "מצה זו" שבהגדה, המבאר את ההבדל בין המוחין דאבא למוחין דאימא.

והנה מבחי' בינה שהוא הבנה והשגה שייך שיהיה נמשך התפעלות האהבה והרי זה ההתבוננות עם ההתפעלות הכל בבחי' יש ודבר נראה ונרגש

והנה, מבחינת בינה, שהיא הבנה והשגה, ראוי שתימשך התעוררות של אהבה. וההתבוננות הזאת, יחד עם ההתעוררות, היא כולה בבחינת יש, כדבר הנראה ומורגש,

ההשגה שבכינה יכולה לעורר אהבה לה'. אך הן ההתבוננות והן האהבה שהיא מעוררת נותרות בבחינת יש: חוויה מוגדרת שנראית ומורגשת.

שהרי יש מי שמשגיג ויש מי שמתפעל (וזהו להנחיל אוהבי יש הרי בחי יש שייך בבחי אהבה) משא"כ בחי חכמה מה שהוא למעלה מהשגה.

שהרי יש מי שמשגיג ויש מי שמתעורר. (וזהו "להנחיל אוהבי יש": בחינת יש שייכת אפוא לבחינת אהבה.) ואילו בחינת חכמה היא מה שלמעלה מהשגה,

באהבה כזאת יש מי שמשגיג ויש מי שמתעורר, ולכן העצמי נותר בעינו; משום כך הפסוק קושר את ה"יש" ל"אוהבי". חכמה, לעומת זאת, היא למעלה מהשגה.

דהיינו גילוי מאא"ס [מאור אין סוף] ב"ה סתימא דכל סתימין דלית מחשבה תפיסא ביה כלל ואין הגילוי בבחי הכנה והשגה

כלומר, גילוי מאור אין סוף ברוך הוא, סתימא דכל סתימין, שאין מחשבה תופסת בו כלל, והגילוי אינו בבחינת הכנה והשגה;

בחכמה מתגלה אור אין סוף בבחינת "סתימא דכל סתימין" — ביטוי מן הזוהר לדרגה הנעלמת ביותר, שאין מחשבה תופסת בה כלל. לכן אין זה גילוי בצורת הכנה.

לכן גם ההתפעלות מזה אינו בבחי יש כמו האהבה אלא ההתפעלות מזה הוא בבחי הביטול והוא שמתבטל מן המציאות כמ"ש ונחנו מה וכמבואר בבינונים פל"ט אשר עולם האצי

לכן גם ההתעוררות מכך אינה בבחינת יש, כמו האהבה; אלא ההתעוררות מכך היא בבחינת ביטול, כלומר האדם מתבטל ממציותו, ככתוב: "ונחנו מה". וכפי שמבואר בספר של בינונים, פרק ל"ט, שעולם האצילות,

מכיוון שהגילוי אינו בא בדרך של השגה, התגובה אליו אינה אהבה — חוויית יש מורגשת — אלא ביטול, התבטלות של עצם המציאות, כבדברי משה "ונחנו מה". גם בתניא, פרק ל"ט, נאמר כך על עולם האצילות.

שהוא בחי חכמה בכלל הוא למעלה מבחי גי'ע [גן עדן] והוא מדור הצדיקים הגדולים³⁴ שעבודתם למעלה מבחי אהבה כ"א בבחי ביטול ע"ד האבות הן הן המרכבה³⁵ כו'.³⁶

שהוא בחינת חכמה בכללות, הוא למעלה מבחינת גן עדן, והוא מדורם של הצדיקים הגדולים, שעבודתם למעלה מבחינת אהבה, אלא היא בבחינת ביטול, על דרך "האבות הן הן המרכבה" וכו'.

שם מתאר התניא את האצילות, שהיא בכללות בחינת חכמה, כדרגה שלמעלה מגן עדן; היא מדורם של הצדיקים הגדולים, שעבודתם הייתה למעלה מאהבה ובבחינת ביטול מוחלט. כאלה היו האבות, שעליהם אומרים חז"ל שהם "הן הן המרכבה" לה'.

6 וענין יחוד או"א [אבא ואימא] הוא ההמשכה מאור א"ס ב"ה המלוכש במוחין דאבא שלמעלה מההשגה שיהי' [שיהיה] נמשך ומתגלה בבינה,

עניין החיבור בין אבא ואמא הוא המשכת אור אין סוף, ברוך הוא, המלוכש במוחין של אבא, שלמעלה מהשגה, כך שיימשך ויתגלה בבינה.

החיבור בין אבא ואמא פירושו שאור אין סוף, המלוכש בחכמה — המוחין של אבא — ולמעלה מהשגה, נמשך ומתגלה בבינה, שהיא כוח ההכנה.

אך גילוי זה אינו בבחי' השגה ממש מאחר דבאמת לית מחשבה תפיסא³⁷ ב"י [ביה] אלא ענין גילוי זה בבינה יובן מעט מזער עד"מ ממ"ש הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] בענין התוארים³⁸ שנאמרו על הקב"ה שנאמר רק בשלילות ואינם תוארים עצמיים.

אך גילוי זה אינו בגדר השגה ממש, שהרי לאמיתו של דבר "אין מחשבה תופסת בו"; אלא את עניינו של גילוי זה בבינה אפשר להבין במידה מועטה, בדרך משל, מתוך דברי הרמב"ם בענין התוארים שנאמרו על הקדוש ברוך הוא: הם נאמרים רק בדרך של שלילה ואינם תוארים עצמיים.

מכיוון ש"אין מחשבה תופסת בו", גילוי זה בבינה אינו יכול להיות בגדר השגה אמיתית. כדי להמחיש במידת מה את עניינו, אדמו"ר הזקן פונה לדברי הרמב"ם, שלפיהם התוארים שאנו מייחסים לה' הם שלילות, ולא תיאורים של עצמותו.

7 וענין ההפרש בין תוארי השלילה לתוארי החיוב שתוארים עצמיים שנק' כלשון פלוסופים תוארי החיוב הם מורים על מהות הדבר מהו.

וההבדל בין תוארים שליליים לתוארים חיוביים הוא [כך]: תוארים עצמיים, שכלשון הפילוסופים נקראים תוארים חיוביים, מצביעים על מהותו של הדבר — מה הוא.

הרמב"ם מבחין בין שני סוגי תוארים. "חיוביים", שכלשון הפילוסופים הם תוארים עצמיים, אומרים לנו מהו הדבר: מהותו.

ותוארי השלילה לא יודיענו דבר בשום פנים מן העצם המבוקש מה הוא אלא שיודיענו שהוא מושלל מדבר המנגד וסותר לאותו העצם המבוקש ומהותו.

אך תוארים שליליים אינם מלמדים אותנו מאומה על העצם המבוקש, מה הוא; הם רק מלמדים שהוא נשלל מדבר כלשהו המתנגד לאותו עצם מבוקש וסותר אותו ואת מהותו.

תוארים שליליים אינם מלמדים אותנו מהו הדבר. הם רק מלמדים שכל מה שסותר את טבעו אינו חל עליו.

8 ולכן לפי שהקב"ה הוא למעלה מההשגה ואין אפשר להשיג מהותו בשום פנים ע"כ לא יתכן לומר עליו ית' תוארים כמו כל יכול וחכם ורוצה

לכן, מאחר שהקדוש ברוך הוא הוא למעלה מהשגה, ואי אפשר בשום אופן להשיג את מהותו, אי אפשר לייחס לו, יתברך, תארים כמו "כל יכול", "חכם" ו"רוצה",

מאחר שה' נמצא לגמרי למעלה מהשגה, מונחים כמו "כל יכול", "חכם" ו"רוצה" אינם יכולים לתאר אותו כפי שהם מתארים אותו.

כי הוא למעלה ממהות יכולת וחכמה ורצון שבנבראים עד שאין ערך ודמיון בינו ובינינו כלל לומר עליו תוארים אלו בלשון תוארים עצמיים

שהרי הוא למעלה ממהות היכולת, החכמה והרצון שבנבראים, עד שאין כל השוואה או דמיון בינו לבינינו, [שיאפשרו] לומר עליו תארים אלו כתארים עצמיים;

מהותו למעלה מן היכולת, החכמה והרצון המצויים בנבראים. אין כל השוואה בינו לבינינו שתאפשר למילים האלה להגדיר את מהותו.

רק שהם נאמרו בלשון שלילה היינו ענין יכול שנאמר עליו ית' הוא מפשיט ממנו ית' כל מה שהוא היפך היכולת כמ"ש לא ייעף

אלא הם נאמרים בדרך שלילה. כלומר, כשאומרים עליו, יתברך, שהוא "יכול", שוללים ממנו, יתברך, כל דבר שהוא היפך היכולת, כמו שכתוב: "לא ייעף"

לכן מילים אלו נאמרות בדרך שלילה. כשאומרים על ה' שהוא "יכול", שוללים ממנו כל מה שהוא היפך היכולת, כמו שנאמר בישעיהו: "לא ייעף".

ולא ייגע³⁹ כו', ועד"ז הוא ענין חכם ורוצה כו' מפשיט ממנו ית' מה שהוא היפך החכמה כו'

ולא ייגע וגו'. וכך גם העניין בתארים "חכם" ו"רוצה" וגו': הם שוללים ממנו, יתברך, את מה שהוא היפך החכמה וגו'.

הפסוק ממשיך: "ולא ייגע". בדומה לכך, התארים "חכם" ו"רוצה" שוללים ממנו רק את ההפכים של החכמה והרצון.

ונמצא לא יודיעו תוארים אלו ידיעת מהותו רק יודיעו מה שאנו שוללים ממנו הדברים שהם היפך מהותו כביכול,

נמצא שתארים אלו אינם מוסרים ידיעה על מהותו; הם רק מודיעים שאנו שוללים ממנו את הדברים שהם, כביכול, היפך מהותו.

לכן תארים אלו אינם מעניקים ידיעה על מהותו. הם רק מלמדים מה אנו שוללים ממנו: את הדברים שהם, כביכול, היפך מהותו.

נמצא ידיעה זו הוא גילוי שמתגלה לנו גילוי ממנו ית' ומ"מ אינו השגה במהותו כלל ומ"מ גם בבחי' ידיעה זו⁴⁰ שבדרך שלילה שייך ידיעות עצומות אין קץ ממש גבוה מעל גבוה כמ"ש הרמב"ם [הרבי משה

בן מימון] כ"ז [כל זה]

נמצא שידעה זו היא גילוי — גילוי ממנו, יתברך, שמתגלה לנו — ואף על פי כן אין זו השגה במהותו כלל. ואף על פי כן, גם בבחינה זו של ידיעה בדרך שלילה שייכת ידיעה עצומה, ממש בלי קץ, גבוהה מעל גבוהה, כמו שכתב הרמב"ם בכל זה

ובכל זאת, ידיעה זו היא גילוי אמיתי של ה' לנו, אף שאינה משיגה את מהותו. ידיעה בדרך שלילה יכולה להתפתח בלי סוף, מדרגה אחר מדרגה, כפי שמסביר הרמב"ם.

(בספרו מ"נ [מורה נבוכים] ח"א [חלק א'] פנ"ז נ"ח נ"ט עד פרק ס') שכ' [שכתב] שיש ריבוי ידיעות ג"כ בדרך שלילה עד שבענינים הגשמיים יוכל האדם ע"י ריבוי הידיעות השלילות להגיע כמעט לציור הדבר כמו שהוא כו'.

(בספרו מורה נבוכים, חלק א, פרקים נ"ז, נ"ח ונ"ט עד פרק ס'), שכתב שיש ריבוי ידיעות גם בדרך שלילה, עד שבענינים גשמיים יכול אדם, באמצעות ריבוי הידיעות בדרך שלילה, להגיע כמעט לציור הדבר כפי שהוא וגו'.

במורה נבוכים (חלק א, פרקים נ"ז-ס') כותב הרמב"ם שאפשר להרכיב בידעות בדרך שלילה, ובענינים גשמיים אדם הלומד שלילות רבות יכול להתקרב לתמונה של הדבר כפי שהוא באמת.

ועד"ז יובן הנמשל בענין היחוד וגילוי ההמשכה מחכמה שהוא בחי' מקור השכל שאינו מושג שבו מלוכש אור א"ס מה שלמעלה מההשגה ומה שנמשך בחי' זו ממש שהיא הבנה והשגה ונקי יחוד או"א

[אבא ואימא]

ובדרך זו יובן גם המשל בענין היחוד וגילוי ההמשכה מחכמה, שהיא בחינת מקור השכל שאינו מושג, ושאר אין סוף שלמעלה מהשגה מלוכש בה; וכן בענין מה שנמשך בבחינה זו עצמה — הבנה והשגה, הנקראת יחוד אבא ואמא:

עתה מיישמים את המשל. חכמה היא מקור השכל, והיא עצמה למעלה מהשגה; בה מלוכש אור אין סוף שלמעלה מהשגה. מה שנמשך ממנה אל בינה, כוח ההבנה, נקרא יחוד אבא ואמא.

הנה ההבנה וההשגה אינה השגת המהות אלא השגת⁴¹ עד"מ השגת השלילות כו' כי הנה אא"ס [אור אין סוף] ב"ה לית מחשבה תפיסא ב"י [ביה] כלל⁴² במהותו.

הבנה והשגה זו אינן השגה של המהות, אלא השגה בדרך משל, [בדומה] להשגת השלילות וכו'. שהרי באור אין סוף, ברוך הוא, "אין מחשבה תופסת בו" כלל במהותו.

מה שבינה מבינה כאן אינו המהות עצמה, אלא מעין ידיעה בדרך שלילות, שכן אי אפשר לתפוס את אור אין סוף במהותו באמצעות המחשבה כלל.

ולכן הכתר נקי ישת חשך סתרו שהכתר מלביש לאא"ס [לאור אין סוף] ב"ה ומחשיך שיהי' [שיהיה] בלתי מתגלה (כמ"ש בתחלת ביאור האדר"י [האדרא זוטא] מהאריז"ל [מהאר"י זכרנו לברכה]. ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני^{43, 44} אש שחורה)

לכן כתר נקרא י"שת חושך סתרו", מפני שכתר מלביש את אור אין סוף, ברוך הוא, ומחשיך [אותו], כדי שלא יתגלה (ככתוב בתחילת ביאור האדרא זוטא של האריז"ל; ועיינו במה שכתוב בביאור על הפסוק "שחורה אני", על "אש שחורה");

לכן כתר מתואר כ"י"שת חושך סתרו" (תהלים יח, יב): כתר מלביש את אור אין סוף ומסתיר אותו. הסוגריים מפנים לביאור האריז"ל על האדרא זוטא, ולמאמר בלקוטי תורה על "שחורה אני", העוסק ב"אש שחורה" של התורה.

וע"י הכתר הוא שורה ומתלבש בבחי' חכמה שהוא ג"כ למעלה מהשכל המושג ומוכן. וזהו בחי' מוחין דאבא שבו מלובש אא"ס [אור אין סוף] מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות

ובאמצעות כתר הוא שוכן ומתלבש בבחינת חכמה, שגם היא למעלה מן השכל שניתן לתפוס ולהבין. וזו בחינת מוחין דאבא, שבהם מתלבש אור אין סוף — אותו אור שלמעלה מסדר ההשתלשלות.

באמצעות כתר שורה אור אין סוף בחכמה, שגם היא למעלה מן השכל שאפשר לתפוס. אלו מוחין דאבא, שבהם מתלבש האור שלמעלה מסדר ההשתלשלות.

(ועיי' בפ"י הרמ"י [הרב משה זכות] בזהר פ' אמור דצ"ד דמציאות אבא נמשך מפנימי' [מפנימיות / מפנימית] שבתוך השע רות ד"ג ת"ד [תיקוני דיקנא]. משא"כ מציאות אימא נמשך מהשערות עצמן. ועיי' בזהר הרקיע⁴⁵ פ' ויקרא ע"פ כשמן הטוב כוי וכמ"ש במ"א).⁴⁶

(ועיינו בפירוש הרמ"י לזוהר, פרשת אמור, דף צד, שלפיו מציאות אבא נמשכת מן הפנימיות שבתוך השערות של י"ג תיקוני דיקנא, ואילו מציאות אמא נמשכת מן השערות עצמן. ועיינו בזוהר הרקיע, פרשת ויקרא, על הפסוק "כשמן הטוב וגו'", וכמו שנתבאר במקום אחר.)

הסוגריים מפנים לפירוש הרמ"י (רבי משה זכות) לזוהר: אבא נמשך מן הפנימיות שבתוך השערות של י"ג תיקוני דיקנא, ואילו אמא נמשכת מן השערות עצמן. מכאן ששורשו של אבא פנימי יותר משורשה של אמא.

אמנם בחי' בינה היינו הבנת והשגת המהות אך הבנה והשגה זו היא בבחי' זיו והארה לבד מאא"ס [מאור אין סוף] ב"ה הנמשך בסדר ההשתלשלות שבחי' זו נמשך ומתגלה בבינה והשגה באצילות ונמשך ג"כ בג"ע [בגן עדן] העליון.

אולם בחינת בינה היא הבנה והשגה של המהות. אך הבנה והשגה זו היא רק בבחינת זיו והארה מאור אין סוף, ברוך הוא, הנמשכים בסדר ההשתלשלות. בחינה זו נמשכת ומתגלה כהבנה והשגה באצילות, ונמשכת גם בגן עדן העליון.

בינה אכן משיגה מהות, אך רק את מהותו של זיו והארה מאור אין סוף, הנמשכים בסדר ההשתלשלות. בחינה זו מתגלה כהשגה באצילות, ונמשכת גם בגן עדן העליון.

אבל בחי' אור אי"ס ב"ה שבכתר עליון אי"א שיומשך ויתגלה בבינה והשגה ממש ואעפ"כ [ואף על פי כן] נמשך ומתגלה ע"י יחוד חו"ב [חכמה ובינה] אלא שגילוי זה אינו⁴⁷ בחי' השגה כ"א ביטול ההשגה.⁴⁸

אבל בחינת אור אין סוף, ברוך הוא, שבכתר העליון, אינה יכולה להימשך ולהתגלות בהבנה והשגה ממש. ואף על פי כן היא נמשכת ומתגלה באמצעות יחוד חכמה ובינה, אלא שגילוי זה אינו בחינת השגה, אלא ביטול ההשגה.

אור אין סוף שבכתר העליון אינו יכול להתגלות כהשגה ממש. ואף על פי כן, באמצעות יחוד חכמה ובינה הוא נמשך ומתגלה — לא כהשגה, אלא כביטול ההשגה.

9 וא"א למצוא משל לזה למטה כ"א מענין ידיעת השלילות שהוא גילוי וידיעה בהשגה ממש שמתקרב בידיעה זו להדבר המבוקש ועכ"ז [ועם כל זה] אינו השגת המהות כמו בבחי' הזיו שבסדר ההשתלשלות כו'.

אי אפשר למצוא לכך משל למטה אלא בענין ידיעת השלילות: זוהי גילוי וידיעה בהשגה ממש, שבאמצעות מתקרבים אל הדבר המבוקש; ואף על פי כן אין זו השגת המהות, כפי שיש בבחינת הזיו שבסדר ההשתלשלות וכו'.

למטה, המשל היחיד לכך הוא ידיעה באמצעות שלילה. זו גילוי וידיעה ממשית, שמקרב את האדם אל הדבר שהוא מבקש, אך אין בה תפיסה של המהות, כפי שיש בזיו היורד בסדר העולמות.

וזהו הטעם שההתפעלות הנמשך מגילוי וידיעה זו הוא בחי' הביטול שהוא ג"כ ענין הפשטת המנגד והוא שלא יהי' [יהיה] יש ומסתיר על אא"ס [אור אין סוף] ב"ה לפי שכל התפעלות בהכרח שתדמה למקורה המולידה.

וזהו הטעם לכך שההתפעלות הנמשכת מגילוי וידיעה זו היא בחינת ביטול, שהיא גם ענין של הסרת המנגד: שלא יהיה האדם ישות המסתירה על אור אין סוף ברוך הוא. שכן כל התפעלות חייבת להידמות למקורה המוליד אותה.

לכן התגובה שנוולדת מגילוי זה היא ביטול. הביטול הוא גם הסרת הדבר המנגד: האדם חדל להיות ישות המסתירה על אור אין סוף. כל תגובה רגשית חייבת להידמות למקור שמוליד אותה.

ולכן יען שמקורה היא ג"כ בחי' ביטול ההשגה כנ"ל ע"כ ההתפעלות הנוולדת ממנה הוא ג"כ בחי' ונחנו מה⁴⁹ שהוא בחי' ביטול כו':⁵⁰

ולכן, מאחר שגם מקורה הוא בחינת ביטול ההשגה, כנזכר לעיל, ההתפעלות הנוולדת ממנה היא גם בחינת ונחנו מה", שהיא בחינת ביטול וכו'.

מכיוון שמקורה כאן הוא ביטול ההשגה, גם הרגש שהיא מולידה הוא ביטול: "ונחנו מה".

קטע 3 • 101-17

הלאווין מגיעים למעלה גבוהה יותר

10 ג וזהו הטעם למ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] דע"י קיום מל"ת [מצות לא תעשה] הוא יחוד דא"י [דאבא

ואימא] כי הנה כל הלי"ת [הלא תעשה] ענינם ג"כ

3. וזהו הטעם למה שכתוב בלקוטי תורה [של האריז"ל], שעל ידי קיום מצוות לא תעשה נעשה הייחוד של אבא ואמא. שכן גם עניינן של כל מצוות לא תעשה הוא

כאן מתחיל סעיף ג'. זהו הטעם לכך שהאריז"ל אומר ששמירת מצוות לא תעשה מביאה לייחוד של אבא ואמא: גם מצוות לא תעשה הן במהותן שלילות.

רק בחיי שלילות דבר המנגד ומסתיר אלקותו ית' כמו לא תאכל חלב כו' או שעטנו לא יעלה עליך⁵¹ כו' רק בחינה של שלילת דבר שמתנגד לאלוקותו ית' ומסתיר אותה, כגון "לא תאכל חלב" וכו', או "שעטנו לא יעלה עליך" וכו',

כל איסור שולל דבר שמתנגד לאלוקות ומסתיר אותה, כמו האיסור לאכול חלב או ללבוש שעטנו, תערוכת הצמר והפשתן האסורה.

שאינו עשיית דבר בקום ועשה רק להמנע מהדברים הנ"ל שהן המסתירים ומונעים הביטול לא"ס ב"ה כי הן בחי' יש ודבר נפרד לגמרי היפך האין

שאינה עשיית דבר באופן פעיל, אלא רק הימנעות מן הדברים האמורים, שהם המסתירים ומונעים את הביטול לאין סוף, ברוך הוא, שכן הם בחינת יש ודבר נפרד לגמרי, היפך האין.

מקיימים איסור לא באמצעות עשייה, אלא באמצעות הימנעות. הדברים האסורים מסתירים את האלוקות ומונעים ביטול, משום שהם יש ודברים נפרדים לגמרי, היפוכו של האין.

לכן הם פוגמים הביטול ומונעים הביטול מהנפש מה שיש בנפש מבחי' חכ' [חכמה] להבטל לאא"ס [לאור אין סוף] ב"ה

לכן הם פוגמים בביטול ומונעים את ביטול הנפש — את מה שיש בנפש מבחינת חכמה, להתבטל לאור אין סוף, ברוך הוא,

לכן הם פוגמים בביטול של הנפש: הם מונעים מן החכמה שבנפש להתבטל לאור אין סוף.

כמו דכולא קמ"י [קמיה] כלא חשיב⁵² והם מונעים ביטול זה מפני שהם יש ודבר נפרד היפך האין כו'.

כמו "שכל לפניו נחשב כלא"; והם מונעים את הביטול הזה מפני שהם יש ודבר נפרד, היפך האין וכו'.

ביטול זה הוא ההכרה ש"הכול לפניו נחשב כלא" (זוהר). הדברים האסורים חוסמים אותו מפני שהם יש נפרד.

11 ויש מצות ל"ת [לא תעשה] שחייבים עליהם כרת שכורתים את הנפש משרשה שלא להיות בה בחי ביטול זה.

ויש מצוות לא־תעשה שהעובר עליהן חייב כרת, שכן הן כורתות את הנפש משורשה, כך שאין בה בחינה זו של ביטול.

יש איסורים שעונשם כרת, כלומר "ניתוק". עבירה כזאת מנתקת את הנפש משורשה, ולכן הביטול הזה נעדר ממנה.

ויובן זה יותר באכילת חמץ בפסח כי מצה הוא בחי מ"ה [שם מ"ה] וביטול וכמאמר מצה זו שאנו אוכלים⁵³ על שום מ"ה [שם מ"ה] והחמץ הוא בחי יש כו', ועכ"פ [ועל כל פנים] כל מצות ל"ת [לא תעשה] הוא שלילת ומניעת דבר המסתיר על אא"ס [אור אין סוף] ב"ה וקדושתו.

הדבר יובן ביתר בהירות מאכילת חמץ בפסח: מצה היא בחינת מ"ה וביטול, כמאמר "מצה זו שאנו אוכלים על שום מ"ה", ואילו חמץ הוא בחינת יש וכו'. מכל מקום, כל מצוות לא־תעשה הן שלילה ומניעה של דבר המסתיר על אור אין סוף ברוך הוא ועל קדושתו.

החמץ בפסח ממחיש זאת באופן הברור ביותר. מצה היא בחינת מ"ה וביטול, כפי שרומזת שאלת ההגדה "מצה זו שאנו אוכלים, על שום מ"ה?", ואילו חמץ, שתפח והחמיץ, הוא בחינת יש; ואכילת חמץ בפסח היא אחד האיסורים שעונשם כרת. באופן כללי, כל איסור שולל ומונע דבר המסתיר על אור אין סוף ועל קדושתו.

12 ולכן עיי קיום בחי זו שמסירים ההסתר עייז נמשך היחוד עליון דאוי"א [דאבא ואימא] שהוא גי"כ גילוי אא"ס [אור אין סוף] ב"ה סדכ"ס [סבה דכל סבות] שנמשך ומתגלה וגילוי זה אי"א גי"כ

לכן, על ידי קיום בחינה זו, שבה מסירים את ההסתר, נמשכת בכך הייחוד העליון של אבא ואמא, שהוא גם גילוי של אור אין סוף ברוך הוא, סיבת כל הסיבות, שנמשך ומתגלה. וגם גילוי זה אינו אפשרי

קיום האיסורים מסיר את מה שמסתיר, וכך ממשיך את הייחוד העליון של אבא ואמא, שהוא גילוי של אור אין סוף, סיבת כל הסיבות. גם גילוי זה יכול להתבטא רק בדרך של ידיעה על דרך השלילה.

רק בידיעת השלילות שנמשך בחי ידיעה והשגה בו ית' עי"ד⁵⁴ הפשטה ממנו ית' דבר מה שהוא נגד מהותו ית' ואף שאין זה ידיעת המהות

אלא באמצעות ידיעת השלילות, שבה נמשכת בחינה של ידיעה והשגה בו יתברך, בדרך של הפשטת כל דבר המנוגד למהותו יתברך. ואף שאין זו ידיעת המהות,

בידיעה כזאת מכירים את ה' על ידי שלילת כל דבר שמנוגד למהותו. אין זו ידיעה של המהות עצמה.

הנה הוא קירוב וגילוי גדול כנ"ל וגדול אין קץ יותר מהשגת המהות שבבחי' הזיו המאיר בסדר ההשתלשלות כו'.⁵⁵

הרי זו קרבה וגילוי גדולים, כנזכר לעיל, וגדולים לאין קץ מהשגת המהות שבבחינת הזיו המאיר בסדר ההשתלשלות וכו'.

ובכל זאת, יש כאן קרבה וגילוי גדולים, לאין קץ יותר מהשגת המהות של הזיו המאיר בסדר העולמות.

13 וזהו מ"ש בארץ לא זרועה⁵⁶ ר"ל [רוצה לומר] הלא הוא זרועה היינו מל"ת [מצות לא תעשה] שהם גבוהים

ממ"ע [ממצות עשה] דלאו קודם להן מלמעלה למטה

וזהו [הפירוש של] "בארץ לא זרועה": כלומר, ה"לא" הוא שנזרע — היינו המצוות לא תעשה, שהן נעלות ממצוות עשה, שכן הלאו קודם להן, מלמעלה למטה,

ירמיהו ב, ב משבח את ישראל על שהלכו אחר ה' "בארץ לא זרועה". אדמו"ר הזקן מפרש את הביטוי "לא זרועה" כך: ה"לא" הוא שנזרע. כלומר, האיסורים, ה"לאוים", הם שנזרעים, והם נעלים ממצוות עשה, משום שה"לא" קודם להן כשהאור יורד מלמעלה.

כמאמר ברישא חשוכא והדר נהורא⁵⁷ לפי שבחי' אור הכתר לא יוכל לבא בהתלבשות בבחי' כלי להיות

כמאמר "ברישא חשוכא והדר נהורא" — תחילה חושך ואחר כך אור. שכן אור הכתר אינו יכול להתלבש בבחינת כלי,

כך גם במאמר חז"ל "ברישא חשוכא והדר נהורא" — תחילה חושך ואחר כך אור: החושך, כלומר השלילה, בא תחילה. אור הכתר אינו יכול להתלבש בכלי.

כי הוא למעלה מהשתלשלות דאוי"כ [דאורות וכלים] כנ"ל דלית מחשבה תפיסא ביי' [ביה]⁵⁸ רק בבחי' לא בלבד הוא שיכול להתגלות והיינו בדרך ידיעת השלילות.

משום שהוא למעלה מהשתלשלות של אורות וכלים, כנזכר לעיל, שהרי "לית מחשבה תפיסא ביה" — אין מחשבה יכולה לתפוס בו; רק בבחינת "לא" בלבד הוא יכול להתגלות, כלומר, בדרך של ידיעת השלילות.

כתר נמצא למעלה מהשתלשלות של אורות וכלים, ואין מחשבה יכולה לתפוס בו. הוא יכול להתגלות רק באמצעות "לא", כלומר, באמצעות ידיעה בדרך השלילה.

14 ולכן נאמר ע"ז ישת חשך סתרו שאין המהות ממש מושג, וההמשכה וגילוי זה הוא ע"י קיום מל"ת [מצות

לא תעשה] דוקא שהניצוצים שנפלו בהן בשב"כ [בשבירת הכלים]

ולכן נאמר על כך: "שם חשך סתרו", שכן המהות עצמה אינה מושגת. והמשכה וגילוי זה באים דווקא באמצעות קיום מצוות לא תעשה: הניצוצות שנפלו לתוכן בשבירת הכלים

לכן נאמר על כתר: "שם חשך סתרו" — מהותו אינה מושגת. גילוי בא דווקא באמצעות הלאווין, הנוגעים לניצוצות הקדושה שנפלו לדברים האסורים בשבירת הכלים — השבירה הקדומה שבה נפלו אורות אל העולמות התחתונים.

הן ירדו ונמשכו למטה בג' קליפות הטמאות והן המסתירים ומונעים לגמרי גילוי אור הכתר לכן ע"י העברת המנגד נמשך גילוי אור הכתר בחו"ב [בחכמה ובנינה] בבחי' הני"ל.

ירדו ונמשכו למטה, אל שלוש הקליפות הטמאות, והן המסתירות ומונעות לחלוטין את גילוי אור הכתר. לכן, על ידי סילוק הדבר המנוגד, נמשך גילוי אור הכתר בחכמה ובנינה, בבחינה שהזכרה לעיל.

הניצוצות הללו ירדו אל שלוש הקליפות הטמאות, תחומי הרע שמהם מקבלים הדברים האסורים את חיותם, והן חוסמות לחלוטין את אור הכתר. לכן, כאשר מסלקים את הדבר המנוגד ומונעים מן האסור, מתגלה אור הכתר בחכמה ובנינה, בדרך של ידיעה על דרך השלילה.

אמנם רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הן בבחי' ו"ה שהוא יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] אשר הוא בחי' אורות המתלבשים בכלים והוא

אולם רמ"ח מצוות עשה הן בבחינת ו"ה, שהיא יחוד ז"א ונוקבא, בחינת אורות המתלבשים בכלים; וזהו

רמ"ח מצוות עשה שייכות לו"ה, ליחוד ז"א ונוקבא, שהוא אורות המתלבשים בכלים.

כמו בחי' השגת המהות ולא ע"ד שלילה לבד ומצד זה יש בהן מעלה יתירה מבמצות ל"ת [לא תעשה]

כמו בחינת השגת המהות, ולא רק על דרך השלילה. ומצד זה יש להן יתרון על מצוות לא תעשה

הדבר דומה להשגת המהות, ולא לידיעה על דרך השלילה בלבד; ובמובן זה יש למצוות עשה יתרון על הלאווין.

(ואפשר מה"ט [מהאי טעמא] עשה דוחה ל"ת [לא תעשה])⁵⁹ אבל באמת הלי"ת [הלא תעשה] גבוהים יותר לפי שהשגת

המהות שנמשך ע"י קיום מ"ע [מצות עשה]

(ואפשר שמשום כך עשה דוחה לא תעשה). אבל לאמיתו של דבר, הלאווין גבוהים יותר, משום שהשגת המהות שנמשכת באמצעות קיום מצוות עשה

ייתכן, מצי"ע אדמו"ר הזקן, שזו הסיבה שבהלכה עשה דוחה לא תעשה (שבת קלב, ב). אבל לאמיתו של דבר, הלאווין גבוהים יותר.

הנה אור זה הנמשך ומתגלה הוא רק כמו זיו והארה לכד לגבי האור הנמשך ומתגלה ע"י מצות ל"ת [לא

תעשה]

הנה אור זה הנמשך ומתגלה אינו אלא כזיו והארה בלבד, ביחס לאור הנמשך ומתגלה באמצעות מצוות לא תעשה.

האור המושג באמצעות מצוות עשה, אף שהוא מושג במהותו, אינו אלא זיו והארה לעומת האור המתגלה באמצעות הלאווין.

ולכן גדול יותר ידיעת השלילות שבמקור האור מהשגת המהות שבבחי' הזיו (וכעין זה אמרו דחכם

עדיף מנביא⁶⁰ אף שהנביא משיג המהות והחכם אינו משיג רק המציאות

ולכן ידיעת השלילות שבמקור האור גדולה מהשגת המהות שבבחינת הזיו. (בדומה לכך אמרו: "חכם עדיף מנביא", אף שהנביא משיג את המהות ואילו החכם משיג רק את המציאות,

לכן ידיעת מקור האור על דרך השלילה גדולה מהשגת המהות של זיוו. הגמרא אומרת באופן דומה ש"חכם עדיף מנביא", אף שהנביא רואה את המהות והחכם יודע רק שיש דבר כזה.

אלא לפי שהחכם משיג המציאות ממדרגות העליונות שאינן מתגלות בנבואה כלל, וכ"ש [וכל שכן]

שהוא כן במל"ת [במצות לא תעשה] לגבי מ"ע [מצות עשה] שההשג' [שההשגה] אינו ע"ד ידיעת המציאות לכד כ"א גילוי ממש רק שהוא עדי"מ למטה בידיעת השלילות כו'.

אלא משום שהחכם משיג את מציאותן של מדרגות עליונות שאינן מתגלות בנבואה כלל. וכל שכן שכך הוא במצוות לא תעשה לעומת מצוות עשה: ההשגה אינה רק בדרך של ידיעת המציאות, אלא היא גילוי ממש, אלא שבמשל מלמטה היא בבחינת ידיעת השלילות וכו'.

יתרונן של החכם הוא בכך שהוא יודע על מציאותן של מדרגות גבוהות יותר מכל מה שמתגלה בנבואה. בלאווין הדבר נכון על אחת כמה וכמה: מה שהם ממשיכים אינו רק ידיעת המציאות, אלא גילוי ממש, אלא שהוא מופיע, לפי המשל שלנו, בדרך של ידיעה על דרך השלילה.

ומזה יובן גודל מעלות דברי סופרים שהן ג"כ סייגים וגדרים כעין מצות ל"ת [לא תעשה] וכמ"ש ע"פ

שחורה אני^{61,62} כו', וגם ז' מצות דרכנן עם שהם בקום ועשה⁶³ מ"מ המכוון בהם להרחיק הרע כנודע מענין נטילת ידים⁶⁴ כו'.

מכאן אפשר להבין את המעלה הגדולה של דברי סופרים, שגם הם גדרים וסייגים בדומה למצוות לא תעשה, כפי שמבואר על הפסוק "שחורה אני וגו'". כך גם שבע המצוות מדרבנן: אף שהן נעשות בקום ועשה, מטרתן להרחיק את הרע, כפי שידוע בעניין נטילת ידים וכו'.

כך מתבאר ערכן הגדול של תקנות חז"ל, "דברי סופרים", שהן גדרים וסייגים בדומה לאיסורים. גם שבע המצוות מדרבנן, אף שהן מעשים בפועל, מכוונות להרחיק את הרע, כפי שידוע בעניין נטילת ידים.

וזהו ענין בינה יתירה⁶⁵ נתנה כוי אשר מה שבתושב"כ [שבתורה שבכתב] לא יוכל להיות ההמשכה רק בבחי' השגת השלילות נמשך בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] ע"י קום ועשה כוי שהוא בחי' השגת המהות כוי. וזהו ענין "בינה יתירה ניתנה וכו'": מה שבתורה שבכתב אפשר להמשיך רק בדרך של השגה באמצעות שלילות, נמשך בתורה שבעל פה באמצעות קום ועשה וכו', שהיא בחינת השגת המהות וכו'.

חז"ל אמרו "בינה יתירה ניתנה" (נידה מה, ב), וכאן הדברים מוסכים על התורה שבעל פה. מה שהתורה שבכתב יכולה להמשיך רק כידיעה בדרך השלילה, התורה שבעל פה ממשיכה באמצעות מעשים בפועל, כהשגה של המהות.

והנה אין כ"ז [כל זה] סותר למ"ש במ"א דע"י מל"ת [מצות לא תעשה] נמשך מקור האור בבחי' גילוי ממש כי זהו לע"ל [לעתיד לבוא] אשר אז יתגלה אור הכתר ממש שמזה נמשך תח"מ [תחיית המתים].

והנה, כל זה אינו סותר את המבואר במקום אחר, שעל ידי מצוות לא תעשה נמשך מקור האור בגילוי ממש, שכן מדובר לעתיד לבוא, כאשר אור הכתר עצמו יתגלה, וממנו נמשכת תחיית המתים.

במקום אחר נאמר שהאיסורים ממשיכים את מקור האור בגילוי ממש. הדברים אמורים לעתיד לבוא, כאשר אור הכתר עצמו יתגלה ויביא את תחיית המתים.

משא"כ היחוד וההמשכה דעכשיו אפי" [אפילו] בעולמות עליונים אין הגילוי מעצמותו ית' רק עד"מ הנ"ל מענין ידיעת השלילות כוי.

ואילו הייחוד וההמשכה של עכשיו, אפילו בעולמות העליונים, אינם מגלים את עצמותו יתברך, אלא רק בדרך המשל שהוזכר לעיל, של ידיעה באמצעות שלילות וכו'.

אבל עכשיו, אפילו בעולמות העליונים, הגילוי אינו של עצמות ה', אלא רק בדרך של ידיעה באמצעות שלילה.

ולכן אפי" [אפילו] האבות שמדור שלהם הוא בעולם האצי"י⁶⁶ למעלה מבחי' גי"ע [גן עדן] העליון כמ"ש בבינונים פל"ט יתלבשו בגוף גשמי בתח"מ [בתחיית המתים] ואין זה אלא משום שאז יהי' [יהיה] למטה גילוי בחי' עליונה יותר)

ולכן אפילו האבות, שמקום משכנם בעולם האצילות, למעלה מבחינת גן עדן העליון, כפי שכתוב בספר של בינונים, פרק לט, יתלבשו בגוף גשמי בתחיית המתים. הדבר יתאפשר רק משום שאז תתגלה למטה בחינה עליונה יותר.)

לכן גם האבות, שמקומם באצילות, למעלה מגן עדן העליון (תניא, פרק לט), יתלבשו מחדש בגופים גשמיים בתחיית המתים: אז תתגלה למטה, בעולם הגשמי, בחינה עליונה יותר.

(ועיין מ"ש ע"פ שימני כחותם⁶⁷ כו'). וזהו שרמ"ח מ"ע [מצות עשה] נקי רמ"ח אברים דמלכא שהאור נמשך בכלים ממש.

(ועיינו במה שכתוב על הפסוק "שימני כחותם וגו'"). וזהו הטעם לכך שרמ"ח מצוות עשה נקראות "רמ"ח איברים דמלכא": האור נמשך לתוך כלים ממש.

ההפניה שבסוגריים היא למאמר על "שימני כחותם" (שיר השירים ח, ו). רמ"ח מצוות עשה נקראות "רמ"ח איברים דמלכא", מפני שעל ידן האור נמשך לתוך כלים ממש.

ובכל זה יובן מ"ש בזהר כד אתכפא סט"א [סטרא אחרא] אשתלים יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] כי ענין אתכפא סט"א [סטרא אחרא] זהו ענין קיום מל"ת [מצות לא תעשה] וכל דקדוקי סופרים אשר הם הכל הרחקת הרע

ועל פי כל זה יובן מה שנאמר בזהר: "כאשר נכפית הסטרא אחרא, נשלם כבודו של הקב"ה". שכן כפיית הסטרא אחרא היא קיום מצוות לא תעשה וכל הדקדוקים של דברי סופרים, שכולם מרחיקים את הרע;

הזהר אומר שכאשר הסטרא אחרא, הצד המתנגד לקדושה, נכפית, כבודו של הקב"ה נשלם. כפיית פירושה קיום האיסורים וכל דקדוקי ההלכה מדרבנן, שכולם מרחיקים את הרע.

לכן עי"א אשתלים יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] היינו בחי ז"א שעולה ברום המעלות והוא בבחי' יחוד דא"א [דאבא ואימא] גם שנמשך בו בחי' כתר מא"א [מאריך אנפין] ממש כמבואר גבי חג השבועות.

ולכן על ידי כך "נשלם כבודו של הקב"ה", כלומר, בחינת ז"א, שעולה למעלות הגבוהות ביותר ונמצאת בבחינת ייחוד אבא ואמא; וגם בחינת כתר נמשכת לתוכה מאריך אנפין עצמו, כפי שמבואר בענין חג השבועות.

כך האיסורים מעלים את "כבודו של הקב"ה", ז"א, למעלות הגבוהות ביותר, לבחינת ייחוד אבא ואמא; וכתר, מאריך אנפין עצמו, נמשך לתוכו, כפי שמבואר בענין חג השבועות.

וזהו אשתלים יקרא כו' וכמשי"ת [וכמו שיתבאר] לקמן אי"ה [אם ירצה השם] כפי ותבואי בעדי עדיים⁶⁸, וזהו גי' ענין דירה בתחתונים.⁶⁹

וזהו "הכבוד נשלם וכו'", כפי שיתבאר בהמשך, אם ירצה ה', בביאור "ותבואי בעדי עדיים". וזהו גם ענין דירה בתחתונים.

הדבר יתבאר בהמשך על פי הפסוק "ותבואי בעדי עדיים" (יחזקאל טז, ז). זהו גם פירוש המושג "דירה בתחתונים" — תכליתו של ה', להיות בבית בעולם התחתון הזה.

15 והנה ביחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שהוא ע"י תורה ומצות עשה יש ג"כ ב' מדרגות. כי התורה היא בחי' אברים הפנימיים

והנה, גם בייחוד ז"א ונוקבא שנעשה על ידי התורה והמצוות המעשיות יש שתי מדרגות. התורה היא בחינת האיברים הפנימיים;

לימוד התורה דומה לאיברים הפנימיים שבגוף. גם בייחוד של ז"א ונוקבא עצמו יש שתי מדרגות.

וגם אורייתא מחכמה נפקת וא"כ הוא ג"כ המשכת מוחין דאורייתא [דאבא ואימא] והמצות הן אברים החיצונים כו'.

וגם "התורה יוצאת מחכמה", ואם כן היא גם המשכה של המוחין של אבא ואמא; ואילו המצוות הן האיברים החיצוניים כו'.

"התורה יוצאת מחכמה" (זוהר), ולכן לימוד התורה ממשיך גם את המוחין של אבא ואמא. המצוות דומות לאיברים החיצוניים.

16 וזהו אלה פקודי המשכן משכן העדות פי פקודי המשכן הוא בחי' יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שנמשך ע"י תומ"צ [תורה ומצות]

וזהו [פירוש] "אלה פקודי המשכן, משכן העדות". כלומר, "פקודי המשכן" הם בחינת היחוד של ז"א ונוקבא, הנמשך באמצעות התורה והמצוות,

בחזרה לפסוק: "פקודי המשכן" הם היחוד של ז"א ונוקבא, הנמשך באמצעות התורה והמצוות.

והיינו אלה פקודי פי אלה הוא בגימטריי [בגימטריא] ל"ו שהוא לפי שהמדות דז"א ששה שז"א נאצל בסוד שרש בבחי' ו"ק [וי קצוות]

וזהו "אלה פקודי": הערך המספרי של "אלה" הוא ל"ו, משום שמדות ז"א הן שש, שכן ז"א נאצל בשורשו בסוד שש הקצוות;

"אלה" בגימטרייה ל"ו, משום שז"א נאצל בשורשו כשש מדות, שש הקצוות — מחסד ועד יסוד.

והנה כ"א [כל אחד / כל אחת] כלול מששה הרי ל"ו וגם אלה אותיות לאה כי לאה ילדה ששה בנים ⁷⁰ ו"ק [וי קצוות] הני"ל.

וכל אחת מהן כלולה משש, ובסך הכול ל"ו. וגם האותיות של "אלה" הן אותיות "לאה", שכן לאה ילדה שישה בנים, שש הקצוות שהזכרו לעיל.

כל אחת משש המדות כלולה מכל שש המדות, ולכן מתקבל ל"ו. "אלה" מורכבת מאותן אותיות כמו "לאה", שילדה שישה בנים, שגם הם כנגד שש הקצוות.

17 וזהו מי ברא אלה⁷¹ מי היינו בחי בינה שיש בה נוי"ן שערים כמנין מי ומבחי בינה נמשך לידת המדות שהן בחי אלה

וזהו [פירוש] "מי ברא אלה?": מי היא בחינת בינה, שיש בה חמישים שערים, כמספר מי; ומבחינת בינה נולדות המדות, שהן בחינת אלה.

ישעיהו מ, כו: "מי ברא אלה?" נקרא כשתי בחינות: מי, שערכה המספרי חמישים, היא בינה ובה חמישים שערי הבנה; ואלה הן המדות הנולדות מבינה.

ומזה נמשך פקודי המשכן שז"א ממשיך למלי דאצילות להיות המשכה בבי"ע כו', וזה נמשך ע"י עסק התורה

ומכאן נמשכים "פקודי המשכן": ז"א ממשיך למלכות דאצילות, כדי שתהיה המשכה בבריאה, ביצירה ובעשיה וכו'. המשכה זו נעשית באמצעות לימוד התורה,

מן המדות נמשכים "פקודי המשכן": ז"א משפיע למלכות דאצילות, ובאמצעותה נמשך האור לעולמות התחתונים — בריאה, יצירה ועשיה. הדבר נעשה באמצעות לימוד התורה.

שהוא ג"כ שיתא סדרי משנה אשר ג"כ כ"א [כל אחד / כל אחת] כלול מששה כמספר אלה וכן ע"י קיום מ"ע [מצות עשה] שהוא ג"כ ברמ"ח אברים דז"א כנודע.

שהוא גם ששת סדרי משנה, שכל אחד מהם כלול גם משישה, כמספר אלה; וכך גם באמצעות קיום מצוות עשה, שהן כנגד רמ"ח איברים של ז"א, כידוע.

לימוד התורה הוא ששת סדרי משנה, שכל אחד מהם כלול משישה, כמספר אלה — שלושים ושישה. גם מצוות עשה שייכות לכאן, שכן הן כנגד רמ"ח ה"איברים" של ז"א.

וענין משכן העדות הוא יחוד דאז"א [דאבא ואימא] (כי בינה נקי' שכינתא עילאה כמ"ש במ"א ע"פ שה"ש [שיר השירים]) שנמשך ע"י ל"ת [לא תעשה] והטעם שנקי' משכן העדות היינו

וענינו של משכן העדות הוא הייחוד של אבא ואמא (שהרי בינה נקראת "שכינה עילאה", כפי שמבואר במקום אחר על הפסוק בשיר השירים), והוא נמשך באמצעות קיום מצוות לא תעשה. והטעם שהוא נקרא משכן העדות הוא

משכן העדות הוא הייחוד של אבא ואמא; בינה נקראת "שכינה עילאה", בחינת משכן עליונה ממלכות, כפי שמוסבר במאמר על שיר השירים. הייחוד נמשך באמצעות מצוות לא תעשה, וכעת מוסבר הכינוי "עדות".

כי עדות שייך על דבר הנסתר שאין זה העדות גילוי מהות הדבר ממש כך הוא ענין ידיעת השלילה עם היותו גילוי מ"מ אינו השגת המהות

שעדות שייכת לדבר נסתר, שכן העדות אינה מגלה את מהותו ממש של הדבר. כך גם ידיעה בדרך השלילה: אף שהיא גילוי, אין בה השגה של המהות;

עדות נדרשת רק ביחס לדבר נסתר: העד מעיד שהדבר כך, אך אינו מציג את הדבר עצמו. כך גם ידיעה בדרך השלילה — יש בה גילוי ממשי, אך אין בה תפיסה של המהות.

רק הוא עדות על בחי' סתימא דכל סתימין עדות ולא גילוי המהות ממש ע"ד שהוא ברמ"ח מ"ע [מצות עשה] שנמשך האור בכלים ממש

אלא היא עדות על בחינת "סתימא דכל סתימין" — עדות, ולא גילוי של המהות ממש, כפי שיש ברמ"ח מצוות עשה, שבהן האור נמשך בכלים ממש.

היא מעידה על "סתימא דכל סתימין", אך אינה מגלה את מהותו, בניגוד לרמ"ח מצוות עשה, שבהן האור נמשך בכלים ממש.

אבל ע"י קיום מל"ת [מצות לא תעשה] לפי שע"י נמשך הגילוי ממהו"ע [ממהותו ועצמותו] שלמעלה מעלה מבחי' אור הנמשך ממנו ית' ע"י מ"ע [מצות עשה] לכך א"א להיות הגילוי

אבל באמצעות קיום מצוות לא תעשה, מאחר שעל ידן נמשך הגילוי ממהותו ועצמותו, שלמעלה מעלה מבחינת האור הנמשך ממנו יתברך באמצעות מצוות עשה, לכן אי אפשר שהגילוי יהיה

מכיוון שמצוות לא תעשה ממשיכות גילוי ממהותו ועצמותו של ה', הנעלית הרבה מאוד מן האור הנמשך באמצעות מצוות עשה, אי אפשר שהגילוי יהיה בדרך של השגת מהות.

ע"ד השגת המהות כ"א ע"ד בחי' עדות שאינו ממשות הדבר ממש כדפי' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בתהלים ס"י ע"ח והוא עדי"מ למטה בענין ידיעת השלילות כנ"ל.

בדרך של השגת המהות, אלא רק בבחינת עדות, שאינה הדבר עצמו ממש, כפי שמבואר בלקוטי תורה [של האריז"ל] על תהלים, סימן ע"ח; והדבר דומה, בדרך משל למטה, לעניין הידיעה בדרך השלילה, כנזכר לעיל.

הגילוי יכול להיות רק בבחינת עדות, שאינה הדבר עצמו, כפי שמבואר בלקוטי תורה של האריז"ל על תהלים, סימן ע"ח. המשל לכך למטה הוא ידיעה בדרך השלילה.

אך עוד יובן פי' וענין עדות והוא עפמ"ש [על פי מה שכתוב] ששם עלו שבטים שבטי⁷² יה עדות לישראל להודות לשם ה':

אולם אפשר להבין עוד את המשמעות ואת עניינה של "עדות", על פי הכתוב: "כי שם עלו שבטים, שבטי י-ה, עדות לישראל, להודות לשם ה'".

כעת תבאר משמעות נוספת של "עדות" מתוך תהלים קכ"ב:ד: "שם עלו שבטים, שבטי י-ה, עדות לישראל, להודות לשם ה'".

תכשיט התכשיטים

18 ד והנה תחלה יש להבין פי הפסוק (ביחזקאל ס"י י"ו) רבבה כצמח השדה נתתיך⁷³ ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים.

4. תחילה יש להבין את פירוש הפסוק (יחזקאל, פרק 16): "הרביתי אותך כצמח השדה, ואת התרבות וגדלת, והגעת לעדי עדיים".

סעיף 4 נפתח בפסוק מיחזקאל ט"ז:ז, שבו ה' מתאר את ישראל כנערה צעירה שגידל: "הרביתי אותך כצמח השדה, ואת התרבות וגדלת, והגעת לעדי עדיים". הביטוי "עדי עדיים" יתברר כמפתח נוסף להבנת המילה "עדות".

דהנה בעדי עדיים הוא לשון קישוט והוא תרין עטרין דירית ז"א כנזכר באד"ר [באדרא רבא] שהן בחי' כ' פ"ת [פרקין תתאין] דנו"ה [דנצח והוד] דא"א.

"עדי עדיים" הוא לשון קישוט, והוא "שתי העטרות שז"א יורש", כפי שנוכר באידרא רבא; והן בחינת שני הפרקים התחתונים של נצח והוד של אריך אנפין.

"עדי עדיים" פירושו קישוט, ובקבלה הכוונה ל"שתי העטרות שז"א יורש", שנוכרות באידרא רבא שבזוהר. אלו שני הפרקים התחתונים של נצח והוד של אריך אנפין, פרצוף הכתר, הנמשכים אל ז"א.

והענין כי צמח השדה עד"מ התבואה לא תצמח אלא ע"י רקבון הזרע בתחלה שנעשה בחי' אין ועי"ז צומח אח"כ ונעשה יש ודבר משא"כ

והענין הוא שצמח השדה, למשל תבואה, צומח רק לאחר שהזרע נרקב תחילה ונעשה בבחינת אין; ועל ידי כך הוא צומח אחר כך ונעשה יש ודבר. ואילו

הדימוי של "צמח השדה" מסביר כיצד מתרחשת העלייה הזאת. זרע של תבואה נובט רק לאחר שהוא נרקב ונעשה אין; רק אז הוא צומח ונעשה יש חדש.

כמו שהיה בתחלה הזרע יש לא אפשר שיהיה ממנו צמיחה והתהוות יש אחר וגם באופן משובח ונעלה יותר מהיש הראשון.

[אילו נשאר] הזרע כפי שהיה בתחילה, בבחינת יש, לא היה אפשר שיצמח ויתהווה ממנו יש אחר, ובאופן משובח ונעלה יותר מן היש הראשון.

אילו הזרע היה נשאר יש כפי שהיה, לא היה יכול לצמוח ממנו דבר חדש, ובוודאי לא דבר מעולה וגדול יותר מן הזרע המקורי.

19 וכך הנמשל למעלה כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] בענין יחוד⁷⁴ ז"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שא"א להיות חזרת פכ"פ

[פנים בפנים] אם לא שנסתר פרצוף הראשון דמלי בתחלה להיות בתחלה רק נקודה א' תחת היסוד

וכך הוא גם המשל למעלה, כמובא בעץ חיים בענין יחוד ז"א ונוקבא: אי אפשר שתהיה חזרתם למצב פנים בפנים, אלא אם כן הפרצוף הראשון של מלכות נסתלק תחילה, כך שבתחילה היא רק נקודה אחת תחת היסוד.

כך הוא גם למעלה. בעץ חיים מוסבר שכדי שז"א ונוקבא יעברו למצב פנים בפנים, צריך תחילה להסתלק הפרצוף הראשון של מלכות, עד שהיא נעשית נקודה אחת תחת היסוד.

כי מתחלה הם אב"א [אחור באחור] וכדי שיוחזרו מבחי אב"א [אחור באחור] להיות בבחי פכ"פ [פנים בפנים]
צי"ל בה באמצע בחי ביטול מציאות הראשון ולהעשות רק נקודה א' תחת היסוד כו'.

בתחילה הם במצב אחור באחור, וכדי שיעברו ממצב אחור באחור למצב פנים בפנים, צריך שבינתיים תתבטל בה מציאותה הראשונה, והיא תיעשה רק נקודה אחת תחת היסוד וכו'.

בתחילה ז"א ונוקבא נמצאים במצב אחור באחור. כדי לעבור למצב פנים בפנים, מלכות צריכה לעבור שלב ביניים שבו מציאותה הקודמת מתבטלת והיא נעשית נקודה בלבד.

(ובמ"א ע"פ אז תשמח בתולה במחול^{75,76} נתבאר שכדי שיהיה עלייה מבחי פכ"פ [פנים בפנים] לבחינת

פכ"פ [פנים בפנים] במדרגה יותר גבוהה כי יש כמה מדרגות בבחי פכ"פ [פנים בפנים] כו'.

(ובמקום אחר, על הפסוק "אז תשמח בתולה במחול", מוסבר שכדי שתהיה עלייה ממצב פנים בפנים למצב פנים בפנים במדרגה גבוהה יותר — שהרי יש כמה מדרגות במצב פנים בפנים וכו' —

הסוגריים מוסיפים את המבואר על הפסוק "אז תשמח בתולה במחול" (ירמיהו לא, יב): גם למצב פנים בפנים יש כמה מדרגות, והמעבר ממדרגה אחת למדרגה גבוהה יותר מצריך את התהליך הזה.

הנה צי"ל בתחלה אב"א [אחור באחור] ואח"כ נעשים נקודה תחת היסוד ואח"כ נגדלת בבחי פכ"פ [פנים בפנים] במדרגה יותר גבוהה כו' ושם נתבאר הענין ג"כ בעבודת ה'.

צריך תחילה להיות במצב אחור באחור, ואחר כך הם נעשים נקודה תחת היסוד, ולאחר מכן היא גדלה למצב פנים בפנים במדרגה גבוהה יותר וכו'; ושם מבואר הענין גם בעבודת ה'.

תחילה מצב אחור באחור, אחר כך נקודה תחת היסוד, ולבסוף צמיחה למצב פנים בפנים במדרגה גבוהה יותר. אותו מאמר מיישם את התהליך גם בעבודת האדם את ה'.

וזהו רכבה כצמח השדה נתתיך שכמו שגידול התבואה אי"א שיהי' [שיהיה] יש מיש כ"א ע"י שנעשה בינתיים בחי' אין כך להיות עליית כנס"י [כנסת ישראל] במדרגה היותר נעלה צ"ל תחלה בבחי' ביטול ואין ונק' נקודה תחת היסוד כו'

וזהו "רכבה כצמח השדה נתתיך": כשם שצמיחת התבואה אינה יכולה להיות יש מיש, אלא רק על ידי שבינתיים היא נעשית בבחינת אין, כך כדי שכנסת ישראל תעלה למדרגה הנעלית ביותר, עליה להיות תחילה במצב של ביטול ואין, הנקרא "נקודה תחת היסוד" וכו'.

זהו "כצמח השדה": כשם שהתבואה אינה יכולה לצמוח מיש ליש אלא רק לאחר שבינתיים נעשית אין, כך כנסת ישראל יכולה לעלות למדרגה הנעלית ביותר רק לאחר שתעבור תחילה ביטול ותיעשה "נקודה תחת היסוד".

ועי' אח"כ ותרכי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים שהן בחי' תרין עטרין הנ"ל שנמשכים לז"א ומז"א לנוק' [לנוקבא] והן מבחי' אי"א ממש

ועל ידי כך, לאחר מכן, "ותרכי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים" — אלו הן שתי העטרות שהוזכרו לעיל, הנמשכות לז"א ומז"א לנוקבא, והן מבחינת אריך אנפין עצמו.

לאחר מכן בא "ותרכי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים": שתי העטרות נמשכות לז"א וממנו לנוקבא, ומקורן באריך אנפין עצמו.

(שהן עצמותו ומהותו ולא הארה לבד וגם אחסנתוי דא"א [דאבא ואימא] שהם הארה אך שההארה הוא מבחי' עליונה יותר כו' כמבואר בעי' [בעץ חיים] שער הנסירה פ"ו. ועיין בלקי"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' וירא אותן ב' עטרין שהם תכלית ועיקר כו').

(שהן עצמותו ומהותו, ולא הארה בלבד; וכן "אחסנתוי דא"א", שהיא הארה, אלא שההארה היא מבחינה עליונה יותר וכו', כמבואר בעץ חיים, שער הנסירה, פרק ו. ועי' בלקוטי תורה [של האריז"ל], פרשת וירא, בעניין שתי העטרות, שהן התכלית והעיקר וכו').

הסוגריים מדגישים ששתי העטרות הן עצמותו ומהותו של אריך אנפין, ולא הארה בלבד. "אחסנתוי דא"א" — מה שאבא ואמא מורישים לז"א — היא הארה בלבד, אם כי ממדרגה עליונה יותר, כפי שמוסבר בעץ חיים, שער הנסירה; ולקוטי תורה של האריז"ל מכנה את שתי העטרות התכלית והעיקר.

והנה בפ"י עדי יש ג' ענינים. הא' כפשוטו לשון קישוט כמו את עדים מהר חורב.⁷⁷

והנה למילה "עדי" יש שלושה מובנים. הראשון הוא משמעותה הפשוטה, לשון קישוט, כמו "את עדים מהר חורב".

כעת נבחנת המילה "עדי". יש לה שלושה מובנים; הראשון הוא קישוט במובן הפשוט, כמו בפסוק בשמות לג, ו, שבו ישראל הסירו את "עדים מהר חורב".

הבי' לשון נצחית כמו משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול. הגי' לשון עד פה תבא⁷⁸ היינו עד כאן ולא יותר.

המשמעות השנייה היא ביטוי לנצחיות, כמו בתפילה: "משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול". המשמעות השלישית היא "עד כאן תבוא", כלומר, עד לכאן ולא יותר.

המשמעות השנייה היא נצחיות, כמו בתפילה: "משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול". המשמעות השלישית היא "עד" במשמעות של גבול, כמו באיוב לח, יא: "עד כאן תבוא ולא יותר".

20 והנה כל הגי' פירושים ענין אי הם שכולם שייכים בבחי' כתר דהפיי האי' לשון קישוט פשוט שזהו בחי' הכתר שהוא בחי' עטרה⁷⁹ שעל הראש וכמו צדיקים יושבים ועטרותיהם⁸⁰ בראשיהם.

והנה, שלושת הפירושים הם עניין אחד, שכן כולם שייכים לבחינת כתר. הפירוש הראשון, לשון קישוט, פשוט: זו בחינת כתר, שהיא כעטרה שעל הראש, כמו שנאמר: "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם".

כל שלושת הפירושים של "עדי" שייכים לכתר. הראשון, קישוט, מובן בפשטות: כתר הוא כעטרה שעל הראש, כדברי חז"ל בתיאור העולם הבא: "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם".

והנה כמו שהעטרה והכתר נעשה מאבנים טובות שהם בעצם בחי' דומם רק שנזדככו להיות מאירים ובהירים ועיי' עושים מהם עטרה וכתר למלך.

והנה, כשם שעטרה וכתר עשויים מאבנים טובות, שעיקרן בחינת דומם, אלא שהן זוככו עד שנעשו מאירות ובהירות, ועל ידי כך עושים מהן עטרה וכתר למלך,

כתר של מלך עשוי מאבנים טובות, שמטבען הן חומר דומם; הן רק זוככו עד שהן מאירות, וכך נעשו ראיות לכתר מלכות.

כמ"כ [כמו כן] ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] סנד"ל [סנדלפון] קושר כתרים לקונו⁸¹ מתפללותיהן של ישראל שאותיות התפלה נקי' ג"כ אבנים וכשנזדככו עיי' מסינ [מסירות נפש] באחד נעשים בחי' עטרה וכתר

כך גם אמרו חז"ל שסנדלפון קושר כתרים לקונו מתפללותיהם של ישראל: אותיות התפילה נקראות אף הן "אבנים", וכשהן מזדככות על ידי מסירות נפש באמירת "אחד", הן נעשות בחינת עטרה וכתר.

כך אמרו חז"ל שסנדלפון קושר כתרים לקונו מתפללותיהם של ישראל. אותיות התפילה נקראות גם הן "אבנים", וכשהן מזדככות על ידי מסירות נפש באמירת "אחד" שבקריאת שמע, הן נעשות כתר.

וכן מקיום המצות שהן ג"כ תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן⁸² תר"ך עמודי אור⁸³ דבחי' כתר לפי שנשפלו בעשיי' [בעשייה] גשמיות בקלף דתפילין וצמר דציצית שהיא

וכן מקיום המצוות, שהן תרי"ג מצוות דאורייתא ושבע מצוות דרבנן, בסך הכול תר"ך עמודי אור, מבחינת כתר; מפני שהן יורדות לעשייה גשמית, בקלף של תפילין וצמר של ציצית, שהם

כך גם במצוות: תרי"ג מצוות התורה ושבע מצוות דרבנן הן שש מאות ועשרים, הגימטריה של כתר, והן נקראות "תר"ך עמודי אור". הן מגיעות לכתר מפני שהן יורדות לעשייה גשמית, בקלף של תפילין וצמר של ציצית.

כמו בחי' דומם עד"מ ונעוץ תחלתן בסופן^{84, 85} לכן עיי' נמשך האור שלמעלה מהשתלשלות שהוא בחי' כתר.

כמו בחינת דומם, למשל. ו"נעוץ תחילתן בסופן"; לכן על ידי כך נמשך האור שלמעלה מהשתלשלות, שהוא בחינת כתר.

חומרים אלה דומים לדומם, הדרגה הנמוכה ביותר בבריאה. מכיוון ש"נעוץ תחילתן בסופן" (ספר יצירה), הנמוך ביותר מגיע אל הגבוה ביותר; לכן המצוות ממשיכות את האור שלמעלה מהשתלשלות, בחינת כתר.

21 וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] דלעתיד צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם⁸⁶ כי בגי' [בגן

עדן] אין הגילוי רק מבחי' נהר היוצא מעדן⁸⁷ שהוא בחי' חו"ב [חכמה ובינה]

וזהו שאמרו חז"ל, שלעתיד לבוא "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם": בגן עדן הגילוי הוא רק מבחינת "הנהר היוצא מעדן", שהיא בחינת חכמה ובינה,

לכן העטרות שייכות לעתיד לבוא. בגן עדן הגילוי בא רק מ"הנהר היוצא מעדן" — חכמה ובינה, כלומר השגה.

ולכן הגילוי רק לנשמה אך לעתיד בתח"מ [בתחיית המתים]⁸⁸ שיהיה הגילוי גם לגוף כמ"ש ועצמותיך יחליץ⁸⁹ היינו עיי' גילוי אור שלמעלה מהשתלשלות יוכל לימשך גם למטה יותר.

ולכן הגילוי הוא רק לנשמה. אבל לעתיד לבוא, בתחיית המתים, הגילוי יהיה גם לגוף, כמו שכתוב: "ועצמותיך יחליץ"; כלומר, על ידי גילוי האור שלמעלה מהשתלשלות, יוכל האור להימשך גם למטה יותר.

השגה יכולה להגיע רק לנשמה. בתחיית המתים יגיע הגילוי גם לגוף, "ועצמותיך יחליץ" (ישעיהו נח, יא), מפני שאור שמעל ההשתלשלות, כתר, יכול לרדת נמוך יותר מאור שבתוך ההשתלשלות.

22 וכנודע בענין ועברתי בארץ מצרים⁹⁰ אני ולא מלאך⁹¹ כו"י⁹² וגילוי זה היינו מבחי' כתר וזהו ועטרותיהם בראשיהם לעתיד דוקא וזהו ענין בעדי עדיים שנק' ג"כ תרין עטרין וכנ"ל.

כידוע בענין "ועברתי בארץ מצרים" — "אני ולא מלאך וכו'"; גילוי זה הוא מבחינת כתר. וזהו "ועטרותיהם בראשיהם", דווקא לעתיד לבוא. וזהו ענין "בעדי עדיים", הנקרא גם "תרין עטרין", וכפי שנתבאר לעיל.

בהגדה נדרש דיבורו של ה' ביציאת מצרים, "ועברתי בארץ מצרים", במשמעות "אני ולא מלאך": ה' בעצמו, ולא שליח. גילוי כזה הוא מבחינת כתר; זהו אותו אור כמו העטרות של הצדיקים לעתיד לבוא וכמו "עדי העדיים", הנקראים גם "תרין עטרין".

הב' ענין נצחיות גם זה הוא בענין הכתר דהנה הכתר הוא בחי' ממוצע בין עצמות א"ס [אור אין סוף] לנאצלים⁹³ ויש בו מבחי' תחתונה שבא"ס כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'].⁹⁴ וכיון שיש בו בחי' א"ס

הענין השני, נצחיות, שייך גם הוא לכתר. שהרי כתר הוא בחינת ממוצע בין עצמות אור אין סוף לבין הנאצלים, ויש בו מבחינת התחתונה שבאין סוף, כמבואר בעץ חיים, שער 41, פרק 3. ומכיוון שיש בו בחינה של אין סוף,

גם המשמעות השנייה של "עד", נצחיות, מתאימה לכתר. כתר הוא הממוצע בין עצמות אור אין סוף לבין הנאצלים, ויש בו מן הבחינה התחתונה של אין סוף. בהערת קה"ת מתוקן מראה המקום: במהדורות הנפוצות הוא עץ חיים, שער 42 (דרושי אבי"ע), פרק 1.

לכן הוא לשון נצחיות דהיינו פי' א"ס (ויובן זה יותר עפמ"ש [על פי מה שכתוב] הרמ"ע [הרב מנחם עזריה] בהקדמה בס' יונת אלם ובספר פלח הרמון⁹⁵ שער ד' הקושי [הקושיא] למה נק' אור אין סוף⁹⁶ שלכאורה היה ראוי לקרותו אין לו תחלה

לכן הוא לשון של נצחיות, כלומר פירושו אין סוף. [הדבר יובן יותר על פי מה שכתב הרמ"ע בהקדמה לספר יונת אלם ובספר פלח הרמון, שער ד': מדוע נקרא אור אין סוף, שלכאורה היה ראוי לקרותו "אין לו תחילה",

מכיוון שיש בכתר מאין סוף, שמשמעותו "בלי סוף", הוא מכונה בלשון של נצחיות. בסוגריים מובאת קושיית הרמ"ע מפאנו, רבי מנחם עזריה, המקובל: מדוע אורו של ה' נקרא "בלי סוף" ולא "בלי תחילה"?

דהיינו שהוא קדמון כי בכלל קדמון הוא בוודאי נצחי אבל בכלל נצחי אין קדמון לפי שהשכלים הנבדלים הם נצחים ברצון הבורא ית' אע"פ [אף על פי] שהם מחודשים מאין ליש.

כלומר קדמון; שהרי קדמון כולל בוודאי גם נצחיות, אבל נצחיות אינה כוללת בהכרח קדמות, שכן השכלים הנבדלים הם נצחיים ברצון הבורא יתברך, אף שחודשו ונבראו מאין ליש.

"בלי תחילה" היה מבטא ענין רחב יותר: מה שאין לו תחילה, בוודאי אין לו סוף; אך לא להפך. השכלים הנבדלים של הפילוסופים נצחיים ברצון הבורא, אף שנבראו יש מאין.

ותירץ דמה שאנו קורין אין סוף אין ר"ל [רוצה לומר] לתאר מהותו ועצמותו יתעלה ח"ו [חס ושלום] כי לו דומיה תהלה⁹⁷ רק שהוא לבח"י שמו ית' שאין לו סוף כו'.

ותירץ שכשאנו אומרים "אין סוף", אין הכוונה לתאר את הווייתו ועצמותו יתעלה, חס ושלום, שהרי "לך דומיה תהילה"; אלא הכוונה היא לבחינת שמו יתברך, שאין לו סוף וכו'.

הרמ"ע משיב ש"אין סוף" אינו מתאר כלל את עצמותו של ה', שהרי עליה נאמר "לך דומיה תהילה". הביטוי מתאר את "שמו", כלומר את אורו, שאין לו סוף.

וביאור הענין כי שמו הוא בח"י אור וזיו עד"מ הנמשך מן המאור ברצונו הטוב וקודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד⁹⁸ שהיה האור כלול במאור והיה בח"י אין לגמרי

ביאור העניין: שמו הוא בחינת אור וזיו, על דרך משל, הנמשך מן המאור ברצונו הטוב. קודם שנברא העולם, "הוא ושמו בלבד" — האור היה כלול במאור והיה בבחינת אין גמור,

אדמו"ר הזקן מסביר ש"שמו" של ה' הוא אור וזיו הנמשכים ממנו ברצונו, כמו הקרניים היוצאות מן השמש. קודם בריאת העולם "הוא ושמו בלבד": האור היה כלול במקורו, ועדיין לא היה בבחינת מציאות כלל.

כמו במאור השמש הזיו כלול בבח"י אין לגמרי ואח"כ נמשך להיות בח"י זיו וכו' היה הצמצום ונמשך בח"י קו כו'

כמו שבמאור השמש הזיו כלול בבחינת אין גמור; ואחר כך נמשך להיות בבחינת זיו, וכו' היה הצמצום ונמשך בחינת קו וכו'.

כך גם קרני השמש כלולות בשמש עצמה לגמרי, בבחינת אין. אחר כך נמשך האור ונעשה זיו, וכו' התרחש הצמצום ולאחריו נמשך הקו, שממנו נבנו העולמות.

ולכן על בחינה זו שייך לקרותו⁹⁹ אין סוף דוקא כי האור הוא זיו והמשכה וגילוי שנמשך ממהותו ועצמותו ועל המשכה זו שייך לומר שנמשך ומתפשט בבח"י א"ס כו'

לכן דווקא על בחינה זו ראוי לומר "אין סוף": שהרי האור הוא זיו, המשכה וגילוי הנמשכים מהווייתו ועצמותו; ועל המשכה זו ראוי לומר שהיא נמשכת ומתפשטת בבחינת אין סוף וכו'.

רק על האור הזה, הנמשך מעצמותו, אפשר לומר שהוא מתפשט בלי סוף; לכן השם "אין סוף" שייך דווקא לאור.

ולכן בבח"י הכתר שיש בו בחינה תחתונה שבא"ס שייך בו לשון עדי עד שהוא פ"י נצחיות דהיינו ממש בח"י א"ס. וזהו משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול. שמו הגדול היינו בח"י כתר.

לכן, ביחס לבחינת כתר, שיש בה בחינה תחתונה שבאין סוף, שייך הביטוי "עדי עד", שפירושו נצחיות, כלומר, ממש בחינת אין סוף. וזהו "משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול". "שמו הגדול" הוא בחינת כתר,

כתר כולל את הבחינה התחתונה של אין סוף, ולכן מתאים לו הביטוי "עדי עד" — לעולם ועד. בתפילה "משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול", "שמו הגדול" הוא כתר.

כי מלי נקי שם סתם והכתר שנמשך ממלי דא"ס נקי שמו הגדול ולכן הוא עדי עד בבחי' א"ס ועמ"ש במ"א בפ"י שובה ישראל¹⁰⁰ עד¹⁰¹ כו"י).

שכן מלכות נקראת "שם" סתם, ואילו כתר, הנמשך ממלכות דאין סוף, נקרא "שמו הגדול"; לכן הוא בחינת "עדי עד", בבחינת אין סוף. ועיינו במה שנכתב במקום אחר על פירוש "שובה ישראל עד וגו'".

מלכות נקראת פשוט "שם", ואילו כתר, הנמשך ממלכות דאין סוף — הבחינה התחתונה של אור אין סוף — הוא "שמו הגדול", ולכן הוא בחינת "עדי עד". הסוגריים מפנים לביאור הפסוק "שובה ישראל עד ה' אלקיך" בלקוטי תורה.

והפ"י הג' בענין עד שהוא לשון הפסק כמו עד פה¹⁰² יצדק ג"כ בבחי' הכתר דייקא לפי שלעולם אין תפיסא והשגה באור¹⁰³ הכתר שלכך נקי החכמה ראשית לפי

גם הפירוש השלישי של "עד", כביטוי להפסקה, כמו "עד פה", מתאים דווקא לבחינת כתר, מפני שלעולם אין תפיסה והשגה באור הכתר. משום כך חכמה נקראת "ראשית", שכן

גם המשמעות השלישית של "עד", כגבול, מתאימה דווקא לכתר, מפני שאי אפשר להשיג את אור הכתר. לכן חכמה, ולא כתר, נקראת "ראשית".

שהיא ראשית הגילוי ונקי יהי אור אבל הכתר הוא בחי' ישת חשך סתרו¹⁰⁴ שאין בו השגה

היא ראשית הגילוי ונקראת "יהי אור"; ואילו כתר הוא בחינת "ישת חשך סתרו", שאין בו השגה.

חכמה היא ראשית הגילוי, "יהי אור", ואילו כתר הוא בחינת "ישת חשך סתרו", שמעבר לכל השגה.

ולכן נקרא עד (היינו עד ולא עד בכלל כי מצד היות בו בחי' תחתונה שבמאציל הוא ודאי עד ולא עד בכלל שאין בבחי' זו שום השגה דלכך בחי' תחתונה שבמאציל הוא נקי עתיק שנעתק ונבדל מהנאצלים.

לכן הוא נקרא "עד". כלומר, "עד ולא עד בכלל": כיוון שיש בו הבחינה התחתונה שבמאציל, הוא בוודאי בבחינת "עד ולא עד בכלל", שכן אין בבחינה זו שום השגה. משום כך הבחינה התחתונה שבמאציל נקראת "עתיק", מפני שהיא נעתקת ונבדלת מן הנאצלים.

לכן כתר הוא "עד", גבול: כלשון חז"ל, "עד ולא עד בכלל". כיוון שהוא כולל את הבחינה התחתונה שבמאציל, הוא מחוץ לתחום ההשגה; לכן בחינה זו נקראת "עתיק", כלומר נעתקת ונבדלת מן הבחינות הנאצלות.

ונקי ג"כ רישא דלא אתיידע כוי כנודע. אמנם מצד הבחי' שבכתר שהיא שרש הנאצלים מצד זה י"ל [יש לומר] עד ועד בכלל שהרי על כל פנים בחי' זו במנין העשר ספ"י [ספירה / ספירות] וא"כ הוא מכלל הע"ס [העשר ספירות] וזהו עד ועד בכלל.

היא נקראת גם "רישא דלא אתיידע" וגוי, כידוע. אולם מצד הבחינה שבכתר שהיא שורש הנאצלים, אפשר לומר "עד ועד בכלל": הרי בחינה זו נמנית בכל זאת עם עשר הספירות, ואם כן היא חלק מעשר הספירות. וזהו "עד ועד בכלל".

היא נקראת גם "רישא דלא אתיידע" — הראש שאינו נודע — כדברי זוהר. אך הבחינה שבכתר שהיא שורש הנאצלים נמנית עם עשר הספירות, ולכן מצד זה היא בבחינת "עד ועד בכלל".

וי"ל [ויש לומר] דלכך נאמר ותבואי בעדי עדיים שנמשך בהם מכל בחי' עד הנ"ל. וזהו בחי' ישתבח שמך לעד מלכנו פ"י שמך הוא מלי דאצילות וישתבח שמך

ויש לומר שמשום כך נאמר "ותבואי בעדי עדיים": שנמשך בהם מכל בחינות "עד" שנזכרו לעיל. וזהו בחינת "ישתבח שמך לעד מלכנו": "שמך" הוא מלכות דאצילות, ו"ישתבח שמך

ייתכן שזהו הטעם שהפסוק אומר "ותבואי בעדי עדיים", בלשון כפולה: אל העטרות נמשך מכל המשמעויות של "עד". זהו גם עניינה של התפילה "ישתבח שמך לעד מלכנו", שבה "שמך" הוא מלכות דאצילות.

לעד שתתעלה להיות בבחי' מלי דא"ס שנק' עד ככל הג' פירושים דלעיל בפ"י עד וכמ"ש והיה אור הלבנה¹⁰⁵ כוי וכמ"ש פ' מקץ ע"פ רני ושמחי¹⁰⁶ בת¹⁰⁷ כוי שבחי' בת תתעלה לע"ל [לעתיד לבוא] ביתר שאת כוי ע"ש).

לעד" פירושו שתתעלה להיות בבחינת מלכות דאין סוף, הנקראת "עד" לפי כל שלושת הפירושים שנאמרו לעיל על "עד". וכמו שכתוב "והיה אור הלבנה וגו'"; וכן מבואר בפרשת מקץ על הפסוק "רני ושמחי בת וגו'", שבחינת "בת" תתעלה לעתיד לבוא ביתר שאת וגו'; עיינו שם.

התפילה מבקשת שמלכות דאצילות תתעלה למדרגת מלכות דאין סוף, הנקראת "עד" לפי שלוש המשמעויות שנזכרו. כך גם מובטח בישיעהו שאור הלבנה, מלכות, יהיה כאור החמה; והמאמר על "רני ושמחי בת" מבאר שה"בת" תתעלה לעתיד לבוא למדרגה נעלית עוד יותר.

וזהו שנק' ג"כ משכן העדות כי הנה משכן זה שהוא יחוד דאוי"א [דאבא ואימא] נמשך בו מבחי' הכתר שהוא בחי' עדי עדיים ככל הג' פירושים הנ"ל שבפ"י עד.

וזו הסיבה שהוא נקרא גם "משכן העדות": שכן אל המשכן הזה, שהוא ייחוד אבא ואמא, נמשכת בחינה מכתר, שהוא בחינת "עדי עדיים", לפי כל שלושת הפירושים שהובאו לעיל למילה "עד".

זו הסיבה שייחוד אבא ואמא נקרא "משכן העדות": הוא מקבל מכתר, שהוא "עדי עדיים" בכל שלוש המשמעויות של "עד".

(ועיין בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] **פ' וירא הובא לקמן וכנודע שבחיי אחסנתוי דא"י** [דאבא ואימא] ותרין עטרין הנ"ל מתלבשים ביסודות דא"י [דאבא ואימא] כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] **פ' אמור דצ"ט**).

(ראו גם לקוטי תורה [של האריז"ל], **פרשת וירא**, המובא בהמשך; וכידוע, בחינת "אחסנתוי דאבא ואמא" ושני העטרין שהוזכרו לעיל מתלבשים ביסודות של אבא ואמא, כפי שכתב הרמ"ז בפרשת אמור, דף צ"ט).

ההערה בסוגריים מציינת, על פי הרמ"ז, ש"אחסנתוי דאבא ואמא" ושני העטרין מתלבשים ביסודות של אבא ואמא, ומפנה ללקוטי תורה של האריז"ל על פרשת וירא, המובא בהמשך.

וזהו ג"כ פ"י ששם עלו שבטים שבטי¹⁰⁸ יה עדות לישראל כי הנה הי"ב שבטים הם שרשם

וזהו גם פירוש הפסוק "שם עלו שבטים, שבטי י"ה, עדות לישראל": שכן שורשם של שנים-עשר השבטים הוא

אותו רעיון מסביר את תהילים קכ"ב:ד, "שם עלו שבטים, שבטי י"ה, עדות לישראל". שורשם של שנים-עשר השבטים הוא במדות של אצילות.

במדות דאצילות והם י"ב גבולי אלכסון¹⁰⁹ דז"א ושרשם הוא בא"א היינו דשרש המדות דאצילות הוא מבח"י המדות שבכתר שנק' טורי חשוכא.¹¹⁰

במדות של אצילות, והם שנים-עשר גבולי האלכסון של ז"א; ושורשם בא"א. כלומר, שורש המדות של אצילות הוא מבחינת המדות שבכתר, הנקראות "טורי חשוכא".

הם שנים-עשר "גבולי האלכסון" של ז"א, מושג מספר יצירה. שורשם בא"א, במדות שבכתר, הנקראות "טורי חשוכא".

23 ולכן נאמר ששם עלו שבטים¹¹¹ שמגיעים בהעלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] לשרשם בבח"י הכתר ועי"ז נמשך בחי עדות לישראל היינו בחי המשכת התרין עטרין הנ"ל לז"א.

לכן נאמר: "שם עלו שבטים" — באמצעות העלאת מ"ן הם מגיעים לשורשם בבחינת כתר, ועל ידי כך נמשכת בחינת "עדות לישראל", כלומר, נמשכת בחינת שתי העטרות שהוזכרו לעיל אל ז"א.

באמצעות העלאת מ"ן — השאיפה העולה מן המדרגה התחתונה — השבטים מגיעים לשורשם בכתר. אז נמשכת "עדות לישראל": שתי העטרות יורדות אל ז"א, הנקרא ישראל.

וזהו להודות לשם הוי' כי להיות בבח"י הכתר אין שייך השגה ותפיסה ממש ע"כ אמר להודות שאין שייך עי"ז רק בחי הודאה

וזהו "להודות לשם הוי'": מאחר שבבחינת כתר אין מקום להשגה ולתפיסה ממש, נאמר "להודות", שכן כלפי בחינה זו שייכת רק הודאה.

מאחר שאי אפשר לתפוס את הכתר, נאמר בפסוק "להודות לשם": התגובה המתאימה היחידה היא הודאה.

כי ההודאה היא בחיי ביטול והיינו לגבי בחינה שלמעלה מהשגה וכמ"ש במ"א ע"פ יהודה אתה^{112, 113} ובענין הלל ברכה והודאה

כי ההודאה היא בחינת ביטול, כלומר, ביחס לבחינה שלמעלה מהשגה; וכפי שמוסבר במקום אחר על הפסוק "יהודה אתה", וכן בענין הלל, ברכה והודאה.

הודאה פירושה להכיר במה שאי אפשר להבין; זהו ביטול כלפי בחינה שלמעלה מהשגה. הדבר מוסבר על הפסוק "יהודה אתה" [יודוך אחיך], וכן בהבחנה בין הלל, ברכה והודאה.

ולכן אמרו מאן דלא כרע במודים¹¹⁴ לא יקום בתח"מ [בתחיית המתים] כי תח"מ [תחיית המתים] הוא ע"י התגלות אור הכתר כנ"ל בענין ועטרותיהם בראשיהם. והעלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] לבחי' זו הודאה¹¹⁵ וביטול כו':

לכן אמרו: "כל מי שאינו כורע במודים אינו קם בתחיית המתים", שכן תחיית המתים באה על ידי התגלות אור הכתר, כפי שהוזכר לעיל בענין "ועטרותיהם בראשיהם". והעלאת מ"ן לבחינה זו היא הודאה וביטול כו'.

לכן נאמר בוזהר שמי שאינו כורע במודים, ברכת ההודאה שבתפילת העמידה, לא יקום בתחיית המתים: התחייה באה באמצעות אור הכתר, והדרך לכתר היא הודאה וביטול.

קטע 5 • 241

פקוד על פי משה

24 ה אשר פקד ע"פ משה. היינו כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים]¹¹⁶ דבחי' יחוד או"א [אבא ואימא] הוא בפ' ראשון דק"ש [דקריאת שמע] בתיבת ה' אלקינו ובפסוק ואהבת ואילך הוא תיקון גלגלתא¹¹⁷ דז"א ומתפשט עטרא דחסדים עד חסד דז"א וכל הפרקים דז"א מתייחדים בו

5. "אשר פקד על פי משה": כלומר, כפי שנכתב בפרי עץ חיים, בחינת ייחוד אבא ואמא היא בפסוק הראשון של קריאת שמע, במילים "הוי אלקינו"; ואילו מן הפסוק "ואהבת" ואילך מדובר בתיקון הגולגולת של ז"א, ועטרא דחסדים נמשכת עד לחסד של ז"א, וכל הפרקים של ז"א מתייחדים בו.

חלק 5 עוסק ב"אשר פקד על פי משה". בפרי עץ חיים מוסבר שייחוד אבא ואמא מתרחש בפסוק הראשון של קריאת שמע, במילים "הוי אלקינו", ואילו מן הפסוק "ואהבת" ואילך בא תיקון הגולגולת של ז"א: עטרא דחסדים נמשכת עד לחסד שלו, וכל פרקיו מתייחדים בו.

אבל בפסוק ראשון שהיחוד הוא באו"א [באבא ואימא] אין אור האהבה מורגשת שם עדיין מאחר שהיחוד שם בבחי' הביטול דחכמה ואין עוד מלבדו¹¹⁸ ממש ולא יש מי שאוהב כו'

אבל בפסוק הראשון, שבו הייחוד הוא באבא ואמא, אור האהבה עדיין אינו מורגש, שכן הייחוד שם הוא בבחינת הביטול של חכמה, ואין עוד מלבדו ממש, ואין מי שאוהב וכו';

בפסוק הראשון, שבו הייחוד הוא באבא ואמא, האהבה עדיין אינה מורגשת. ייחוד זה הוא הביטול של חכמה, שבו "אין עוד מלבדו", ולכן אין מי שיוכל לאהוב.

אלא אח"כ כשנמשך האור בז"א שייך בו בחי' אהבה וזהו פסוק ואהבת כו' ונמצא הייחוד דאו"א [דאבא ואימא] שבפסוק ראשון שהוא

אלא רק לאחר מכן, כשהאור נמשך בז"א, שייכת בו בחינת האהבה, וזהו הפסוק "ואהבת" וכו'. נמצא אפוא שייחוד אבא ואמא שבפסוק הראשון הוא

האהבה נעשית אפשרית רק כשהאור נמשך בז"א, המידות, וזהו הפסוק "ואהבת". לעומת זאת, הפסוק הראשון הוא ייחוד אבא ואמא.

כמו בחי' משכן העדות הוא פקד ומתייחד ע"י משה דוקא שהוא בחי' מה וביטול כו'

כמו בחינת משכן העדות, הוא "פקד" ומתייחד דווקא על ידי משה, שהוא בחינת מה וביטול וכו';

ייחוד זה, משכן העדות, הוא "פקד" ומתייחד דווקא על ידי משה, המייצג את בחינת מה והביטול.

ובפסוק ואהבת הוא כדוגמת אלה פקודי המשכן אלה ו' מדות דז"א וראשיתם האהבה כו' והוא ייחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא].

ואילו הפסוק "ואהבת" הוא בדוגמת "אלה פקודי המשכן": "אלה" הן שש המידות של ז"א, וראשיתן אהבה וכו'; וזהו ייחוד ז"א ונוקבא.

הפסוק "ואהבת" מקביל ל"אלה פקודי המשכן": "אלה" הן שש המידות של ז"א, שהראשונה בהן היא אהבה, חסד, וזהו ייחוד ז"א ונוקבא.

(ועפ"ז [ועל פי זה] יובן שבפסוק ראשון ע' ד' רבתי הוא בחי' עד הוי' בכם כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] היינו ממש בחי' משכן העדות שבפסוק זה

(ועל פי זה יובן שבפסוק הראשון העי"ן והדלי"ת רבתי הן בחינת "עד הוי' בכם", כפי שנכתב לעיל; כלומר, זהו ממש בחינת משכן העדות שבפסוק זה,

הסוגריים חוזרים לעי"ן ולדלי"ת המוגדלות, "עד", בפסוק הראשון של קריאת שמע, "עד הוי' בכם", ומזהים אותן עם משכן העדות שבפסוק זה.

שהוא יחוד או"א [אבא ואימא] נמשך ומתגלה מאור הכתר שזהו פי' עד לשון קישוט ולשון נצחיות ולשון עד פה תבא ¹¹⁹ כו' כנ"ל וגם לשון עדות על דבר הנסתר.

שהוא ייחוד אבא ואמא, הנמשך ומתגלה מאור הכתר; כי זהו פירוש "עד": לשון קישוט, לשון נצחיות ולשון "עד פה תבא" וכו', כפי שנזכר לעיל; וכן לשון עדות על דבר נסתר.

פסוק זה הוא ייחוד אבא ואמא, הנמשך מאור הכתר. במילה "עד" כלולות המשמעויות של קישוט, נצחיות וגבול — "עד פה תבא" — כפי שנזכר לעיל, וכן משמעות של עדות על דבר נסתר.

והענין כי בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כתיב ומבשרי אחזה אלוה. ¹²⁰ אבל בבחי' סובב כתיב ויאמינו ¹²¹ למעלה מהשגה וזהו בחי' נסתרות. אבל ממכ"ע [ממלא כל עלמין] נקי' עלמא דאתגלייא ולכן על בחי' סוכ"ע שייך לי' [לשון] עדות.

והענין הוא שבבחינת ממלא כל עלמין נאמר "ומבשרי אחזה אלוה"; אבל בבחינת סובב נאמר "ויאמינו" — למעלה מהשגה, וזוהי בחינת הנסתרות. ממלא כל עלמין נקרא "עלמא דאתגלייא", ולכן לשון עדות שייכת לבחינת סובב כל עלמין.

על ממלא כל עלמין, האור הממלא את העולמות, נאמר "ומבשרי אחזה אלוה" — אפשר לתפוס אותו. על סובב כל עלמין, האור המקיף, נאמר "ויאמינו", שכן הוא למעלה מהשגה ושייך ל"נסתרות". לכן לשון "עדות", המתייחסת לדבר נסתר, מתאימה לסובב.

ועדות הוא בחי' דעת שמ"מ נמשך בבחי' דעת וכמ"ש במ"א ע"פ וידעת היום ^{122, 123} כו'. וזהו אתם עדי ¹²⁴ וכתוב ויקם עדות ביעקב ¹²⁵ כו' כי המשכת סוכ"ע בבחי' דעת הוא ע"י נש"י [נשמות ישראל] בעסק התומ"צ [התורה ומצות] כו'.

ועדות היא בחינת דעת: שאף על פי כן היא נמשכת בבחינת דעת, וכפי שמבואר במקום אחר על הפסוק "וידעת היום וגו'". וזהו "אתם עדי", וכן כתוב "ויקם עדות ביעקב וגו'", כי המשכת סובב כל עלמין בבחינת דעת נעשית באמצעות נשמות ישראל, בעיסוקן בתורה ובמצוות וגו'.

גם עדות שייכת לדעת: באמצעותה נמשך אפילו סובב כל עלמין לתוך הדעת, כפי שמבואר על הפסוק "וידעת היום". זהו "אתם עדי" ו"ויקם עדות ביעקב": נשמות ישראל ממשיכות את סובב כל עלמין לתוך הדעת באמצעות התורה והמצוות.

והנה במ"א נתבאר דענין יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה ימצא עד רום המעלות דהיינו באצילות הם יחוד זוי"נ [זעיר אנפין ונוקבא] ולמעלה מעלה נקי הקו הנמשך מאא"ס [מאור אין סוף] ב"ה שכינה שהוא נמשך ממלי דא"ס ועצמות המאציל ית' נקי קוב"ה [קודשא בריך הוא].

והנה, במקום אחר מבואר שייחוד הקדוש ברוך הוא ושכינתו מצוי עד רום המעלות: באצילות הם ייחוד ז"א ונוקבא, ולמעלה מעלה נקרא הקו הנמשך מאור אין סוף ברוך הוא בשם שכינה, שכן הוא נמשך ממלכות דאין סוף, ואילו עצמות המאציל יתברך נקראת הקדוש ברוך הוא.

הסבר נוסף: ייחוד "הקדוש ברוך הוא ושכינתו" קיים בכל הדרגות. באצילות מדובר בז"א ונוקבא; למעלה מעלה, הקו הנמשך ממלכות דאין סוף נקרא שכינה, ועצמות המאציל נקראת הקדוש ברוך הוא.

ולכן בכהאריז"ל [בכתבי האריז"ל] כ' [כתב] דשמו הוא בחי' מלי' ובס' הקבלה הראשונים כ' [כתב] שמו גימטריא רצון ואלו דא"ח [דברי אלקים חיים] שבחי' מלי' דא"ס נקי ג"כ שמו והוא בחי' שמו הגדול ומשם נמשך הרצון הוא הכתר דאצילות.

לכן בכתבי האריז"ל נאמר ש"שמו" הוא כחינת מלכות, ואילו בספרי המקובלים הראשונים נאמר ש"שמו" בגימטריא רצון; ואלו דברי אלקים חיים, שכן גם בחינת מלכות דאין סוף נקראת "שמו", והיא בחינת "שמו הגדול", וממנה נמשך הרצון, שהוא כתר דאצילות.

בכתבי האריז"ל "שמו" נקרא מלכות, ואילו המקובלים הקדמונים מציינים שהמילה "שמו" בגימטריא "רצון", 346. שתי הדעות נכונות: מלכות דאין סוף נקראת "שמו" ו"שמו הגדול", וממנה נמשך הרצון, כתר דאצילות.

וזהו וישמחו בך ישראל מקדשי שמך. שנשמות ישראל ממשיכים יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] וזהו מקדשי שמך שממשיכים מקדושת מהו"ע [מהותו ועצמותו] ית' לבחי' שמך.

וזהו וישמחו בך ישראל מקדשי שמך": נשמות ישראל ממשיכות את ייחוד הקדוש ברוך הוא [ושכינתו]. וזהו "מקדשי שמך", שכן הן ממשיכות מקדושת מהותו ועצמותו יתברך אל בחינת "שמך".

לכן נאמר בתפילת שבת: "וישמחו בך ישראל מקדשי שמך". נשמות ישראל פועלות ייחוד זה, וממשיכות קדושה מעצמותו ממש של ה' אל "שמך".

וזה יצדק בין ביחוד זוי"נ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצילות בין אפי' [אפילו] למעלה מעלה שנמשך האור מעצמותו ית' בבחי' הקו כו'. וכיון שכן א"ש [אתי שפיר] בטוב יותר ענין משכן העדות דלפי משי"ל [מה שכתוב לעיל] הוא יחוד או"א [אבא ואימא] אלא יש בו הארת הכתר כו'.

והדבר נכון הן ביחס לייחוד ז"א ונוקבא דאצילות, הן אפילו למעלה מעלה, במקום שבו האור נמשך מעצמותו יתברך אל בחינת הקו וגו'. ומכיוון שכן, עניין משכן העדות מתיישב היטב עוד יותר: לפי מה שנכתב לעיל, הוא ייחוד אבא ואמא, אלא שיש בו הארה מכתר וגו',

הדברים אמורים הן בייחוד ז"א ונוקבא הן בייחוד שמעליהם, שבו האור נמשך מן העצמות אל הקו. הדבר מאיר באור חדש גם את עניינו של משכן העדות, שתואר לעיל כייחוד אבא ואמא שיש בו הארה מכתר.

ולפמ"ש [ולפי מה שכתוב] במ"א הרי יחוד הוא בבחי' הכתר ממש שנמשך ממלי' דא"ס שהוא בחי' שמו והייחוד להיות נמשך תוספת אור מא"ס ב"ה

ואילו לפי מה שמבואר במקום אחר, הייחוד הוא בבחינת כתר ממש, הנמשך ממלכות דאין סוף, שהיא בחינת "שמו"; ותכלית הייחוד היא שתימשך תוספת אור מאין סוף ברוך הוא.

לפי הסבר זה, הייחוד הוא בכתר עצמו, הנמשך ממלכות דאין סוף, "שמו", ותכליתו להמשיך תוספת אור מאין סוף.

וכן מבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים] בכוונת ק"ש [קריאת שמע] ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' וירא ביחוד דק"ש [דקריאת שמע] שהוא יחוד או"א [אבא ואימא] ואו"א [ואבא ואימא] מכתר וכתר מעתיק עד א"ס כו' להתחדש וליקח אותן הכי עטרין משרשן העליון.

וכך מבואר בפרי עץ חיים בעניין הכוונה של קריאת שמע, ובלקוטי תורה [של האריז"ל], פרשת וירא, בעניין ייחוד קריאת שמע: זהו ייחוד אבא ואמא, ואבא ואמא נמשכים מכתר, וכתר מעתיק, עד אין סוף וגו', כדי להתחדש ולקבל את שתי העטרין האלה משורשן העליון.

כך מתואר בפרי עץ חיים, בעניין הכוונה של קריאת שמע, ובלקוטי תורה של האריז"ל על פרשת וירא: ייחוד קריאת שמע מגיע מאבא ואמא לכתר, מכתר לעתיק ועד אין סוף, כדי לחדש ולקבל את שתי העטרין משורשן העליון.

וזהו ענין ע' ד' רבתי שבפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] וכמשי"ל [וכמה שכתוב לעיל] בפ' עד באריכות. והנה לכאורה יש חילוק גדול בין פ"י עד לשון עדות ובין פ"י עד לשון עטרה וקישוט.

וזהו עניינו של העי"ן והדל"ת רבתי שבפסוק הראשון של קריאת שמע, כפי שנתבאר לעיל בהרחבה בפירוש המילה "עד". והנה, לכאורה יש הבדל גדול בין פירוש "עד" במשמעות של עדות ובין פירוש במשמעות של עטרה וקישוט.

זהו ענינו של העי"ן והדל"ת רבתי בפסוק הראשון של קריאת שמע. אולם מתעוררת שאלה: לכאורה "עד" במשמעות של עדות ו"עד" במשמעות של עטרה וקישוט הם שני דברים שונים מאוד.

כי לשון עדות היינו כשאנו מאיר רק הארה ולא העצמית וכמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בתהלים סי' ע"ח על פסוק ויקם עדות ביעקב וז"ל [וזה לשוננו] אינו ממשות היסוד אלא עדות לבד עכ"ל [עד כאן לשוננו].

המונח "עדות" מתאים למצב שבו מאירה רק הארה, ולא האור העצמי, כפי שנכתב בלקוטי תורה [של האריז"ל] על תהילים, פרק 78, על הפסוק ויקם עדות ביעקב; ואלה דבריו: "אין זו ממשות היסוד, אלא עדות בלבד". עד כאן לשוננו.

המונח "עדות" מתאים למצב שבו מאירה רק הארה, ולא הדבר עצמו, כפי שאומר האריז"ל על ויקם עדות ביעקב: "אין זו ממשות היסוד, אלא עדות בלבד".

ואילו לי [לשון] עטרה וכתר היינו עצמיות ממש. וי"ל [ויש לומר] דבכאן שני הענינים אמת. כי הנה למעלה ממשיכים בחינת הכתר ממש כנ"ל שנמשך מא"ס לעתיק ומעתיק לאריך כו'

לעומת זאת, המונחים "עטרה" ו"כתר" פירושם העצמות ממש. ויש לומר שכאן שני הענינים נכונים. שהרי למעלה ממשיכים את בחינת הכתר ממש, כנזכר לעיל: היא נמשכת מאין סוף לעתיק, ומעתיק לאריך וכו';

עטרה וכתר פירושם העצמות עצמה. התשובה היא ששני הדברים נכונים: למעלה ממשיכים את הכתר עצמו, מאין סוף לעתיק ומעתיק לאריך אנפין.

אך מה שנמשך בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] יש שהוא רק בחי' הארה לבד וכמו בחי' אחסנתוי דאוי"א [דאבא ואימא] שמבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הנסירה פ"ו כי חו"ב [חכמה ובינה] שבו כו' אינו רק הארה אחת כו'.

אך במה שנמשך לז"א ולנוקבא, יש שנמשך רק בבחינת הארה בלבד, כמו בחינת "אחסנתוי דאוי"א", שעליה מוסבר בפרי עץ חיים, שער הנסירה, פרק 6, שהחכמה והבינה שבו וכו' אינן אלא הארה אחת וכו'.

אך מה שמגיע לז"א ולנוקבא הוא בחלקו הארה בלבד, כמו "אחסנתוי דאוי"א", שעליה נאמר בפרי עץ חיים שהחכמה והבינה שבה הן הארה אחת בלבד.

או כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] באריכות בענין יחוד חו"ב [חכמה ובינה] שהוא עד"מ ידיעת השלילות כו' ואין זה רק הארה כי העצמיות ממש א"א להיות מתגלה עתה בהשגה אפי' [אפילו] באצילות כו'

או כפי שנכתב לעיל בהרחבה בעניין ייחוד חכמה ובינה, שהוא על דרך משל כידיעה בדרך השלילה וכו'; ודבר זה אינו אלא הארה, שכן העצמות ממש אינה יכולה להתגלות כעת בהשגה, אפילו באצילות וכו',

או כפי שהוסבר בהרחבה בסעיף 2, ייחוד חכמה ובינה דומה לידיעה בדרך השלילה, והוא הארה בלבד, משום שהעצמות עצמה אינה יכולה להתגלות כעת בהשגה, אפילו באצילות.

וכמ"ש גי'כ במ"א בפ"י צאינה וראינה בעטרה¹²⁶ כו' עד לע"ל [לעתיד לבוא] כשיקויים ואת רוח הטומאה
אעביר מן הארץ¹²⁷ אז כתיב השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה¹²⁸ כו' וכמ"ש בפ' בראשית
ע"פ זה ע"ש):¹²⁹

וכפי שמוסבר גם במקום אחר בפירוש "צאינה וראינה בעטרה" וכו'; עד לעתיד לבוא, כאשר יתקיים "ואת רוח
הטומאה אעביר מן הארץ", ואז נאמר "השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה" וכו', כפי שמוסבר בפרשת
בראשית על פסוק זה; עיינו שם.)

כך מוסבר גם על "צאינה וראינה בעטרה". רק לעתיד לבוא, כאשר "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", יהיו "השמים החדשים והארץ
החדשה", והעצמות תתגלה, כפי שמוסבר במאמר תורה אור על בראשית.

קטע 6 • 251-29

הדופק

25 ו והנה פ"י אשר פקד הנה פקד אותיות דפ"ק שהוא אחוריים דשם הוי' שבמילוי יודין

6. והנה, פירוש "אשר פוקד": במילה "פוקד" יש אותיות של "דופק", שהוא ה"אחוריים" של שם הוי' במילוי יודין,

סעיף ו' מבאר את הביטוי "אשר פוקד". במילה "פוקד" יש אותן אותיות כמו במילה "דופק", וערכה של "דופק" הוא 184 — ערך
ה"אחוריים" של שם הוי' במילוי יודין: חישוב האותיות כפי שהן נכתבות, תחילה יו"ד, אחר כך יו"ד-ה"י, וכן הלאה.

דהיינו אחוריים דשם ע"ב [שם ע"ב] שבחכמה שהוא העולה קפ"ד וכמ"ש בטעמי מצות פ' וירא שבדפק
מאיר מבחי' אבא ובתוכו הארת אור א"ס ולכן דופק תמיד כי בחכמה שורה א"ס [אור אין סוף]

כלומר, ה"אחוריים" של שם ע"ב שבחכמה, שערכם 184. וכפי שנכתב בטעמי מצוות, פרשת וירא, שבדופק מאיר
אור מבחינת אבא, ובתוכו הארה מאור אין סוף; לכן הוא פועם תמיד, משום שאור אין סוף שורה בחכמה.

זהו שם ע"ב, השייך לחכמה, וה"אחוריים" שלו מסתכמים ב"184. בטעמי מצוות של האריז"ל על פרשת וירא נלמד שבדופק מאיר אור
מאבא, ובתוכו נמצאת הארה מאור אין סוף. משום כך הוא פועם בלי הפסקה: אור אין סוף שורה בחכמה.

ולכן בדפק יש נקודות שדופק כמו קמץ או פתח או צירי או סגול כי הנקודות הם בחכמה אך הדפק
שביד הוא מבחי' אחוריים דאבא.

לכן יש בדופק נקודות, והוא פועם כמו קמץ, פתח, צירי או סגול, שכן הנקודות הן בחכמה. ואילו הדופק שביד הוא
מבחינת ה"אחוריים" של אבא.

משום כך הדופק פועם כתבניות הדומות לסימני הניקוד קמץ, פתח, צירי וסגול, שכן הניקוד שייך לחכמה. הדופק שביד הוא מבחינת
ה"אחוריים" של אבא.

26 והנה קפ"ד קס"א גימטריא משה ופי' קס"א הוא שם אהי במילוי יודיין שהוא פנימיות בינה.

והנה, 184 ו-161 הם בגימטריה משה; ופירושו של 161 הוא שם אהיה במילוי יודיין, שהוא פנימיות בינה.

משה (345) הוא 184 ועוד 161: 184 הוא ה"אחוריים" של שם אבא, כפי שהוסבר זה עתה, ו-161 הוא שם אהיה במילוי יודיין, פנימיות בינה (אמא).

והענין כי הנה הדם הוא הנפש¹³⁰ והוא המחיה לכל האברים והוא מבחי' בינה. גם שם אהי בריבוע גימטריא דם כמ"ש בע"ח [בעץ חיים]. אך בחי' אחוריים דאבא מתלכשים בפנימיות בינה.

והענין הוא ש"הדם הוא הנפש", והוא מחיה את כל האיברים, והוא מבחינת בינה. גם שם אהיה בריבוע עולה בגימטריה דם, כפי שכתוב בעץ חיים. אך בחינת אחוריים דאבא מתלבשת בפנימיות בינה.

הדם הוא "הנפש", חיותם של כל האיברים, והוא בא מבינה; שם אהיה כשהוא נכתב במילוי מצטבר (אליף, אל"ף-ה"א, אל"ף-ה"א-יוד, אל"ף-ה"א-יוד-ה"א) עולה 44, דם. בפנימיות בינה זו, הדם, מתלבשת בחינת אחוריים דאבא — הדופק.

27 וזהו ענין הדפק שבגידי הדם גם יש לחלוחית וחלקי המים בדם והם מבחי' החסדים ומזה נגדלים

האברים כמיא דאשקי לאילנא ואתרבי בהוא שקי' [שקיא].

וזהו ענין הדופק שבכלי הדם. יש בדם גם לחות וחלקים מימיים, והם מבחינת החסדים; מהם גדלים האיברים, "כמו מים המשקים אילן, והוא גדל מכוח השקיה זו".

הדופק פועם בכלי הדם. בדם יש גם לחות וחלקים מימיים, שמקורם בחסדים; הם גורמים לאיברים לגדול, "כמו מים המשקים אילן, והוא גדל מכוח השקיה זו", כלשון הוהר.

וזהו ענין אדם א' דם. ועמ"ש בע"ח [בעץ חיים] בדרוש הנגעים שסבת הנגע הוא מהסתלקות אור אבא והסימן ע"ז הוא בהרת לבנה שהוא הסתלקות הדם מאותו אבר.

וזהו ענין אדם — א' דם. ועיינו במה שכתוב ב-Etz Chaim, בדרוש על הנגעים: סיבת הנגע היא הסתלקות אור אבא, והסימן לכך הוא בהרת לבנה, שהיא הסתלקות הדם מאותו איבר.

המילה אדם מורכבת מאות א' ומהמילה דם. ב-Etz Chaim, בדרוש על נגעי צרעת, נאמר שסיבתם היא הסתלקות אור אבא, וסימנה הוא כתם לבן — בהרת — במקום שממנו הסתלק הדם מאותו איבר.

א"כ מוכרח שבהדם מלובש אור אבא וכנ"ל בענין הדפק כו'. ועמ"ש מזה בפי' תזריע בדי' קא מפלגי במתיבתא דרקיע כו'.

אם כן, מוכרח שאור אבא מלובש בדם, כפי שנתבאר לעיל בענין הדופק וכו'. ועיינו במה שכתוב על כך בפרשת תזריע, במאמר הפותח במילים "קא מפלגי במתיבתא דרקיע וכו'".

מכאן שאור אבא חייב להיות מלובש בדם, כפי שנאמר על הדופק. הכוונה למאמר בלקוטי תורה על פרשת תזריע, "קא מפלגי במתיבתא דרקיע".

28 והנה דפיקו דליבא שם נמשך הארת פנימיות ובדפק שביד נמשך אחוריים דאבא ולפי שחכמה ובינה מלובשים בהדפק

והנה, בפעימת הלב נמשכת הארה של הפנימיות, ובדופק שביד נמשכת בחינת ה"אחוריים" של אבא. ומכיוון שחכמה ובינה מלובשות בדופק,

פעימת הלב נושאת הארה של הפנימיות; הדופק שביד נושא את בחינת ה"אחוריים" של אבא. חכמה ובינה מלובשות שתיהן בדופק.

לכן דופק תמיד שהוא בחי' ביטול רוי"ש [רצוא ושוב] כו' כי חכמה הוא ביטול כנ"ל נמצא בדפק יש יחוד חוי"ב [חכמה ובינה] קפ"ד קס"א כנ"ל.

לכן הדופק פועם תמיד, בבחינת ביטול של רצוא ושוב וכו', שכן חכמה היא ביטול, כנזכר לעיל. נמצא שבדופק יש ייחוד של חכמה ובינה, קפ"ד וקס"א, כנזכר לעיל.

לכן הדופק פועם בלי הפסק, בקצב של רצוא ושוב — תנועה של ביטול השייכת לחכמה. נמצא שבדופק יש ייחוד של חכמה ובינה, קפ"ד וקס"א.

29 וזהו אשר פקד ע"פ משה וכן באדם בעבודת ה' בחי' אשר פקד היינו שיהיה בבחי' רוי"ש [רצוא ושוב] שהרצוא נמשך מבחי' גבורות [גבורות] דבינה

וזהו "אשר פקד על פי משה". כך גם אצל האדם, בעבודת ה', בחינת "אשר פקד" היא שיהיה במצב של רצוא ושוב, שכן הרצוא נמשך מבחינת הגבורות של בינה,

בעבודת ה' של האדם, "אשר פקד" — הפקידה, הדופק — פירושו עבודה במצב של רצוא ושוב. הרצוא, ריצת הנשמה אל ה', נובע מהגבורות, מן העוצמה הנוערת, של בינה.

והוא בחי' הדם והשוב נמשך מבחי' חכמה שהוא בחי' ביטול המלובש שם וזהו בחי' הדפק דלב שהלב צי"ל רוי"ש [רצוא ושוב].

והיא בחינת הדם; והשוב נמשך מבחינת חכמה, שהיא בחינת הביטול המלובש שם. וזוהי בחינת דופק הלב, שכן הלב צריך להיות במצב של רצוא ושוב.

הרצוא הוא הדם. השוב, החזרה, נמשך מחכמה, מן הביטול המלובש בה; וזוהי פעימת הלב, שכן הלב צריך להיות במצב של רצוא ושוב.

וזהו פקד ע"פ משה שבחי' משה הוא אחוריים דאבא ופנימי' [ופנימיות / ופנימית] דאימא קפ"ד קס"א כנ"ל (ובמשה כתיב מן המים משיתיהו¹³¹ היינו ג"כ בחי' כמיא דאשקי לאילנא כו')

וזהו "פקד על פי משה": בחינת משה היא אחוריים דאבא ופנימיות דאימא, קפ"ד וקס"א, כנזכר לעיל. (ועל משה נאמר: "מן המים משיתיהו", וגם זה קשור לבחינת "כמו מים המשקים את האילן" וכו',

לכן נאמר "פקד על פי משה": משה, בגימטרייה קפ"ד ועוד קס"א, הוא אחוריים דאבא ופנימיות דאימא. בהערה שבסוגריים נאמר על משה "מן המים משיתיהו", ומקשרים זאת למים המצמיחים את האילן.

הנ"ל וע"י הביטול דר"ש [דרצוא ושוב] ממשיך בחי' משכן העדות אשר פקד כו' גם אלה פקודי המשכן י"ל [יש לומר] פקודי הוא ג"כ בחי' הדפק הנ"ל שע"י נמשך ג"כ יחוד ו"ה.

כנזכר לעיל. ועל ידי הביטול שברצוא ושוב ממשיכים את בחינת "משכן העדות אשר פקד" וכו'. גם ב"אלה פקודי המשכן" אפשר לפרש ש"פקודי" היא גם בחינת הדופק שנזכר לעיל, שעל ידו נמשך גם ייחוד ו"ה.

באמצעות הביטול שברצוא ושוב ממשיכים את משכן העדות. אפשר גם לפרש ש"פקודי" שבפסוק "אלה פקודי המשכן" רומז לדופק שנזכר לעיל, שעל ידו נמשך גם ייחוד ו"ה.

ועמ"ש בד"ה מחר חודש¹³² ונפקדת¹³³ כי פקידה הוא ממקום גבוה מאד להיות פקד את שרה¹³⁴ ופקד פקדתי¹³⁵ הוא סימן למשיח כו' וע"ש בענין נה"י [נצח הוד יסוד] חדשים ששרשן מהכתר ע"פ אל עליון כו' ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "מחר חודש ונפקדת": הפקידה היא ממקום גבוה מאד, כמו "וה' פקד את שרה", ו"פקוד פקדתי" הוא סימן למשיח וכו'. ועיינו שם בענין נה"י חדשים, ששורשם בכתר, על פי המילים "אל עליון" וכו',

המאמר על "מחר חודש ונפקדת" מסביר שהפקידה באה ממקום גבוה מאד, כמו "וה' פקד את שרה" ו"פקוד פקדתי", שהוא סימן לגואל. המאמר עוסק גם בנה"י "חדשים" ששורשם בכתר, על פי מילות התפילה "אל עליון".

ומביא גואל לבני בניהם כו' וכך היחוד דו"נ [דועיר אנפין ונוקבא] אף שהוא ע"י נה"י [נצח הוד יסוד] מ"מ מקור ושרש יחוד זה והוא ענין פקד את שרה שרשו נמשך ג"כ מבחי' כתר כו'.

"ומביא גואל לבני בניהם" וכו'. וכך גם בייחוד ז"א ונוקבא: אף שהוא נעשה באמצעות נה"י, מקורו ושורשו של ייחוד זה — ענין "פקד את שרה" — נמשכים גם הם מבחינת כתר וכו'.

הברכה ממשיכה: "ומביא גואל לבני בניהם". כך גם בייחוד ז"א ונוקבא: אף שהוא נעשה באמצעות נה"י, שורשו — הפקידה שב"פקד את שרה" — נעוץ בכתר.

וזהו בני במזלא תליי¹³⁶ כו'. ואפשר שנגד ב' בחי' משכן אלו זהו ענין הדפק שבלב והדפק שביד כי הדפק שביד הוא בחי' חיצוניות אבא

וזהו "בני, במזלא תליא" וכו'. ואפשר ששתי בחינות המשכן הללו מקבילות לדופק שבלב ולדופק שביד, שכן הדופק שביד הוא בחינת החיצוניות של אבא,

זהו "בני, במזלא תליא" — הבנים תלויים במזל, שבקבלה הוא בחינה שבכתר. ייתכן ששני המשכנים מקבילים לדופק שבלב ולדופק שביד, והדופק שביד נובע מהחיצוניות של אבא.

וזהו להיות פקודי המשכן סתם גם הידים הם המדות חו"ג [חסד וגבורה] שזהו פי' אלה וי"ק [וי קצוות] חו"ג [חסד וגבורה] תנה"י [תפארת נצח הוד יסוד] וכן נאמר שמאלו תחת לראשי¹³⁷ וימינו תחבקני הרי שיחוד זוי"נ [זעיר אנפין ונוקבא] הם ע"י תרין דרועין דילי' [דיליה] ימינא ושמאלא וכינייהו כלה.

וזהו "פקודי המשכן" בסתם. גם הידיים הן המדות, חסד וגבורה, וזהו פירוש "אלה" — שש הקצוות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד ויסוד. וכן נאמר: "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני"; מכאן שייחוד ז"א ונוקבא נעשה באמצעות "שתי זרועותיו, ימין ושמאל, וכיניהן הכלה".

זהו "פקודי המשכן" בסתם. הידיים הן חסד וגבורה, שתי הראשונות משש המדות המרכיבות את "אלה". הפסוק "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני" מלמד שייחוד ז"א ונוקבא נעשה באמצעות שתי זרועותיו, "וכיניהן הכלה".

אמנם הדפק שכלב שבו נמשך מבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] מהמוח שע"י המשכה מהמוח עי"ז הוא סוגר ופותח כמ"ש במ"א ע"פ אני ישנה¹³⁸ כו' קול דודי דופק¹³⁹ כו' זהו בחי' יחוד או"א [אבא ואימא] שהן בחי' מוחא וליבא כמאמר חכמה מוחא בינה ליבא.^{140, 141}

אולם הדופק שכלב, שאליו נמשכת הפנימיות שבמוח, גורם ללב להיסגר ולהיפתח באמצעות ההמשכה מן המוח, כפי שמוסבר במקום אחר על הפסוק "אני ישנה וגו', קול דודי דופק וגו'". זוהי בחינת היחוד של אבא ואמא, שהם בחינת המוח והלב, כמאמר: "חכמה מוחא, בינה ליבא".

פעילות הלב נמשכות מן הפנימיות שבמוח, וגורמות ללב להיסגר ולהיפתח, כפי שמוסבר על הפסוק "אני ישנה... קול דודי דופק". זהו היחוד של אבא ואמא, מוח ולב, כמאמר תיקוני זוהר: "חכמה מוחא, בינה ליבא".

וצי"ע [וצריך עיון] דבטעמי מצות פ' וירא¹⁴² אמר כי אין פנימיות אבא יורד למטה רק אחוריים שלו כנודע כו' והוא קפ"ד שהוא דפק כו'. מיהו י"ל [יש לומר] ששם מדבר רק בדפק שביד.

וצריך עיון, שהרי בטעמי מצוות, פרשת וירא, נאמר שפנימיות אבא אינה יורדת למטה, אלא רק האחוריים שלו, כידוע וגו'; וזהו 184, שהוא בגימטריה דופק וגו'. אולם אפשר לומר ששם מדובר רק בדופק שביד.

קושי: בטעמי מצוות נאמר שרק אחוריים של אבא, שערכם 184 — דופק — יורדים למטה, ולא הפנימיות שלו. אפשר לתרץ ששם מדובר רק בדופק שביד.

או י"ל [יש לומר] כי גם בחיצוניות ואחוריים יש כמה בחי' אשר עכ"פ [על כל פנים] בחי' הדפק¹⁴³ שכלב הוא בחי' פנימיות לגבי הדפק שביד כמו שמבואר על פסוק אני ישנה הנזכר לעיל).

או אפשר לומר שגם בחיצוניות ובאחוריים יש כמה בחינות, כך שעל כל פנים הדופק שכלב הוא בחינת פנימיות ביחס לדופק שביד, כפי שמוסבר על הפסוק "אני ישנה" הנזכר לעיל).

אפשר שיש כמה בחינות גם בתוך החיצוניות, ולכן הדופק שכלב נחשב "פנימי" ביחס לדופק שביד, כפי שמוסבר על הפסוק "אני ישנה".

והנה סדר העבודה תקנו אנכה"ג [אנשי כנסת הגדולה] פסוד"ז [פסוקי דזמרה] קודם ק"ש [קריאת שמע] וענין זה הוא כמ"ש כאן משכן העדות אשר פקד ע"פ משה עבודת הלויים הרי דשייך בחיי עבודת הלויים לבחיי משכן העדות אשר פקד ע"פ משה.^{144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157}

והנה, בסדר העבודה תיקנו אנשי כנסת הגדולה את פסוקי דזמרה לפני קריאת שמע. וענין זה הוא כפי שנאמר כאן: "משכן העדות אשר פוקד על פי משה עבודת הלויים"; הרי שעבודת הלויים שייכת לבחינת "משכן העדות אשר פוקד על פי משה".

אנשי כנסת הגדולה תיקנו לומר פסוקי דזמרה, מזמורי השבח, לפני קריאת שמע. הפסוק עצמו מצמיד את "משכן העדות אשר פוקד על פי משה" ל"עבודת הלויים", ושירתם היא המקור לפסוקי דזמרה.

קטע 7 • 301-34

עבודת הלויים

30 והענין הוא לפי שמעלת יחוד זה דאוי"א [דאבא ואימא] גבוה מאד ולא יוכלו כנס"י [כנסת ישראל] להגיע אליו לכך תקנו שיאמרו פסוד"ז [פסוקי דזמרה] תחלה שעייז יוכלו להגיע לבחיי הביטול דבחיי אשר פקד ע"פ משה בפסוק א' דק"ש [דקריאת שמע].

הענין הוא שרמת הייחוד הזה של אבא ואמא גבוהה מאוד, וכנסת ישראל אינה יכולה להגיע אליה. לכן תיקנו לומר תחילה פסוקי דזמרה, כדי שבאמצעותם יוכלו להגיע לרמת הביטול של "אשר פוקד על פי משה", בפסוק הראשון של קריאת שמע.

הייחוד של אבא ואמא גבוה כל כך, שכנסת ישראל אינה יכולה להגיע אליו ישירות. לכן תיקנו חז"ל לומר תחילה פסוקי דזמרה, כדי להביא את האדם לביטול של "אשר פוקד על פי משה" שבפסוק הראשון של קריאת שמע.

31 וענין הזמרה הזאת הוא מעלת ומדרגת הלויים שהם היו האומרים שיר והם היו ג"כ נושאי המשכן¹⁵⁸ כמ"ש ונשאו המשכן¹⁵⁹ כו'.

ענין הזמרה הזאת הוא מעלתם ומדרגתם של הלויים: הם היו אומרים שירה, וגם נשאו את המשכן, כמו שכתוב: "ונשאו את המשכן וגו'".

השירה מבטאת את מדרגת הלויים, ששרו במקדש וגם נשאו את המשכן.

והענין הוא דכמו למעלה כתיב והחיות נושאות הכסא¹⁶⁰ דהיינו ע"י שהם מתנשאים ברעש גדול בהתפעלות עייז הם מגביהים ומעלים את השכינה.

הענין הוא שכמו שלמעלה כתוב "והחיות נושאות הכיסא", כלומר, כשהן מתרוממות ברעש גדול ובהתעוררות, הן מגביהות ומעלות בכך את השכינה.

למעלה, החיות הקדושות שבמרכבה "נושאות את הכיסא": כשהן מתרוממות ברעש גדול ובהתעוררות, הן מגביהות ומעלות את השכינה.

32 וכך הוא ענין השיר של הלויים שהוא גי'כ בכח יי רוי"ש [רצוא ושוב] עיי'ז הם נושאים את המשכן דהיינו

להעלות ולהגביה את בחי' זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] ולקשרו ולחברו בבחי' משכן העדות דאוי"א [דאבא ואימא].

וכך גם עניין שירת הלויים: גם היא בבחינת רצוא ושוב, ובאמצעותה הם נושאים את המשכן, כלומר מעלים ומגביהים את ז"א ונוקבא, וקושרים ומחברים אותם עם בחינת משכן העדות של אבא ואמא.

שירת הלויים היא גם בבחינת רצוא ושוב, ובאמצעותה הם "נושאים" את המשכן: מעלים את ז"א ונוקבא וקושרים אותם למשכן העדות, שהוא איחוד אבא ואמא.

וזהו ועבד הלוי הוא ¹⁶¹ וכמ"ש בזהר פקודי דרכ"א ע"ב ועמשי"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בפי בשלח בד"ה אשירה כוי

וזהו "ועבד הלוי הוא", כפי שנכתב בזהר, פקודי, דף רכ"א ע"ב; וראו גם את מה שנכתב לעיל בפרשת בשלח, במאמר המתחיל "אשירה וגוי".

הכוונה היא לפסוק "ועבד הלוי הוא", המתבאר בזהר על פרשת פקודי. מובאת כאן גם הפניה למאמר על "אשירה לה" שבפרשת בשלח.

כי גאה גאה ¹⁶² כוי ע"ש מענין שיר הלויים ועיין בזהר פ' פקודי ע"פ ויביאו את המשכן ¹⁶³ כוי

"כי גאה גאה וגוי"; ראו שם בעניין שירת הלויים. ועיינו גם בזהר, פרשת פקודי, על הפסוק "ויביאו את המשכן וגוי".

המאמר על "כי גאה גאה" עוסק בשירת הלויים, ומובא גם הזוהר על הפסוק "ויביאו את המשכן אל משה".

וכן באדם ע"י פסודי [פסוקי דזמרה] להיות רוממות אל בגרונם עיי'ז ידחה ממנו ההסתר דנה"ב [דנפש

הבהמית] והוא ענין זמיר עריצים ¹⁶⁴ ועיי'ז יתגלה פנימי [פנימיות / פנימית] הלב שיוכל לבוא בפסוק ראשון

דק"ש [דקריאת שמע] לבחי' ביטול ומס"נ [ומסירות נפש] באחד ¹⁶⁵ כוי. ^{166, 167}

וכך גם באדם: באמצעות פסוקי דזמרה, כדי ש"רוממות אל בגרונם", נדחה ממנו ההסתר של הנפש הבהמית. זהו עניין "זמיר עריצים"; ובאמצעותו תתגלה פנימיות הלב, כך שיוכל להגיע, בפסוק הראשון של קריאת שמע, לבחינת ביטול ומסירות נפש ב[מילה] "אחד" וגוי.

אצל האדם, פסוקי דזמרה — "רוממות אל בגרונם" — דוחים את ההסתר של הנפש הבהמית; זהו "זמיר עריצים". לאחר מכן מתגלה פנימיות הלב, והאדם יכול להגיע לביטול ולמסירות נפש ב"אחד" שבפסוק הראשון של קריאת שמע.

33 ונמצא סדר העבודה כך הוא תחלה פסוד"ז [פסוקי דזמרה] לנשאות בחי' יחודית [יחודא תתאה] שהוא בחי' אלה

פקודי המשכן לקשרו ולחברו ביחוד"ע [ביחודא עילאה] דמשכן העדות שבפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע]

נמצא שסדר העבודה הוא כך: תחילה פסוקי דזמרה, כדי להעלות את בחינת יחודא תתאה, שהיא בחינת "אלה פקודי המשכן", ולקשר ולחבר אותה ליחודא עילאה של משכן העדות, שבפסוק הראשון של קריאת שמע.

סדר התפילה הוא אפוא: תחילה פסוקי דזמרה, המעלים את היחודא תתאה — "אלה פקודי המשכן" — כדי לקשר אותו ליחודא עילאה, משכן העדות שבפסוק הראשון של קריאת שמע.

וזהו ששם עלו שבטים שבטי יה שהעלייה הוא מתחיל מבחינת השבטים סתם שמקבלים מיחוד"ת [מיחודא תתאה] וכוונדע מענין י"ב בקר שבכריא' [שבכריאה / שבכריאת] וכמ"ש בזהר ר"פ במדבר ועלייתם הוא להיות בבחי' שבטי יה

וזהו "שם עלו שבטים שבטי יה": העלייה מתחילה מבחינת "שבטים" סתם, המקבלים מיחודא תתאה, כידוע בענין שנים עשר הבקר שבכריאה, וכמו שכתוב בזהר בתחילת פרשת במדבר; ועלייתם היא להיות בבחינת "שבטי יה",

זהו "שם עלו שבטים שבטי יה". העלייה מתחילה מ"שבטים" סתם, המקבלים מיחודא תתאה, כידוע על שנים עשר הבקר שבכריאה (וזהר, בתחילת פרשת במדבר), והם עולים להיות "שבטי יה".

שהוא יחוד עליון דאוי"א [דאבא ואימא] אשר הוא בחי' עדות לישראל היינו משכן העדות ואחר פסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] נאמר בתורה ואהבת היינו שנמשך האור מלמעלה למטה מאוי"א [מאבא ואימא] לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא]

שהיא היחוד העליון של אבא ואמא, והיא בחינת "עדות לישראל", כלומר משכן העדות. לאחר הפסוק הראשון של קריאת שמע נאמר בתורה "ואהבת", כלומר האור נמשך מלמעלה למטה, מאבא ואמא לזו"א ולנוקבא.

"שבטי יה" הם היחוד העליון של אבא ואמא, "עדות לישראל" — משכן העדות. לאחר הפסוק הראשון בא "ואהבת", והאור נמשך למטה מאבא ואמא לזו"א ולנוקבא.

וזהו פי' עדות לישראל שנמשך בחי' עדות הנ"ל לישראל שהוא זו"א וכמ"ש גי"כ בפע"ח [בפרי עץ חיים] כפי' הק"ש [הקריאת שמע] שנמשכין המוחין מאוי"א [מאבא ואימא] ותרין עטרין הנ"ל ומתלבשים בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] כו' ע"ש.

וזהו פירוש "עדות לישראל": בחינת העדות האמורה נמשכת ל"ישראל", שהוא זו"א. וכך כתוב גם בפרי עץ חיים, בביאור קריאת שמע, שהמוחין ושני העטרין האמורים נמשכים מאבא ואמא ומתלבשים בזו"א ובנוקבא וכו'; עיין שם.

זהו "עדות לישראל": העדות נמשכת ל"ישראל", זו"א. גם בפרי עץ חיים נאמר שבקריאת שמע המוחין ושני העטרין נמשכים מאבא ואמא ומתלבשים בזו"א ובנוקבא.

(ועפ"ז [ועל פי זה] יש לפרש ג"כ מ"ש בזהר פינחס דרל"ו¹⁶⁸ דענין אתון דאשתארו שי' מי' משמע¹⁶⁹ אי' חי מאחד וסימן אשמ"ח הה"ד [הדא הוא דכתיב] אנכי אשמח בהי' ¹⁷⁰ כי

[ועל פי זה אפשר לפרש גם את הנאמר בזהר, פינחס, דף רלו, בענין האותיות שנותרו — שי' ומי' משמע, ואי' וחי מאחד — שסימן "אשמח", כמו שכתוב "אשמח בהי'". כי

הסוגריים מבארים עניין נוסף באותו קטע בזהר: מלבד עי' ודי' הגדולות, האותיות שנותרו משמע ומאחד הן שי"מי ואי"ח, המצטרפות ל"אשמח", כמו "אשמח בהי'".

הנה אותיות עי' [עיין] די' שהם גדולים מורה על בחי' משכן העדות כנ"ל ואותיות שי' [שם] מי' זהו בחי' מלי' שנקי' שם ואותיות אי' חי' זהו בחי' ז"א ולפי שבפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] מתחברים ומתייחדים ז"נ [זעיר אנפין ונוקבא] באו"א [באבא ואימא]

האותיות עי' ודי', שהן גדולות, מורות על בחינת משכן העדות, כנזכר לעיל; האותיות שי' ומי' הן בחינת מלכות, הנקראת "שם"; והאותיות אי' וחי' הן בחינת ז"א. ומכיוון שבפסוק הראשון של קריאת שמע ז"א ונוקבא מתחברים ומתייחדים עם אבא ואמא,

עי"די הן משכן העדות; שי"מי, היוצרות את המילה "שם", הן מלכות; ואי"ח הן ז"א. בפסוק הראשון של קריאת שמע ז"א ונוקבא מתחברים עם אבא ואמא.

לכן אותיות שי"מ אי"ח כלולים עם עי"ד וסימן אשמח שהשמחה הוא מגודל העלייה ומגילוי אור חדש מא"ס ב"ה וגם שעלייה זו באה ע"י עבודת הלויים שהוא שיר ושמחה.

לכן האותיות שי"מי ואי"ח כלולות עם עי"די, וסימן "אשמח": השמחה נובעת מגודל העלייה ומגילוי אור חדש מאין סוף ברוך הוא. כמו כן, עלייה זו באה באמצעות עבודת הלויים, שהיא שיר ושמחה.

לכן האותיות שלהן מצטרפות לעי"די הגדולות, וסימן "אשמח": שמחה על עלייה גדולה כל כך ועל אור חדש שמתגלה מאין סוף. העלייה עצמה באה באמצעות עבודת הלויים, שהיא שיר ושמחה.

ולא עוד כי גם הביטול שבפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] הוא ג"כ בבחי' שמחה שזהו ענין יחוד או"א [אבא ואימא] שהחכמה הוא ביטול והבינה הוא שמחה. ועמ"ש מזה ע"פ מאמר הזהר פי' קרח דקע"ו¹⁷¹ ע"פ ויקומו לפני משה¹⁷² כו'.

ולא זו בלבד, אלא שגם הביטול שבפסוק הראשון של קריאת שמע הוא בבחינת שמחה. זהו ענין היחוד של אבא ואמא: חכמה היא ביטול, ובינה היא שמחה. ועיין במה שכתוב על מאמר הזהר בפרשת קרח, דף קעו, על הפסוק "ויקומו לפני משה" וכו'.

גם הביטול שבפסוק הראשון הוא מתוך שמחה, משום שהיחוד של אבא ואמא מחבר את חכמה, שהיא ביטול, עם בינה, שהיא שמחה. הטקסט מפנה לדיון במאמר הזהר על קרח, על הפסוק "ויקומו לפני משה".

וגם י"ל [יש לומר] פ"י אשמח בהי שמפעיל השמחה בשם הוי' כמ"ש במ"א ע"פ שוש אשיש^{173, 174} בהוי' וע"פ ויספו ענוים בהי¹⁷⁵ שמחה¹⁷⁶ כו' וענוה זהו מדרגת משה שזה פסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] לכן נרמז בו אשמח שהם מוסיפים שמחה בשם הוי' כו'):

אפשר לומר גם ש"אשמח בהוי" פירושו שמביאים שמחה בשם הוי', כפי שמבואר במקום אחר על הפסוק "שוש אשיש בהוי" ועל הפסוק "ויספו ענוים בהוי" שמחה" וכו'; וענוה היא מדרגתו של משה, והיא הפסוק הראשון של קריאת שמע. לכן נרמזת בו המילה "אשמח", שכן הם מוסיפים שמחה בשם הוי' וכו'.

"אשמח בהוי" יכול להתפרש גם כמי שמביא שמחה אל שם הוי', כמו בפסוקים "שוש אשיש בהוי" ו"ויספו ענוים בהוי" שמחה". ענוה היא מידתו של משה, והיא הפסוק הראשון של קריאת שמע; לכן נרמזת שם המילה "אשמח".

34 והנה פ"י ביד איתמר בן אהרן הכהן¹⁷⁷ איתמר הוא הדיבור שממילא כענין אני המשנה המדברת בפ"י

והנה, פירוש "ביד איתמר בן אהרן הכהן": איתמר — לשון "איתמר", כלומר "נאמר" — הוא דיבור שבא מאליו, בדומה לאמירה "אני המשנה המדברת בפ"י",

"ביד איתמר": השם איתמר הוא לשון התלמוד ל"נאמר" — דיבור הזורם מאליו, בדומה לאמירה "אני המשנה המדברת בפ"י".

וזהו אז נדברו יראי¹⁷⁸ ה' והוא בחי' ודברת במ¹⁷⁹ שבק"ש [שבקריאת שמע] שהדבור בד"ת [בדברי תורה] הוא בבחי' ביטול כמו ואשים דברי בפ"י¹⁸⁰

וזהו "אז נדברו יראי ה'", והיא בחינת "ודברת במ" שבקריאת שמע: הדיבור בדברי תורה הוא בבחינת ביטול, כמו "ואשים דברי בפ"י",

זהו "אז נדברו יראי ה'", וכן "ודברת במ" שבקריאת שמע: דברי תורה הנאמרים בביטול, כמו "ואשים דברי בפ"י".

והיינו שהכלי להמשיך האור הנמשך ע"י יחוד או"א [אבא ואימא] שהוא בחי' ביטול זהו ע"י עסק התורה בבחי' ביטול הנ"ל שכשעוסק בתורה בבחי' ביטול ה"ז [הרי זה] דבר ה' בפיו.

כלומר, הכלי להמשכת האור הנמשך על ידי יחוד אבא ואמא, שהוא בחינת ביטול, הוא עסק התורה בבחינת הביטול האמורה לעיל; שכן כאשר אדם לומד תורה בבחינת ביטול, הרי זה דבר ה' בפיו.

הכלי לאור של יחוד אבא ואמא הוא לימוד תורה בביטול; אזי זהו דבר ה' בפיו של האדם.

וז"ש [וזהו שכתוב] אזכיר את שמי¹⁸¹ כו' והוא בחי' בן אהרן אהרן הוא אהבה רבה והוא מ"ש קודם ודברת במ פסוק ואהבת כו'

וזהו שכתוב: "אזכיר את שמי וגו'". וזוהי בחינת "בן אהרן": אהרן הוא אהבה רבה, וזהו הפסוק הכתוב לפני "ודברת במ" — "ואהבת וגו'".

לכן נאמר: "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך". "בן אהרן": אהרן הוא אהבה רבה, והיא באה לידי ביטוי בפסוק "ואהבת", הקודם ל"ודברת במ".

(שמזה נמשך להיות עסק התורה אח"כ בבחי' תען לשוני אמרתך¹⁸² כמ"ש בדי"ה להבין ביום השמע"צ [השמיני עצרת] כוי ע"ש גבי כי גבר עלינו¹⁸³ חסדו ואמת¹⁸⁴ ה' לעולם).

(מכך נמשך שלאחר מכן יהיה עסק התורה בבחינת "תען לשוני אמרתך", כפי שמבואר במאמר המתחיל "להבין ביום השמע"צ וגו'"; עיינו שם בעניין "כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם").

מן האהבה הזאת נמשך לימוד תורה בבחינת "תען לשוני אמרתך", כפי שמבואר במאמר ליום שמיני עצרת, בעניין "כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם".

והנה עבודת הלויים ביד איתמר כי הנה כדי שיהיה כח בלויים לנשאות את המשכן שהוא שיר והעלאה כני"ל נמשך מקודם כח לזה מלמעלה כמ"ש ע"פ הקל קול יעקב^{185, 186} והוא נקי מ"ד [מ"ן דוכרין] המעורר מ"נ [מ"ן נוקבין]

והנה, "עבודת הלויים ביד איתמר": כדי שיהיה ללויים כוח לשאת את המשכן, שהיא שירה והעלאה, כנזכר לעיל, נמשך להם תחילה כוח לכך מלמעלה, כפי שמבואר על הפסוק "הקול קול יעקב". המשכה זו נקראת מים דכורין, המעוררים מים נוקבין;

עבודת הלויים היא "ביד איתמר": כדי שיהיה להם כוח לשאת את המשכן — עניין השירה והעלאה — הכוח צריך להימשך תחילה מלמעלה, כפי שמבואר על הפסוק "הקול קול יעקב". זוהי בחינת מים דכורין, המשכה מלמעלה המעוררת מים נוקבין, את התעוררות הרצון מלמטה.

והיינו שע"י עסק התורה בבחי' הנ"ל נותן כח שע"י יוכל אח"כ להעלות נפשו בתפלה בבחי' רוי"ש [רצוא ושוב] (ועיין בת"א [בתורה אור] פ' משפטים ע"פ ויחזו כוי ויאכלו וישתו)¹⁸⁷

כלומר, על ידי עסק התורה בבחינה האמורה לעיל ניתן כוח, וכך אפשר לאחר מכן להעלות את הנפש בתפילה בבחינת רצוא ושוב (ועיינו בתורה אור, פרשת משפטים, על הפסוק "ויחזו וגו' ויאכלו וישתו").

לימוד תורה כביטול נותן כוח להעלות את הנפש בתפילה בבחינת רצוא ושוב. כאן מפנה המאמר לתורה אור, משפטים, על הפסוק "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו".

וזהו שעבודת הלויים הוא ביד איתמר כוי וגם הכלי לכל בחי' יחודים הנ"ל הוא ביד איתמר כני"ל:

וזהו שעבודת הלויים היא "ביד איתמר וגו'"; וגם הכלי לכל בחינות היחודים האמורים לעיל הוא "ביד איתמר", כנזכר לעיל.

לכן עבודת הלויים היא "ביד איתמר", ולימוד התורה הוא גם הכלי לכל היחודים שתוארו לעיל.

סיכום

35 קיצור מהני"ל ענין עיין דלית רבתי שבפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] זהו פי' עד ע"ד משכן העדות
דהוא ג"כ יחוד או"א [אבא ואימא] שבפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] ויחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] זהו פקודי
המשכן והוא פסוק ואהבת את¹⁸⁸

סיכום הדברים שלעיל: עניינן של העי"ן והדל"ת הגדולות שבפסוק הראשון של קריאת שמע הוא פירוש המילה
"עד", כעין משכן העדות, שגם הוא יחוד אבא ואמא שבפסוק הראשון של קריאת שמע. יחוד זו"א ונוקבא הוא "פקודי
המשכן", והוא הפסוק "ואהבת את";

כאן מתחיל סיכום. העי"ן והדל"ת המוגדלות שבפסוק הראשון של קריאת שמע יוצרות את המילה "עד", כלומר העדות שבמשכן העדות,
והוא יחוד אבא ואמא; יחוד זו"א ונוקבא הוא "פקודי המשכן", והוא הפסוק "ואהבת את".

ולכן אמר מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] בפסוק ראשון הוי" אלקינו¹⁸⁹ ובואהבת אמר הוי" אלקיך כי בחי'
יחוד או"א [אבא ואימא] הנקי משכן העדות הוא פקד ע"פ משה:

ולכן אמר משה רבנו בפסוק הראשון "הוי אלקינו", וב"ואהבת" אמר "הוי אלקיך", שכן בחינת יחוד אבא ואמא,
הנקראת משכן העדות, "נפקדה על פי משה".

לכן אמר משה "אלקינו" בפסוק הראשון ו"אלקיך" ב"ואהבת", מפני שיחוד אבא ואמא הוא זה ש"נפקד על פי משה".

36 והטעם שיחוד או"א [אבא ואימא] נקי משכן העדות הוא בהקדים מ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ'
בראשית שע"י קיום מל"ת [מצות לא תעשה] הוא יחוד או"א [אבא ואימא]

והטעם לכך שייחוד אבא ואמא נקרא "משכן העדות" מובן מתוך הקדמת דברי לקוטי תורה [של האריז"ל], פרשת
בראשית: על ידי קיום מצוות לא תעשה נעשה ייחוד אבא ואמא.

סיכום סעיף 2: ייחוד אבא ואמא נקרא "משכן העדות" משום שכפי שנאמר בלקוטי תורה של האריז"ל על פרשת בראשית, הוא נוצר על ידי
קיום מצוות לא תעשה.

והנה בינה שהיא השגה נקי להנחיל אוהבי יש¹⁹⁰ ואוהבי שכינה היא אם הבנים¹⁹¹ בחי' אהבה
והנה, בינה, שהיא הבנה והשגה, נקראת "להנחיל אוהבי יש"; ונאמר "אוהבי", מפני שכינה היא "אם הבנים",
בחינת האהבה.

בינה, שהיא הבנה והשגה, היא "להנחיל אוהבי יש"; הביטוי "אוהבי" מתאים לה, מפני שכינה היא "אם הבנים", בחינת האהבה.

אך חכמה היא בחי' אין שמתגלה בו א"ס דלית מחשבה תפיסא ביה¹⁹² ולכן הוא כח מה ביטול שלמעלה מבחי' אהבה.

אבל חכמה היא בחינת אין, שבה מתגלה אין סוף, שאין מחשבה יכולה לתפוס בו; לכן היא כוחמה — ביטול שלמעלה מבחינת האהבה.

חכמה היא בחינת אין, שבה מתגלה אין סוף, שאין מחשבה יכולה לתפוס בו; משום כך היא כוחמה, ביטול שלמעלה מאהבה.

37 וענין הגילוי שמחכמה בבינה יש להבין זה ע"ד שכי' [שכתב] הרמב"ם [הרבי משה בן מימון]¹⁹³ שהתוארים

שאנו מתארים את הקב"ה אינם עצמיים כ"א זהו רק שאנו שוללים ממנו ית' הדבר שהוא היפך זה את ענין הגילוי של חכמה בבינה אפשר להבין על דרך מה שכתב הרמב"ם: התארים שאנו מתארים בהם את הקדוש ברוך הוא אינם עצמיים, אלא עניינם רק שאנו שוללים ממנו ית' את הדבר ההפוך מהם; גילוי חכמה בבינה דומה לתארים שמייחס הרמב"ם לה': הם אינם עצמיים, אלא שוללים ממנו את הפכים.

אבל אי"א לומר שהם עצמיים כי אינן ערוך לו כלל וידעת השלילות הוא גילוי ואעפ"כ [ואף על פי כן] אינו כלל השגות המהות כך עד"מ זהו הגילוי דיחוד חו"ב [חכמה ובינה]:

אך אי אפשר לומר שהם עצמיים, שהרי אין להם כל ערך והשוואה אליו. ידיעת השלילות היא גילוי, ואף על פי כן אין בה כלל השגה של המהות; כך, על דרך משל, הוא גם גילוי יחוד חכמה ובינה.

אי אפשר לומר שהתארים עצמיים, משום שאין להם כל ערך והשוואה אליו. ידיעה בדרך שלילה היא גילוי, אך אינה השגה במהות; וכך גם יחוד חכמה ובינה.

38 ומזה יובן מ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] כי ל"ת [לא תעשה] הוא ג"כ בחי' שלילה למנוע הבחי'

המסתיר עליו ית' ועי"ז נמשך יחוד או"א [אבא ואימא] שהגילוי ע"ד ידיעת השלילות

מכאן יובן מה שכתוב בלקוטי תורה [של האריז"ל]: גם לאו הוא בחינה של שלילה, שנועדה למנוע את הבחינה שמסתירה עליו יתברך; ועל ידי כך נמשך היחוד של אבא ואמא, שבו הגילוי הוא בדרך של ידיעת השלילות,

האיסורים, בהיותם שלילות, מסירים את מה שמסתיר את ה', ועל ידם נוצר היחוד של אבא ואמא, שבו הגילוי הוא בדרך של ידיעה באמצעות שלילה.

וזהו היחוד דאו"א [דאבא ואימא] וזהו בארץ לא זרועה¹⁹⁴ ומ"ע [ומצות עשה] הן אורות בכלים כמו השגת

המהות ומ"מ ל"ת [לא תעשה] גבוהים יותר

וזהו היחוד של אבא ואמא, וזהו "בארץ לא זרועה". מצוות עשה הן אורות בכלים, בדומה להשגת המהות; ואף על פי כן, האיסורים נעלים יותר,

זהו "בארץ לא זרועה". מצוות עשה הן אורות בכלים, כמו השגת המהות; ואף על פי כן, האיסורים נעלים יותר.

כי השגת המהות רק בהארה וזיו וזהו ייחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] אבל במקור האור בחי' כתר הידיעה רק ע"ד הנ"ל

מפני שהשגת המהות היא רק בהארה ובזיו, וזהו הייחוד של ז"א ונוקבא; ואילו במקור האור, בחינת כתר, הידיעה היא רק בדרך שהוזכרה לעיל

השגת המהות מגיעה רק להארה ולזיו, וזהו הייחוד של ז"א ונוקבא; את מקור האור, כתר, אפשר לדעת רק בדרך של שלילה.

(וזהו ע"ד חכם עדיף מנביא¹⁹⁵ אף שהנבואה השגת המהות. וגם זהו כענין ברכה והודאה) ולכן כד אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] אסתלק¹⁹⁶ יקרא כו':

(וזהו בדומה ל"חכם עדיף מנביא", אף שהנבואה היא השגת המהות. וזהו גם בדומה לעניין של ברכה והודאה.) לכן, "כד אתכפייא סטרא אחרא אסתלק יקרא כו"

הדבר דומה ל"חכם עדיף מנביא", אף שהנבואה משיגה את המהות, וכן להבדל שבין ברכה להודאה. לכן, "כד אתכפייא סטרא אחרא אסתלק יקרא".

39 וזהו אלה פקודי המשכן¹⁹⁷ היינו ייחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שע"י תורה ומ"ע [ומצות עשה] וש"ס [וששה סדרי

משנה] משנה כ"א [כל אחד / כל אחת] כלול מששה גימטריא אלה ופקודי לשון לפקוד את אשתו ומשכן העדות ייחוד

וזהו "אלה פקודי המשכן": כלומר, ייחוד ז"א ונוקבא, הנעשה באמצעות התורה והמצוות עשה; וששת סדרי המשנה, שכל אחד מהם כלול משישה, הם בגימטריה "אלה"; ו"פקודי" הוא מלשון "לפקוד את אשתו". ו"משכן העדות" הוא הייחוד

זהו סיכום הפתיחה: "פקודי המשכן" הוא ייחוד ז"א ונוקבא, הנעשה באמצעות התורה ומצוות עשה; "אלה" — 36 — רומז לששת סדרי המשנה, שכל אחד מהם כולל שישה; ו"פקודי" פירושו ייחוד, כמו "לפקוד" את אשתו. "משכן העדות" הוא הייחוד העליון.

או"א [אבא ואימא] שלפי שהגילוי מא"ס ב"ה ממש א"א להיות השגת המהות כ"א ע"ד עדות עד"מ שהעדות אינו ממשות הדבר ממש כ"א שמעידים עליו וכך הוא עד"מ ענין ידיעת השלילות כנ"ל:

של אבא ואמא: מכיוון שהגילוי הוא מעצמותו של אין סוף ברוך הוא, אי אפשר להשיג את המהות, אלא רק בדרך של עדות. לשם משל, העדות אינה עצמותו הממשית של הדבר, אלא עדות עליו; וכך, לשם משל, הוא עניין הידיעה בדרך השלילה, כפי שהוזכר לעיל.

זהו ייחוד אבא ואמא: מכיוון שהגילוי נובע מאין סוף עצמו, אי אפשר לתפוס אותו כמהות, אלא רק להעיד עליו, כעד המעיד על דבר שאינו נראה לפניו; וכך גם הידיעה בדרך השלילה.

40 אך פ"י משכן העדות הוא ג"כ לשון עדי עדיים וכתוב רבבה כצמח השדה נתתיך¹⁹⁸ שצ"ל תחלה בבחי

אין נקודה תחת היסוד ועי"ז אח"כ תהי' [תהיה] בבחי

אבל פירוש "משכן העדות" הוא גם מלשון "עדי עדיים", כלומר תכשיט התכשיטים. ונאמר: "רבבה כצמח השדה נתתיך" — תחילה צריכה להיות בבחינת אין, נקודה שמתחת ליסוד, ועל ידי כך אחר כך תהיה בבחינת

"עדות" מתפרשת גם כ"עדי עדיים", תכשיט התכשיטים. כפי שנלמד מיחזקאל ט"ז, ז', תחילה צריכה להיות בבחינת אין, נקודה שמתחת ליסוד, ורק לאחר מכן היא מגיעה לבחינת פנים בפנים.

פכ"פ [פנים בפנים] ותבואי בעדי עדיים הם תרין עטרין שנמשכים לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] והם מבחי א"א ממש ופ"י עדי יש בו ג' פירושם.

פנים בפנים; ו"תבואי בעדי עדיים": אלו שני העטרות הנמשכות לז"א ולנוקבא, והן מבחינת אריך אנפין עצמו. למילה "עדי" יש שלושה פירושים.

לאחר מכן היא "באה בעדי עדיים" — שתי העטרות הנמשכות לז"א ולנוקבא מאריך אנפין עצמו. ל"עדי" יש שלושה פירושים.

א' ל' [לשון] קישוט שהוא בחי' כתר וכענין ועטרותיהם בראשיהם¹⁹⁹ כי תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור דבחי' כתר.

ראשית, במשמעות של קישוט, שהוא בבחינת כתר, כמו "ועטרותיהם בראשיהם"; שהרי תרי"ג מצוות התורה, יחד עם שבע מצוות דרבנן, הן תר"ך עמודי אור מבחינת כתר.

ראשית, עדי במשמעות של קישוט, הכתר של בבחינת כתר, כמו "ועטרותיהם בראשיהם": תרי"ג מצוות התורה ושבע מצוות דרבנן הן יחד תר"ך עמודי אור של בבחינת כתר.

הב' עד לשון נצחיות כי הכתר יש בו מבחי' תחתונה דא"ס ב"ה והיינו נצחיות שזהו פ"י אין סוף.

שנית, "עדי" במשמעות של נצחיות, שכן בכתר יש מבחינתה התחתונה של אין סוף, ברוך הוא; וזוהי נצחיות, שהרי זה פירוש המילה "אין סוף".

שנית, נצחיות: בכתר יש מבחינתה התחתונה של אין סוף, ו"אין סוף" פירושו נצחי.

משא"כ מהותו ועצמותו לא שייך לקרוא אין סוף וכמ"ש במ"א דא"ס קאי על האור כו'.²⁰⁰

לעומת זאת, אי אפשר לכנות את מהותו ועצמותו אין סוף, וכפי שמוסבר במקום אחר, ש"אין סוף" מתייחס לאור וכו'.

אי אפשר לכנות את הווייתו ועצמותו של ה' אין סוף; הכינוי מתייחס רק לאורו, כפי שמוסבר במקום אחר.

41 והפיי הגי עד לשון עד פה תבוא²⁰¹ שבכתר אין שום השגה וזהו עדות לישראל לשון עדי עדיים ככל גי

פירושים הנ"ל ולפי שביחוד או"א [אבא ואימא] נמשך מבחי הכתר ע"כ נקי משכן העדות

והפירוש השלישי: "עד" במשמעות של "עד כאן תבוא", שכן בכתר אין שום השגה. וזהו "עדות לישראל", לשון "עדי עדיים", בהתאם לשלושת הפירושים שהוזכרו לעיל. ומכיוון שביחוד אבא ואמא נמשכת הארה מבחינת כתר, הוא נקרא "משכן העדות".

שלישית, "עד" במשמעות של גבול: "עד כאן תבוא" — כתר הוא למעלה מהשגה. כל שלוש המשמעויות נכללות ב"עדות לישראל", ומכיוון שייחוד אבא ואמא מקבל מכתר, הוא נקרא "משכן העדות".

וזהו ששם עלו שבטים²⁰² באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] להמשיך בחי עדות עדי עדיים לישראל ז"א

להודות לשם כי בבחי זו שלמעלה מההשגה אין שייך רק הודאה וביטול:

וזהו "שם עלו שבטים" — באמצעות אתערותא דלתתא, כדי להמשיך את בחינת העדות, "עדי עדיים", "לישראל", כלומר לז"א, "להודות להי"; שכן בבחינה זו, שלמעלה מההשגה, שייכים רק הודאה וביטול.

"שם עלו שבטים": באמצעות אתערותא דלתתא הם ממשיכים למטה את העדות, "עדי עדיים", "לישראל", ז"א, "להודות" — שכן מול מה שלמעלה מההשגה אפשר רק להודות ולהתבטל.

42 וזהו אשר פקד ע"פ משה כמו יחוד או"א [אבא ואימא] שבפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] הוא ע"י בחי

בטול שזהו למעלה מבחי אהבה כי ואהבת הוא תיקון ז"א

וזהו "אשר פקד על פי משה": כמו שהייחוד של אבא ואמא בפסוק הראשון של קריאת שמע נעשה באמצעות בחינת ביטול, שהיא למעלה מבחינת אהבה; שכן "ואהבת" הוא תיקון ז"א.

סיכום סעיף 5: "אשר פקד על פי משה" הוא הייחוד של אבא ואמא בפסוק הראשון של קריאת שמע, באמצעות ביטול שלמעלה מאהבה, ואילו "ואהבת" הוא תיקון ז"א.

ולכן בפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] הוא ע"י ד' רבתי בחי עד היינו יחוד או"א [אבא ואימא] שנק' משכן

העדות ובאמת ביחוד דק"ש [דקריאת שמע] הוא למעלה עד א"ס ממש כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] וזהו ג"כ

נקי יחוד קבה"ו וזהו ממש משכן העדות.

לכן בפסוק הראשון של קריאת שמע יש ע"י ד' רבתי, בחינת "עד", כלומר הייחוד של אבא ואמא, שנקרא "משכן העדות". ובאמת, ייחוד קריאת שמע מגיע למעלה, עד אין סוף ממש, כפי שנכתב בפרי עץ חיים; וגם זה נקרא ייחוד הקדוש ברוך הוא ושכינתו, וזהו ממש "משכן העדות".

בפסוק הראשון יש ע"י ד' רבתי, "עד", והוא "משכן העדות". למעשה, ייחוד קריאת שמע מגיע עד אין סוף ממש, כפי שנכתב בפרי עץ חיים: זהו ייחוד הקדוש ברוך הוא ושכינתו.

והנה לי [לשון] עדות שהוא רק הארה ולשון עדי וכתר אין סותרים זא"ז [זה אל זה / זה את זה] כי למעלה נמשך בכתר ממש אך באצילות מאיר מזה הארה ולע"ל [ולעתיד לבוא] יהיה גילוי העצמיות ממש:²⁰³

והנה, הביטוי "עדות", שמשמעו הארה בלבד, והביטוי "עדי" וכתר אינם סותרים זה את זה: למעלה הוא נמשך בכתר ממש, אך באצילות מאירה הארה ממנו; ולעתיד לבוא תהיה התגלות של העצמות ממש.

"עדות", שהיא הארה, ו"עדי" או "כתר", המבטאים את העצמות, אינם סותרים זה את זה: למעלה נמשך כתר עצמו; באצילות מאירה רק הארה ממנו; ולעתיד לבוא תתגלה העצמות עצמה.

43 ופי' פקד אותיות דפק שהוא מבחי' חכמה המלוכש בדם שמבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] בינה וזהו ענין שס"ה ל"ת [לא תעשה] כנגד שס"ה גידים ובדפיקו דליבא יש הארה פנימי' [פנימיות / פנימית] מבחי' המוח ובדפק היד מבחינת חיצוניות

ופירוש פקד: אותיות דופק, "פעימה". בחינה זו היא מחכמה המלוכשת בדם, שמקורה בפנימיות בינה. וזהו ענין שס"ה מצוות לא תעשה, שהן כנגד שס"ה גידים. בפעימת הלב יש הארה פנימית מבחינת המוח, ואילו בדופק שביד יש הארה מבחינת החיצוניות.

סיכום סעיף 6: פקד הוא דופק — חכמה המלוכשת בדם, שהוא פנימיות בינה. שס"ה מצוות לא תעשה, שמביאות לידי ייחוד אבא ואמא, הן כנגד שס"ה גידים; בפעימת הלב יש הארה פנימית מן המוח, ואילו בדופק שביד יש הארה חיצונית.

וזהו ג"כ ענין אלה פקודי וגם בחי' פקידה שרשה מכתר כמו פקד פקדתי.²⁰⁴ והנה ענין דפיקו דליבא בעבודה הוא רצוא ושוב ועי"ז נמשך מלמעלה קול דודי דופק:²⁰⁵

וזהו גם ענין "אלה הם החשבונות". גם בחינת פקידה שורשה בכתר, כמו "אכן זכרתי". והנה, פעימת הלב בעבודת ה' היא רצוא ושוב, ועל ידי כך נמשך מלמעלה "קול אהובי דופק".

זהו גם ענין "אלה הם החשבונות". פקידה מושרשת בכתר, כמו "אכן זכרתי". בעבודת האדם, פעימת הלב היא רצוא ושוב, ועל ידה נמשך מלמעלה "קול אהובי דופק".

44 ופסוד"ז [ופסוקי דזמרה] הקודם לק"ש [לקריאת שמע] וברכותיה זהו ענין עבודת הלויים בשירה וזמרה שמגביהים משכן דז"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] למשכן העדות דאוי"א [דאבא ואימא] בפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע].

ופסוקי דזמרה הקודמים לקריאת שמע ולברכותיה הם ענין עבודת הלויים בשירה וזמרה: הם מעלים את המשכן של ז"א ונוקבא אל משכן העדות של אבא ואמא, בפסוק הראשון של קריאת שמע.

פסוקי דזמרה, הנאמרים לפני קריאת שמע וברכותיה, הם שירת הלויים, המעלים את המשכן של ז"א ונוקבא אל משכן העדות של אבא ואמא, בפסוק הראשון של קריאת שמע.

וזהו ועבד הלוי הוא²⁰⁶ ועי"ז נמשך אח"כ מלמעלה למטה עדות לישראל ולכן יש אותיות אשמח בפסוק ראשון על חיבור ז"ינ [זעיר אנפין ונוקבא] לאו"א [לאבא ואימא] אך עיקר הכוונה הוא להיות ודברת במ²⁰⁷ כוי וזהו "ועבד הלוי הוא"; ועל ידי כך נמשכת לאחר מכן מלמעלה למטה "עדות לישראל". לכן נרמזות בפסוק הראשון האותיות של "אשמח", כנגד חיבור ז"א ונוקבא לאבא ואמא. אך עיקר הכוונה היא "ודברת במ" וכו'.

זהו "ועבד הלוי הוא", ולאחר מכן נמשכת מלמעלה "עדות לישראל". "אשמח" נרמז בפסוק הראשון כנגד חיבור ז"א ונוקבא לאבא ואמא; אך המטרה העיקרית היא "ודברת במ".

בד"ת [בדברי תורה] וזהו ענין ביד איתמר והוא בחי' בן אהרן אה"ר [אהבה רבה] שבפסוק ואהבת ועי"ז נמשך הכח לאתעדלית [לאתערותא דלתתא] כוי:

בדברי תורה; וזהו ענין "ביד איתמר", והוא בחינת "בן אהרן" — אהבה רבה, הנרמזת בפסוק "ואהבת". ועל ידי כך נמשך הכוח לאתערותא דלתתא וכו'.

הכוונה היא לדברי תורה: "ביד איתמר", "בן אהרן", שראשי התיבות שלו הם אהבה רבה — האהבה הגדולה שב"ואהבת". ממנה נמשך הכוח לאתערותא דלתתא.

בעבודה

לפני קריאת שמע, פסוקי דזמרה צריכים לרומם את האדם, כשם ששירת הלויים רוממה את המשכן: שבחיה מסלקים את ההעלם של נפש הבהמית, כדי שהלב הפנימי יתגלה. לאחר מכן, באמירת "אחד", האדם מוסר את נפשו בביטול, מדרגתו של משה, שלמעלה אף מאהבה; מ"ואהבת" באה האהבה, ומהאהבה בא לימוד תורה בביטול — דבר ה' בפיו של האדם — שנותן לו כוח לעלייה הבאה. הלב צריך להיות נתון ברצוא ושוב, כמו פעימת הדופק. גם ההימנעות מן האסור והשמירה על הסייגים של חכמים אינן עבודת ה' נחותה: הן מסלקות את מה שמסתיר את ה' ומגיעות למעלה מן המעשים החיוביים.

שאלות לשיחה

1. מדוע המאמר רואה את הלאווין, שאין בהם מעשה, כנעלים מן המצוות המעשיות, ובאיזה מובן המצוות המעשיות נעלות יותר?
2. כיצד תורת הרמב"ם על התארים השליליים מסבירה מה מתגלה בייחוד חכמה ובינה, ומדוע התגובה לכך היא ביטול ולא אהבה?
3. מהן שלוש המשמעויות של "עד" ("עדי"), וכיצד כל אחת מהן מתארת את כתר?
4. מדוע מלכות צריכה להיות "נקודה תחת היסוד" לפני שהיא עולה פנים בפנים, ומה מלמד הזרע שנרקב על הצמיחה בעבודת ה' של האדם?
5. כיצד יוצרים פסוקי דזמרה, הפסוק הראשון של שמע, "ואהבת" ו"ודברת במ" סדר אחד של עבודת ה' במאמר הזה?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 הנה פקודי המשכן

על פי ההערה, מכאן ואילך המאמר נדפס, עם הגהות, ב"ביאורי הזהר" של הצמח צדק, כרך 2, עמ' 1006 ואילך. ההערה מפנה את הקורא גם למקורות שהובאו בתחילת המאמר.

הערת קה"ת

מכאן ואילך נדפס עם הגהות בביאוריה"ז להצ"צ-ב ע' תתרו ואילך. וראה בהנסמן לעיל בה"מ בריש המאמר.

2 לפקוד את אשתו

רבי יהושע בן לוי אומר: "חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך". המאמר מפרש את "פקודי" במובן זה — כחיבור.

Yevamot 62b:16 יבמות ס"ב ב:ט"ז

אמר רבי יהושע בן לוי: כל היוצא באשתו שהיא יראת שמים ואינו פוקדה — נקרא חוטא, שנאמר: "וידעת כי שלום אהלך וגו'". ואמר רבי יהושע בן לוי: חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך, שנאמר: "וידעת כי שלום אהלך וגו'".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

3 שכנית עוזו . . מלכות

אגרת קודש 25 מסבירה שדבר ה', השוכן ומתלבש בכל נברא כדי להחיותו, נקרא בפי חכמים "שכינה" ובפי המקובלים "מלכות", שכן מלך מולך על מלכותו באמצעות דיבורו. זהו הויהיו שעליו מסתמך המאמר כשהוא מכנה את המשכן "שכינת עוזו", מידת מלכות.

הערת קה"ת

ראה אגה"ק סכ"ה (קלט, א).

4 "אלה פקודי המשכן, משכן העדות, אשר פוקד על פי משה, עבודת הלויים, ביד איתמר בן אהרן הכהן". המאמר מפרש את הפסוק כולו, ביטוי אחר ביטוי.

Exodus 38:21 שמות ל"ח:כ"א

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על-פי משה עבדך להלויים ביד איתמר בן-אהרן הכהן:

These are the accounts of the tabernacle, even the tabernacle of the testimony, as they were rendered according to the commandment of Moses, through the service of the Levites, by the hand of Ithamar, the son of Aaron the priest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 "כי שם עלו שבטים, שבטי י-ה, עדות לישראל, להודות לשם ה'". הפסוק קושר בין שם י-ה ובין "עדות", ואדמו"ר הזקן לומד ממנו שמשכן העדות הוא היחוד של י"ה, אבא ואמא.

Psalms 122:4 תהילים קכ"ב:ד'

ששם עלו שבטים שבטיקה עדות לישראל להודות לשם ה'

Whither the tribes went up, even the tribes of the L-RD, as a testimony unto Israel, to give thanks unto the name of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 ונחנו מ"ה

משה ואהרן אומרים לישראל: "ונחנו מה כי תלינו עלינו". החסידות מפרשת את "מה" כביטוי לביטולו המוחלט של משה.

Exodus 16:7 שמות ט"ז:ז'

ובקר וראיתם את-כבוד ה' בשמעו את-תלנתיכם עליה ונחנו מה כי תלינו עלינו:

and in the morning, then ye shall see the glory of the L-RD; for that He hath heard your murmurings against the L-RD; and what are we, that ye murmur against us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 משה גיטריא קפ"ד קס"א

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מא"א אות מ סני"ה. ובלקו"ת שם בשמות ד"ה ותקרא שמו משה יעו"ש. [כ].

8 דאימא — ועוד

נוסח אחר: ב"ביאורי הזהר" כתוב כאן: "ועוד, משה הוא בחינת דעת עליון המחבר אבא ואמא; ועוד..." ההערה מציעה שהמילים נשמטו מן הנוסח הנדפס משום ששני ביטויים מתחילים באותה מילה — "ועוד".

הערת קה"ת

בביאוריה"ז שם וכן בשני כתי"י (גרשמו להלן בהוספות): ועוד דמשה הוא בחי' דעת עליון שהוא המזווג או"א ועוד. ואולי נשמט מפני תיבות הדומות (ועוד . . ועוד).

9 משה זכה לבינה

הערת קה"ת מפנה לRosh Hashanah 21b למילים האלה.

Rosh Hashanah 21b ראש השנה כ"א ב

הערת קה"ת

ראה ר"ה כא, ב.

10 שמע ישראל

"שמע ישראל, הוי' אלקינו, הוי' אחד". המאמר מזהה פסוק ראשון זה של קריאת שמע עם היחוד העליון, של אבא ואמא.

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד'

שמע ישראל Havayah אלקינו Havayah אָחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 אלקינו — כו'

בהערת קה"ת נאמר רק: עיינו בהערת הרבי הנדפסת בהוספות; לעיל, 320.

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

פסקה 2

12 ואהבת את הוי'

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך". המאמר מפרש

is to the fact that there is here in the text an extra yod in the name Pinhas, which makes it numerically equivalent to Yizhak (viz. 198). and here the Left was united with the Right. HE TURNED BACK MY ANGER, ETC. We have here ... mentioned the three chiefs of Gehinnom
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

19 "ואתם עדי, נאום ה', ואני ה'". ישראל נקראים עדי ה'; הסוגריים קושרים זאת למילה "עדי" שבקריאת שמע.

Isaiah 43:12 ישעיהו מ"ג:י"ב
אָנְכִי הַנְּדַתִּי וְהוֹשַׁעְתִּי וְהִשְׁמַעְתִּי וְאִין כָּכֶם זֶר וְאַתֶּם עַדִּי נֹאֲמִים ה' וְאֲנִי אֵל:

I have declared, and I have saved, and I have announced, and there was no strange god among you; therefore ye are My witnesses, saith the L-RD, and I am G-d
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 עד הוי בכם

שמואל אומר לעם: "הוי עד בכם, ומשיחו עד היום הזה". הוזהר משתמש במילים האלה כסימן לאותיות עיין ודליית הגדולות.

I Samuel 12:5 שמואל א י"ב:ה'
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד ה' כָּכֶם וְעַד מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מִצְאָתֶם בְּיָדִי מֵאוֹמָה וַיֹּאמֶר עַד:

And he said unto them: 'The L-RD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found .aught in my hand.' And they said: 'He is witness
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 פסקה

21 שמי עם ייה שסייה

"זה שמי לעולם, וזה זכרי לדור ודור". הגימטרייה של הארז"ל מחברת את "שמי" עם י"ה, וביחד הם עולים ל-365, כמניין הלאווין, ואת "זכרי" עם ו"ה, וביחד הם עולים ל-248, כמניין מצוות עשה.

Exodus 3:15 שמות ג:ט"ו
וַיֹּאמֶר עוֹד אֶלְקִים אֶל־מֹשֶׁה כֹּה־תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹקֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹקֵי יִצְחָק וְאֱלֹקֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם וְהִשְׁמִי לְעַלְמִי וְזֶה זְכָרִי לְדֹר דֹּר:

And G-d said moreover unto Moses: 'Thus shalt thou say unto the children of Israel: The L-RD, the G-d of your fathers, the G-d of Abraham, the G-d of Isaac, and the G-d of Jacob, hath sent me unto you; this is My name for ever, and this is My memorial unto all generations
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 פסקה

22 בחי יחוד דאויא הוא בחי ביטול היש

ההערה אומרת שהרעיון שלפיו יחוד אבא ואמא הוא ביטול היש מבואר שם; אור התורה מפנה בתורו ללקוטי תורה, צו יג ע"א, ולסידור, למאמר על "מזמור לתודה".

הערת קה"ת
נתבאר באוה"ת ויקרא-ב ע' תפח ושם מציין ללקו"ת צו יג, א. ולסידור בד"ה מזמור לתודה.

את המילה "את" ואת המילים "אלקיך" שבפסוק כייחוד של ז"א ומלכות.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'
וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:
And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 את הטפל

במאמר ההוא מוסברת ה"את" שבפסוק "ואהבת את הוי אלקיך" כ"את" הטפלה, שהזוהר דורש ככוללת את השמאל בימין: יש לכלול את האהבה ביראה ובביטול, שכן היראה, הצד הנשי, טפלה לאהבה.
הערת קה"ת
עלי"ק בד"ה וידעת ה' בואתחנן (ז, ד). [כ].

14 את לשון עת

בהערת קה"ת נאמר רק: ראו את הערת הרבי שנדפסה בהוספות; לעיל, 20b.
הערת קה"ת
ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב. עלי"ק ח' דברים (ב, ג) מזח"ב (קנה, ב). [כ].

3 פסקה

15 הוי אלקינו

"שמע ישראל, הוי אלקינו, הוי אחד". בפסוק הראשון משה אומר "אלקינו", והמאמר קושר זאת לייחוד שנמנה "בדיבורו של משה".
Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד'
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֱלֹקֵינוּ HAVAYAH אֶחָד:
HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 הוי אלקיך

"ואהבת את הוי אלקיך". בפסוק השני נאמר "אלקיך", והמאמר קושר זאת לייחוד של ז"א ונוקבא.
Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'
וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:
And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 בזהר פ' פנחס דרל"ו ע"ב

הערת קה"ת למובאה זו מן הוזהר מפנה לחלק בסידור העוסק בקריאת שמע, במקום המסומן "ד"ה זה".
הערת קה"ת
עיין בסידור שער הק"ש ד"ה זה.

18 וסימנא דא עד הוי בכם

הוזהר בפרשת פינחס מסביר את העיין הגדולה של "שמע" ואת הדליית הגדולה של "אחד": יחד הן יוצרות את המילה "עד", וסימנה הוא "הוי עד בכם". אדמו"ר הזקן רואה בכך עדות של משכן העדות.
Zohar, Pinchas 73:453-75:462 ספר הוזהר, פנחס ע"ג:תנ"ג-ע"ה:תס"ב
2The first 36 lines of the Hebrew text do not appear in our translation.Now Phineas stood before the stern judgement of Isaac to shield the world and to close the breach, and therefore Phineas here corresponds to Isaac,1The reference

23 ונחנו מה

משה ואהרן אומרים: "ומה אנחנו, כי תלינו עלינו?" (הדברים חוזרים בפסוק ח). המאמר מפרש את "מה" כביטול המוחלט של משה — הביטול של חכמה.

Exodus 16:7 שמות ט"ז:

ובקר וראיתם את־כבוד ה' בשמעו את־תלנתיכם עלי־ה' ונחנו מה כי תלינו עלינו:

and in the morning, then ye shall see the glory of the L-RD; for that He hath heard your murmurings against the L-RD; 'and what are we, that ye murmur against us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טז, ז. ח.

24 והחכמה מאין תמצא

"והחכמה מאין תמצא?" החסידות קוראת את "מאין" כ"מן האין": חכמה היא בחינת אין.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, יב.

25 להנחיל אוהבי יש

החכמה אומרת: "להנחיל אוהבי יש, ואוצרותיהם אמלא". המאמר מפרש את "יש" כ"יש" של בינה, מחיל את הפסוק על גן עדן, ומציין שהוא מצמיד בין "יש" לאהבה.

Proverbs 8:21 משלי ח':כ"א

להנחיל אהבי יש ואצרותיהם אמלא:

That I may cause those that love me to inherit substance, And that I may fill their treasuries

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ח, כא.

26 ונהר יוצא מעדן

"ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן". המאמר מזהה את הנהר עם בינה, שורשו של גן עדן.

Genesis 2:10 בראשית ב':י

ונהר יצא מעדן להשקות את־הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, י.

27 נהנין מזיו

"לעולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתייה... אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה". המאמר משתמש בביטוי זה לתיאור השגת האלקות של הנשמות בגן עדן.

Berakhot 17a ברכות י"ז א

28 מזמור לתודה

"מזמור לתודה". הטקסט מפנה למאמרו על מזמור זה בסידור, בעניין היחוד של אין ויש.

Psalms 100:1 תהילים ק':א

מְזַמֵּר לַתּוֹדָה הָרִיעוּ לַה' כָּל־הָאָרֶץ:

A Psalm of thanksgiving. Shout unto the L-RD, all the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 בביאור ע"פ ונקדשתי

שם מצטט אדמו"ר חזקן את עץ חיים: יחוד אבא ואמא מצריך העלאת מ"ן במסירות נפש ממש בקריאת שמע, ואילו ליחוד ז"א ונוקבא מספיקה העלאת מ"ן באמצעות תורה ומצוות. הוא מצטט גם את לקוטי תורה של האריז"ל על בראשית: האותיות מ"ם וצד"י שבמילה מצוה מתחלפות בא"ת ב"ש באותיות יו"ד וה"א, ולכן גם מצוה מחוללת את יחוד אבא ואמא, אם כי לא בגילוי שלם.

הערת קה"ת

לקר"ת אמור לג, ג.

30 ונקדשתי

"ונקדשתי בתוך בני ישראל". הטקסט מפנה לביאורו על פסוק זה, בעניין היחוד של אבא ואמא.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

וְלֹא תִחַלְלוּ אֶת־שֵׁם קֹדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם:

And ye shall not profane My holy name; but I will be hal- lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal- low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 דלית מחשבה תפיסא

בתפילתו של אליהו ("פתח אליהו"): "לית מחשבה תפיסא כך כלל". המאמר מחיל זאת על אור אין סוף, המתגלה בחכמה אך אינו נתפס בהשגה.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני זוהר י"ז א:י-י"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא כך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיי) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חכריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש כך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

32 והחכמה הוא מקור השכל

תניא: "והחכמה היא מקור השכל וההבנה והיא למעלה מההבנה... וזהו לשון חכמה, כח מה... ולכן אור אין סוף ברוך הוא, דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, מלובש בה". המאמר מצטט זאת להגדרת חכמה.

Tanya, Likkutei Amarim 18:9-10 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים י"ח:ט"ז

הנה, החכמה היא מקור השכל וההבנה, והיא למעלה מההבנה שהיא הבנת השכל והשגתו, והחכמה – היא למעלה מההבנה וההשגה, והיא מקור להן. וזהו לשון חכמה – "כ"ח מ"ה", שהוא מה שאינו מושג ומובן, ואינו נתפס בהשגה עצמית, ולכן מתלבש בה אוראין סוף ברוך הוא דלית מחשבה תפיסא בקה קלל.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

33 להבין מ"ש בהגדה מצה זו

המאמר מבאר שהחגים מגלים את מוחין דאמא, שביטויים הוא שמחה ("אם חבנים שמחה"), ואילו שבת מגלה את המוחין העליונים של אבא, שבהם אין שמחה גלויה כזו. הוא מבחין בין סדר ההשתלשלות, "יש מיש", לבין מה שלמעלה ממנו, "יש מאין המוחלט".

הערת קה"ת

לקו"ת צו יא, ד.

34 מדור הצדיקים הגדולים

התניא מסביר שאצילות אינה נתפסת בשכלם של גבראים, ולכן היא "מדור לצדיקים הגדולים שעבודתם למעלה" מן האהבה והיראה הבאות מהשגה, בהיותם מרכבה ממש לה'.

Tanya, Likkutei Amarim 39:15 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ל"ט:ט"ו

והנה, "שכר מצוה – מצוה", פירוש, שמשכרה נדע מהותה ומדרגתה, ואין לנו עסק בנסתרות שהם צדיקים הגדולים, שהם בבחינת מרפכה, רק הנגלות לנו, שאחריהם כל אדם ימשור, לידע נאמנה מהות ומדרגת עבודת ה' בדחילו ורחימו בהתגלות לבו, הנמשכות מן הבחינה ודעת בגדולת אוראין סוף ברוך הוא – מקומה ב" ספירות דבריא, ועבודה בדחילו ורחימו הטבעיים שפמחו – ב" ספירות דיצירה.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

35 האבות הן המרכבה

ריש לקיש: "האבות הן הן המרכבה", והוכיח זאת מן הפסוק "ועל אלקים מעל אברהם". בהערת קה"ת מובאים גם בראשית רבה פב, ו וזהר ח"ג, רנו ע"ב.

Bereshit Rabbah 47:6 בראשית רבה מ"ז:ו

ויכל לדבר אתו – תני, הנפטר מחבירו בין גדול בין קטן, צריך ליתול ממנו רשות. ממי את למד? מאברהם. פעם אחת היה אברהם מדבר עם הקב"ה, באו מלאכי השרת לדבר עמו. אמר להן: נפטר מן השכינה, שהיא גדולה מכם תחלה, אחר כך אני מדבר עמכם. כיון שדבר עם הקדוש ברוך הוא כל צרכו, אמר לפניו: רבון העולמים! צריך אני לדבר. אמר לו: הפטר בשלום, הה"ד: ועל אלקים מעל אברהם. אמר ריש לקיש: האבות הן הן המרכבה, שנא: ועל אלקים מעל אברהם. ועל מעליו אלקים. (בראשית כה) והנה ה' נצב עליו:

He concluded speaking with him, and G-d ascended from "upon Abraham" (Genesis 17:22). It is taught: One who departs from another person, whether of greater or lesser stature, must take his leave from him. From whom do you derive this? From Abraham. On one occasion, Abraham was

speaking with the Holy One blessed be He, when the ministering angels came to speak with him. He said to them: 'Let me first take my leave from the Divine Presence, which is of ... greater stature than you, then I will speak with

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Zohar III, 257b זח"ג רנו, ב

הערת קה"ת

ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. זח"ג רנו, ב.

36 כו' — במציאת

הערת קה"ת אומרת רק: ראו את הערת הרבי המודפסת בהוספות; לעיל, 20b.

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

פסקה 6

37 לית מחשבה תפיסא

תפילתו של אליהו (פתח אליהו): "שום מחשבה אינה יכולה להשיג אותך כלל". זו הסיבה שהתגלות החכמה בבינה אינה יכולה להיות חבנה ממשית.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני זוהר י"ז א:י"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא כך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מכני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש כך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

38 הרמב"ם — בענין התוארים

ההערה מציינת תחילה שהטקסט עצמו מביא בהמשך את מקורו של הרמב"ם, במילים "בלי סוף", ולאחר מכן מונה את המקומות האלה שבהם נדונים דברי הרמב"ם בעניין התוארים והעניין כולו.

הערת קה"ת

נסמן לקמן בפנים שו"ה אין קץ. וראה בכ"ז ס' מאמרי אדה"ז — ענינים ע' סד וע' ע. סה"מ תקס"ה ח"א ע' ח ואילך. סה"מ הקצרים ע' תקטז ואילך. דרמ"צ נה, סע"א. סה"מ באתי לגני ע' סו.

פסקה 8

39 לא ייעף ולא ייגע

"ה' הנצח... אינו נחלש ואינו מתייגע; לתבונתו אין חקר". המאמר קורא את המילה "יכול" כשיליה של חולשה ויגיעה.

Isaiah 40:28 ישעיהו מ"כ:ח

הלא ידעת אסילא שמת אלקי עולם ה' בורא קצות הארץ לא ייעף ולא ייגע אין חקר לתבונתו:

Hast thou not known? hast thou not heard That the everlasting G-d, the L-RD, The Creator of the ends of the earth, Fainteth not, neither is weary? His discernment is past searching out

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"מ, כה.

40 ומ"מ גם בבחי' ידיעה זו

ההערה מפנה לשם בעניין האפשרות שידיעה בדרך שלילה תתרבה בלי סוף.

הערת קה"ת

ראה סה"מ תערי"ב ח"ג ע' א'שצה.

41 אלא השגת

בהערת קה"ת נאמר רק: ראו את הערת הרבי הנדפסת בהוספות; לעיל, 220.

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

42 לית מחשבה תפיסא ביי כלל

"לית מחשבה תפיסא כך כלל". לכן את אור אין סוף כפי שהוא בעצמותו אי אפשר להבין, ומה שבניה מקבלת ממנו דומה לידיעה בדרך השלילה.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני זוהר י"ז א:י-י"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא כך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש כך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

43 בביאור ע"פ שחורה אני

המאמר על "שחורה אני" מסביר את דברי חז"ל שהתורה ניתנה כאש שחורה על גבי אש לבנה, ומחיל אותם גם על "כיו"ד נברא העולם הבא". הוא מתאר את העולם הבא, גן עדן העליון, כתענוג הנשמות מהשגת אלקות — תענוג שאין לו סוף או גבול.

הערת קה"ת

לקרית שה"ש ד, ב ואילך.

44 שחורה אני

"שחורה אני ונאווה". הטקסט מפנה לביאורו על הפסוק הזה, העוסק ב"אש שחורה" של התורה.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א:ה'

שחורה אני ונאווה בנות ירושלם כאַהֲלִי קָדָר כִּירְיָעוֹת שְׁלֹמֹה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 ועי' בפ"י הרמ"ז . . ועיין בוהר הרקיע

לפי ההערה, הקטעים של הרמ"ז ושל זוהר הרקיע המצוטטים כאן מובאים במלואם שם.

הערת קה"ת

נעתקו באווה"ת ויקרא-ג ע' תשלג.

46 וכמ"ש במ"א

ההערה מציעה ש"כמו שמבואר במקום אחר" מתייחס כנראה למקום זה באור התורה.

הערת קה"ת

כנראה הכוונה לאווה"ת ויקרא-ג ע' תשלג.

47 אינו — כוי

בהערת קה"ת נאמר רק: ראו את הערת הרבי הנדפסת בהוספות; לעיל, 220.

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

48

"שם חושך סתרו". המאמר מיישם את הפסוק על כתר, המלביש ומסתיר את אור אין סוף.

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

לְשֹׁת־חֹשֶׁךְ סִתְּרוּ סִבִּיבוֹתָיו סִכְתּוֹ חֹשֶׁכֶת־מַיִם עָבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

49 ונחנו מה

"ומה אנחנו". הביטול שנולד מהתגלות שלמעלה מהשגה.

Exodus 16:7 שמות ט"ז:ז'

וּבֹקֶר וַיֵּאָתֶּם אֶת־כְּבוֹד ה' בְּשָׁמְעוֹ אֶת־תְּלַלְנִתְכֶם עֲלֵיהִי וְנַחֲנוּ מָה כִּי תִלְנִנוּ עָלֵינוּ:

and in the morning, then ye shall see the glory of the L-RD; for that He hath heard your murmurings against the L-RD; 'and what are we, that ye murmur against us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 היא — גי"כ

בהערת קה"ת נאמר רק: ראו את הערת הרבי המודפסת בהוספות; לעיל, 20b.

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

פסקה 10

51 שעטנו לא יעלה עליך

"בגד כלאים, שעטנו, לא יבוא עליך". המאמר מביא זאת כדוגמה לאיסור שמקיימים באמצעות הימנעות, ולא באמצעות עשייה.

Leviticus 19:19 ויקרא י"ט:י"ט

אֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ בְּהִמָּתֶךָ לֹא־תַרְבִּיעַ כְּלָאִים שָׂדֶךְ לֹא־תִרְעַ כְּלָאִים וּבִגְד כְּלָאִים שֶׁעֲטָנוּ לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ:

Ye shall keep My statutes. Thou shalt not let thy cattle gender with a diverse kind; thou shalt not sow thy field with two kinds of seed; neither shall there come upon thee a garment of two kinds of stuff mingled together

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא יט, יט.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת עז, ב. [כ].

58 דלית מחשבה תפיסא ביי

"לית מחשבה תפיסא בך כלל". מכיוון שאי אפשר לתפוס את האור של כתר, אפשר לגלות אותו רק באמצעות שלילה.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני זוהר י"ז א:י-י"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסקה 14

59 עשה דוחה ל"ת

הגמרא לומדת שמצוות עשה דוחה לא תעשה, כמו במקרה של מילה במקום שיש בו צרעת. אדמו"ר הזקן מציע שהכלל מבטא את מעלתן של מצוות עשה, שתופסות בעצמות.

Shabbat 132b:9 שבת קל"ב ב:ט'

לִישְׁנָא אֲחֵרִינָא. מִילָה דְּוָחָה אֶת הַצָּרֶעֶת, מַאי טַעְמָא? דְּאֵתִי עֲשֵׂה וְדָחִי לֹא תַעֲשֶׂה. וּמַאי "אוֹ אֵינוֹ" דְּקָאָמַר — הִדָּר קָאָמַר: אִימַר דְּאֲמִירִין דְּאֵתִי עֲשֵׂה וְדָחִי אֶת לֹא תַעֲשֶׂה — לֹא תַעֲשֶׂה גְרִידָא, הֵיא עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה הוּא. וְהֵיא אֲנִי מְקַיִים "יְמוּל בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ" — בְּזִמְנָא שְׂאִין בָּהּ בְּהֶרֶת, תִּלְמוּד לומר: "בְּשָׂר" — וְאֵף עַל פִּי שֵׁשׁ שָׁם בְּהֶרֶת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת קלב, ב. וש"נ.

60 חכם עדיף מנביא

"חכם עדיף מנביא". המאמר מסביר שהחכם יודע על קיומן של מדרגות גבוהות יותר מאלה שהנבואה מגיעה אליהן, כשם שהאיסורים מגלים אור נעלה יותר ממצוות עשה.

Bava Batra 12a:14-15 בבא בתרא י"ב א:י"ד-ט"ו

אָמַר אַמִּימֶר: וְחָכְם עָדִיף מִנְּבִיא, שְׁנֶאָמַר: "וְנָבִיא לֵבב חֶכְמָה" — מִי נִתְּלָה בְּמִי? הֵוִי אוֹמֵר: קֶטֶן נִתְּלָה בְּגִדּוּל. אָמַר אֲבִי: תַּדַּע, דְּאָמַר גִּבְרָא רַבָּה מִלְּתָא, וּמִתְאַמְרָא מִשְׁמִיָּה דְּגִבְרָא רַבָּה אֲחֵרִינָא כּוֹתִמְיָה. אָמַר רַבָּא: וּמַאי קוּשְׁיָא? וְדִילְמָא תַרְוַיְהוּ בְּנֵי חַד מְזָלָא נִינְהוּ! אֵלָּא אָמַר רַבָּא: תַּדַּע, דְּאָמַר גִּבְרָא רַבָּה מִלְּתָא, וּמִתְאַמְרָא

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ב"ב יב, א.

61 וכמ"ש — ע"פ שחורה אני

בהסבר על "שחורה אני ונאווה", הקטע מחיל את "ואת ה' תירא" על התורה שבעל פה, מלכות: שבע מצוות דרבנן ושאר הגדרים והסייגים של דברי סופרים, שהם "חמורים מדברי תורה" ו"חביבים יותר מיון של תורה", משום ששורשם ב"סופר", למעלה מהתורה שבכתב, שהיא ה"סופר".

הערת קה"ת

לקי"ת ש"ש יא, ב.

52 כלא חשיב

הזוהר: "הכול נחשב לפניו כלא כלום". זהו הביטול של חכמה שבנפש, שהדברים האסורים חוסמים.

Zohar, Introduction 20:188-22:199 ספר זוהר, הקדמה כ"קפ"ח-כ"ב:קצ"ט

פסקה 11

53 מצה זו שאנו אוכלים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

הגדה של פסח.

פסקה 12

54 והשנה — ע"ד

בהערת קה"ת נאמר רק: ראו את הערת הרבי שנדפסה בהוספות; לעיל, 20b.

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

55 ב"ה — בחי

בהערת קה"ת נאמר רק: ראו את הערת הרבי שנדפסה בהוספות; לעיל, 20b.

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

פסקה 13

56 בארץ לא זרועה

"זכרתי לך חסד נעורייך... לכתך אחרי במדבר, בארץ לא זרועה". המאמר דורש את "לא זרועה" כאילו נאמר "הילא זרועה" — הלאווים, האיסורים.

Jeremiah 2:2 ירמיהו ב:ב'

הָלֹךְ וְקִרְאָתָּ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אֲהַבְתָּ כְּלוּלָתִיךְ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה:

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the L-RD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ' ב, ב.

57 ברישא חשוכא והדר נהורא

הכלל שבתלמוד, "תחילה חושך ואחר כך אור", המצוטט בהערת קה"ת. המאמר מיישם אותו על האיסורים — "החושך" של השלילה, הקודם לאורן של מצוות העשה.

Shabbat 77b:8 שבת ע"ז ב:ח'

... אָמַר לְקָה: מַאי טַעְמָא עֵיז מְסֻנָּה בְּרִישָׁא וְהָדָר אִימְרִי? אָמַר לְקָה בְּכַרְיִיתוֹ שֶׁל עוֹלָם, דְּבְרִישָׁא חֲשׁוּכָא וְהָדָר נְהוּרָא. מַאי טַעְמָא הֵנִי מְכַסְיִין וְהֵנִי מְגַלְיִין? הֵנִי דְּמַכְסִינָן מִיַּנְיָהוּ — מְכַסְיִין, וְהֵנִי דְּלֹא מַכְסִינָן מִיַּנְיָהוּ — מְגַלְיִין. מַאי טַעְמָא גְּמָלָא זוּטֵר גְּנוּבְתִּיָּה? מִשּׁוּם דְּאָכַל כִּיסִּי. מַאי טַעְמָא תוֹרָא אֲרִיכָא גְּנוּבְתִּיָּה? מִשּׁוּם דְּדִייר בְּאַגְמִי, וּבְעֵי לְכַרְכּוּשִׁי בְּקִי.

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the
L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 "ותבואי בעדי עדיים". המאמר יסביר פסוק זה בסעיף 4, שבו "עדי" נעשה מפתח למשכן העדות.

Ezekiel 16:7 יחזקאל ט"ז:

רַבְּכָה כָּצַמְתָּ הַשָּׂדֶה נְתִיתִיךָ וְתַרְבִּי וְתִגְדְּלִי וְתִבְאִי בְּעֵדֵי עֲדִיִּים שְׂדֵיִם נִכְנֹו וְשַׁעֲרָךְ צִמְחָה וְאַתָּה עֵרֶם וְעֵרְיָה:

I cause thee to increase, even as the growth of the field. And thou didst increase and grow up, and thou camest to excellent beauty: thy breasts were fashioned, and thy hair was grown; yet thou wast naked and bare

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 "שם חושך סתר". כתר נקרא כך משום שאין משיגים את מהותו.

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

יִשְׁתַּחֲשֹׁךְ סִתְרוֹ סִבִּיבוֹתָיו סָכְתוֹ חֲשֻׁכֹת־מַיִם עָבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 16

70 לאה ילדה ששה בנים

לאה אומרת בלידת זבולון: "כי ילדתי לו ששה בנים". המאמר מקשר בין ששת בניה לבין שש המדות של ז"א.

Genesis 30:20 בראשית ל"ב:

וַתֹּאמֶר לְאָה וְבָדְנִי אֱלֹקִים אֹתִי וְכֵן טוֹב הַפֶּעַם יוֹבְלָנִי אִישִׁי כִּי־יִלְדֹתִי לוֹ שֵׁשׁ בָּנִים וְתִקְרָא אֶת־שְׁמוֹ זְבֻלֹן:

And Leah said: 'G-d hath endowed me with a good dowry; now will my husband dwell with me, because I have borne him six sons.' And she called his name Zebulun

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 17

71 מי ברא אלה

"שאו מרום עיניכם וראו: מי ברא אלה?" המאמר מפרש את "מי" כבינה, ואת "אלה" כמדות שהיא מולידה.

Isaiah 40:26 ישעיהו מ':כ"ו

שְׂאוּ־מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי־בָרָא אֱלֹה הַמוֹצִיא אֶת־כְּסָפָם צִבְאָם לְכָל־כֶּשֶׁם תִּקְרָא מְרֹב אוֹנִים וְאִמְיָץ כַּח אִישׁ לֹא נֹעֵדֶר:

Lift up your eyes on high, And see: who hath created these? He that bringeth out their host by number, He calleth them all by name; By the greatness of His might, and for that He is strong in power, Not one faileth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל

"כי שם עלו שבטים, שבטי י"ה, עדות לישראל, להודות לשם ה"י. כעת

62 שחורה אני

"שחורה אני ונאווה". הטקסט מפנה למאמרו על פסוק זה בעניין חשיבותם של הסייגים שקבעו חכמים.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א':ה'

שְׁחֹרָה אָנִי וְנָאוֹה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֶהְלִי קֶדֶר כִּירְעוֹת שְׁלֹמֹה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 זי מצות דרבנן . בקום ועשה

ההערה מפנה שם לשבע מצוות דרבנן, שהן מעשים בפועל אך מטרתן להרחיק מן הרע.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש חכ"א ע' 401.

64 כנודע מענין נטילת ידיים

ההערה מפנה לקטע בסידור על נטילת ידיים, בעניין הידוע של מצווה זו: שתכליתה להסיר את הרע.

הערת קה"ת

ראה סידור שער נט"י. תורת שמואל — מצה זו תר"מ סעי' מג ואילך.

65 בינה יתירה

"נתן הקדוש ברוך הוא בינה יתירה באשה יותר מבאיש". המאמר מיישם את הביטוי על התורה שבעל פה.

Niddah 45b:11-12 נדה מ"ה ב:יא-י"ב

אָמַר רַב חֲסֵדָא: מַאי טַעְמָא דְרַבִּי? דְּכָתִיב "וַיִּבֶן ה' [אֱלֹקִים] אֶת הַצֶּלַע", מְלֻמָּד שֶׁנָּתַן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בִּינָה יְתִירָה בְּאִשָּׁה יוֹתֵר מִבְּאִישׁ. וְאֵינְדָּה, הֲהוּא מְבַעֵי לָקָה לְכַדְרִישׁ לְקִישׁ, דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן מִנְסָא: "וַיִּבֶן ה' [אֱלֹקִים] אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיִּבְרָאָהּ אֶל הָאָדָם" — מְלֻמָּד שֶׁקֶלְעָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחֹה וְהִבְיָאָה אֶצְלָ אָדָם הָרִאשׁוֹן, שְׁכֵן בְּכַרְכִּי הַיָּם קוֹרִין לְקַלְעִיתָא — בְּנִייתָא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

נדה מה, ב.

66 שמדור שלהם הוא בעולם האצי

התניא ממקם את הצדיקים הגדולים, שהיו מרכבה ממש לה', באצילות, מעל גן עדן העליון שבבריאה.

Tanya, Likkutei Amarim 39:1 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ל"ט:א'

וּמִפְנֵי זֶה גַם כֵּן, נִקְרָאִים הַמְּלָאכִים בְּשֵׁם חַיִּית וּבְהִמּוּת, כְּדִכְתִּיב: "וּפְנִי אֶרְבֶּה אֶל הַיָּמִין וְגו'" וּפְנִי שׁוּר מִהַשְׁמָאל וְגו'", לְפִי שְׂאִינָם בְּעַלְי בְּחִירָה, וַיִּרְאֵתָם וְאֶהְבֵתָם הִיא טְבַעֲתָהּ לָהֶם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּ"רַעְיָא מְהִימְנָא" פֶּרֶשֶׁת פִּנְחָס. וְלָכֵן מַעֲלָת הַצַּדִּיקִים גְּדוּלָּה מְהֵם, כִּי, מְדוּר נִשְׁמּוֹת הַצַּדִּיקִים – הוּא בְּעוֹלָם הַבְּרִיָּאָה, וּמְדוּר הַמְּלָאכִים – בְּעוֹלָם הַצִּיּוּרָה.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

67 "שימני כחותם על לבך". הטקסט מפנה למאמרו על פסוק זה בעניין הגילוי הנעלה של זמן העתיד לבוא.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו'

שִׁימְנִי כְחוֹתֶם עַל־לִבְךָ כְחוֹתֶם עַל־זְרוֹעֶךָ כִּי־עֲזָה כְמוֹת אֶהְבֶּה קֶשֶׁה כְּשֹׁאוֹל קְנָאָה רִשְׁפִּיהָ רִשְׁפִּי אֵשׁ שְׁלֹהֲבָתֶיהָ:

המאמר משתמש בפסוק כדי לכאר משמעות שנייה של "עדות".

Psalms 122:4 תהילים קכ"ב:ד

שָׁשָׁם עָלוּ שְׁבִטִים שְׁבִטֵי־קָה עָדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'

Whither the tribes went up, even the tribes of the L-RD, as a testimony unto Israel, to give thanks unto the name of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 18

73 רבבה כצמח השדה נתתיך

"הרביתי אותך כצמח השדה; ותרבי ותגדלי, ותבואי בעדי עדיים". המאמר מפרש את הפסוק כמתאר את צמיחתה של כנסת ישראל, באמצעות ביטול, עד לכתרי כתר.

Ezekiel 16:7 יחזקאל ט"ז:ז

רַבְּכָה כְּצֹמַח הַשָּׂדֶה נָתַתִּיךְ וְתִרְבִּי וְתִגְדְּלִי וְתִבְאִי בְעַדִּי עַדִּים שְׂדִים נִכְנֹו וְשָׁעָרָה צִמַּח וְאַתְּ עֵרָם וְעָרָה:

I cause thee to increase, even as the growth of the field. And thou didst increase and grow up, and thou camest to excellent beauty: thy breasts were fashioned, and thy hair was grown; yet thou wast naked and bare

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 19

74 כמ"ש בע"ח בענין יחוד זו"ן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ש' תיקון דנוק' (פ"ב-ג) ובש' מיעוט הירח — ובש' מ"ן ומ"ד. [כ].

75 ע"פ אז תשמח בתולה במחול

ההערה מזהה את המאמר על "אז תשמח בתולה במחול", שאליו מתייחסת הפסוקה, כמופיע שם.

הערת קה"ת

סה"מ תקס"ה ח"א ע' ריד. אוה"ת נ"ך-ב ע' תתפד ואילך.

76 אז תשמח בתולה במחול

"אז תשמח בתולה במחול, ובחורים וזקנים יחדיו". הטקסט מפנה למאמר שלו על הפסוק הזה, שמסביר את העלייה ממדרגה אחת של פנים בפנים למדרגה גבוהה יותר.

Jeremiah 31:13 ירמיהו ל"א:י"ג

אֲזַ תִּשְׂמַח בְּתוֹלָה בְּמַחֹל וּבְחֹרִים וְזִקְנִים יַחְדָּו וְהַפִּכְתִּי אֲבָלָם לְשִׂשׁוֹן וְנִחַמְתִּים וְשִׂמְחָתִים מִיּוֹנָם:

Then shall the virgin rejoice in the dance, And the young men and the old together; For I will turn their mourning into joy, And will comfort them, and make them rejoice from their sorrow

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 את עדים מהר חורב

"ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב". זהו הפירוש הראשון של "עדי": תכשיט.

Exodus 33:6 שמות ל"ג:ו

וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עֲדֵיהֶם מִהָר חוֹרֵב:

לקוטי תורה • פרשת פקודי • מאמר 2

And the children of Israel stripped themselves of their ornaments from mount Horeb onward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78 עד פה תבא

ה' אומר לים: "עד פה תבוא ולא תוסיף". זהו הפירוש השלישי של "עד": גבול.

Job 38:11 איוב ל"ח:יא

וְאָמַר עַד־פֹּה תִּבּוֹא וְלֹא תִסִּיף וּפִאֲי־נִשִּׁית בְּגִאוֹן גְּלִיָּה:

And said: 'Thus far shalt thou come, but no further; And ?'here shall thy proud waves be stayed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 20

79 הכתר שהוא בחי עטרה

אגרת הקודש י"ז מסבירה את הביטוי "ועטרותיהם בראשיהם": הכתר הוא אור מקיף, הנקרא כתר, הממוצע המחבר בין המאציל לנאצלים. לעתיד לבוא יאיר אור זה בעולם הזה לצדיקים שיקומו בתחיית המתים. גילוי יהיה רק כשהנשמה תהיה מלוכשת בגוף, משום ש"נעוץ תחילתן בסופן".

הערת קה"ת

ראה אנה"ק ס"י יז (ככה, ב). לקמן שלח מז, ג.

80 צדיקים יושבים ועטרותיהם

"בעולם הבא... הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה". המאמר מפרש את העטרה ככתר.

Berakhot 17a:12 ברכות י"ז א:י"ב

מְרַגְּלָא בְּפוּמֵיהּ דְּרַב: לֹא פְעוּלָם הָזֶה הָעוּלָם הַבָּא. הָעוּלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתֵּיָה וְלֹא פְרִיָה וְרִבְיָה וְלֹא מִשָּׂא וּמִתָּן וְלֹא קִנְיָה וְלֹא שְׁנָאָה וְלֹא תַחֲרוּת, אֲלָא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִין וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנִהְנִים מִזֵּיו הַשְּׁכִינָה, שְׁנָאָמַר: "וַיַּחֲזֹוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did .eat and drink" (Exod. xxiv. II)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות יז, א.

81 סנד"ל קושר כתרים לקונו

התלמוד מתאר את המלאך סנדלפון, העומד מאחורי המרכבה ו"קושר כתרים ליוצרו". בהערת קה"ת נמנים קטעים בווהר ודברי התוספות שם, הקושרים את הכתרים לתפילות ישראל.

Zohar I, 167b זח"א קסז, ב

Zohar II, 58a זח"ב נח, א

Zohar III, 252b זח"ג רנב, ב

Chagigah 13b:4 חגיגה י"ג ב:ד'

"וְאָרָא הַחַיּוֹת וְהָנָה אֹפִן אֶחָד בְּאֶרֶץ אֶצֶל הַחַיּוֹת", אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מְלָאךְ אֶחָד שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּאֶרֶץ, וְרָאָשׁוּ מְגִיעַ אֶצֶל הַחַיּוֹת. בְּמִתְנַתָּא תָּנָא: סַנְדַּלְפוֹן שְׁמוֹ, הַגָּבוֹה מִחֲבֵרוֹ מִהֶלֶךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה. וְעוֹמֵד

likuteitorah.com/he/likkutei-torah/pekudei/2/

67

nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did .eat and drink" (Exod. xxiv. II)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

87 נהר היוצא מעדן

"ונהר יוצא מעדן". המאמר מזהה אותו עם חכמה ובינה, מקור ההתגלות בגן עדן.

Genesis 2:10 בראשית ב:י

ונהר יצא מעדן להשקות את־הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים:
And a river went out of Eden to water the garden; and from
.thence it was parted, and became four heads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88 אך לעתיד בתחיה

איגרת הקודש זו מבחינה בין הגילוי בגן עדן, מממלא כל עלמין באמצעות צמצומים רבים, כהשגה של חכמה, לבין הגילוי בתחיית המתים, מסובב כל עלמין, בלי גבול; כל הנשמות הנמצאות כעת בגן עדן העליון יתלבשו בגופן וייהנו ממנו.

הערת קה"ת

ראה אנה"ק סי' יז.

89 ועצמותיך יחליץ

"ועצמותיך יחליץ". המאמר מפרש זאת כהתגלות המגיעה אל הגוף בתחיית המתים.

Isaiah 58:11 ישעיהו נ"ח:יא

ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמותיך יחליץ ויהיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא ייבשו מימיו:

And the L-RD will guide thee continually, And satisfy thy
soul in drought, And make strong thy bones; And thou shalt
be like a watered garden, And like a spring of water, whose
waters fail not

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה נח, יא.

פסקה 22

90 ועברתי בארץ מצרים

"ואעבור בארץ מצרים בלילה הזה". ההגדה מפרשת: "אני ולא מלאך"; המאמר רואה בכך גילוי מכתר.

Exodus 12:12 שמות י"ב:י"ב

ועברתי בארץ־מצרים בלילה הזה והכיתי כל־בכור בארץ מצרים מאדם ועד־בהמה ובכל־אֱלֹהֵי מצרים אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה'

For I will go through the land of Egypt in that night, and will
smite all the first-born in the land of Egypt, both man and
beast; and against all the gods of Egypt I will execute judg-
ments: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יב, יב.

אחרי המרכבה וקושר כתרים לקונו. איני? והכתיב: "פרוך כבוד ה' ממקומו", מקלל ומקומו ליכא דידע לקה! דאמר שם אתגא ואזל ויתיב ברישיה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

זח"א קסו, ב. זח"ב נח, א. זח"ג רנב, ב. ועייג"כ תוד"ה וקושר חגיגה יג, ב. ע"ל ד"ה ראו פ"ה (ב, סוף עמוד ב) [כ].

82 תרי"ג . וז' דרבנן

ההערה מפנה למקורות המובאים שם לתרי"ג מצוות התורה יחד עם שבע המצוות מדרבנן.

הערת קה"ת

ראה הנסמן במאמרי אדה"ו — פרשיות לעי שלח.

83 תרי"ך עמודי אור

הקטע מסביר שמאתיים ארבעים ושמונה מצוות העשה הן מאתיים ארבעים ושמונה "איברים", הכלים של ז"א, המקבלים את האור הנמשך מן הכתר, "תרי"ך עמודי אור", שהם תרי"ג מצוות התורה ושבע המצוות מדרבנן; בלא הכלים היה האור מסתלק. תחילה מצוין בהערה המקור הקבלי, פרדס רימונים, שער ח', פרק ג'.

הערת קה"ת

פרדס שי"ח פ"ג. על"ק בחקותי (מז, ב) וש"נ. [כ].

84 נעוץ תחלתן בסופן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

סיי פ"א מ"ז.

85 ונעוץ תחלתן בסופן

"סופן נעוץ בתחילתן ותחילתן בסופן". המאמר משתמש בכך כדי להסביר מדוע מצוות הנעשות באמצעות דברים גשמיים ונחותים מגיעות לדרגה הנעלית ביותר, כתר.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א'ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to
its beginning and its beginning linked to its end, just as the
flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and
there is not a second one, and before one what wilt thou
?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

פסקה 21

86 צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם

"הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם". המאמר ממקם את העטרות לעתיד לבוא, לאחר תחיית המתים.

Berakhot 17a:12 ברכות י"ז א"ב

מרגלא בפומיה דרב: לא פעולם הוה העולם הקא. העולם הקא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שגאָה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, שגאָמר: "ויהיו את האלקים ויאכלו וישתו".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סה, ב.

98 קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד

"עד שלא נברא העולם היה הקדוש ברוך הוא ושמו הגדול בלבד". המאמר מפרש זאת כאור שעדיין כלול במקורו: "שמו" בתוכו.

Pirkei DeRabbi Eliezer 3:2 פרקי דרבי אליעזר ג:ב'

עד שלא נברא העולם, היה הקדוש ברוך הוא ושמו הגדול בלבד, ועלה במחשבה לברא את העולם, והיה מחריט את העולם לפניו ולא היה עומד. משלו משל, למה הדבר דומה? למלך שהוא רוצה לבנות פלטרים שלו, אם אינו מחריט בארץ יסודותיו ומוכאיו ומוצאיו, אינו מתחיל לבנות, כך הקדוש ברוך הוא החריט לפניו את העולם ולא היה עומד עד שברא את התשובה.

Before the world was created, the Holy One, blessed be He, with His Name alone existed, and the thought arose in Him to create the world. He began to trace (the foundations of) the world before Himself, but it would not stand. They told a parable, To what is the matter like? To a king who wishes to build a palace for himself. If he had not traced in the earth its foundations, its exits and its entrances, he does not begin ... to build. Likewise the Holy One, blessed be

Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain) • Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain)

99 ונמשך — על . . לקרותו

בהערת קה"ת נאמר רק: ראו את הערת הרבי שנדפסה בהוספות; לעיל, 20b.

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

100 בפ"י שובה ישראל

שם מוסבר ש"שובה ישראל עד" פירושו להשיב את חגיגת "עד", כבוד מלכות ה' הגלוי, אל מקורה, אור אין סוף עצמו; ובעיקר, שה"עד" יהיה נצחי ויימשך לעולם, ולא רק בזמנים מסוימים, כך שיראת ה' תהיה תמיד על פני האדם.

הערת קה"ת

לקה"ת ש"ש סז, ג.

101 שובה ישראל עד

"שובה ישראל עד הוי' אלקיך". הטקסט מפנה לביאורו למילה "עד" בפסוק זה.

Hosea 14:2 הושע י"ד:ב'

שובה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֶוְנָה:

Return, O Israel, unto the L-RD thy G-d; For thou hast stumbled in thine iniquity

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

102 עד פה

"עד פה תבוא ולא תוסיף". "עד" מציינ גבול, ומתאים לכתר, שלמעלה מכל השנה.

Job 38:11 איוב ל"ח:יא

ואמר עד־פה תבוא ולא תסיף ופא־יִשִׁית בְּגִאוֹן גְּלִיךָ:

And said: 'Thus far shalt thou come, but no further; And ?'here shall thy proud waves be stayed

91 אני ולא מלאך

בהערת קה"ת נאמר שהמילים "אני ולא מלאך" מובאות ומבוארות כאן בזהר.

Zohar, Vayera 27:410-413 ספר הזהר, וירא כ"ז:ת"י-ת"י"ג

92 אני ולא מלאך וכי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

הובא ונתבאר בזה"א ק"ו, א.

93 ממוצע בין עצמות אא"ס לנאצלים

האריז"ל מלמד שבין הבורא לנברא יש דרגת ביניים — ניצוץ זעיר הנמשך מהדרגה האחרונה של הבורא. הטקסט מציין "שער 41, פרק 3" על פי דפוס שקלוב; בהערת קה"ת מתוקן המקור לשער 42 (דרושי אבי"ע), פרק 1.

Sefer Etz Chaim 42:3 עץ חיים מ"ב:ג'

ועתה נדבר בבחי' כל עולם מאלו מה ענינם דע כי השורש והנשמות והגופים הם בחי' א' שאין פירוד ביניהן אך הלבושים והיכלות הם ב' בחי' נפרדות מגי' בחינות הנ"ל ובין ב' אלו שהם בין הגופים ובין הלבושים שם הם מדור הקליפות והם ממש נדבקים באחור עור הגוף וטעם הדבר מפני שגי' בחי' הפנימית יש בתוכם או"פ והיותר גרוע באו"פ יוצא בתוך העור ושם מסתיים ואה"מ הוא להיפך כי אור היותר חיצון הוא גדול יותר כנודע נמצא כי אור מקיף שבלבוש היותר פנימי הנדבק אל הגוף הוא אור המקיף היותר קטן ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

94 בע"ח שמי"א פ"ג

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בדפוס שקלאווי תק"ס. לפנינו שמי"ב (דרושי אבי"ע) פ"א וכצ"ל ולא פ"ג. [כ].

95 ובספר פלח הרמון

ההערה מפנה לשם לעיון נוסף בקטע מפלח הרמון המצוטט כאן.

הערת קה"ת

ראה גם באוה"ת שבת שובה ע' איתתקא.

96 למה נק' אור אין סוף

המקור הראשון מבין מקומות רבים שההערה מונה לדיון בשאלה מדוע נקרא אור אין סוף "אור בלי סוף"; הגהות הצמח צדק עליו נדפסו באותו כרך.

הערת קה"ת

ראה סה"מ תקס"ז ע' כב. הגהות כ"ק אדמו"ר הצ"צ שם ע' תכג. עם תיקונים באוה"ת ענינים ע' קסא ואילך. סה"מ תקס"ח ע' שיט. ד"ה וידבר גי' זאת חוקת — תרס"ו. סה"מ תער"ב ח"א ע' צד ואילך. סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' יב. סה"מ עדר"ת ע' קמט. סה"מ תרצ"ו ע' 27. ד"ה מצה זו תשי"ז ע' 237. ד"ה ואלה שמות תשי"ב.

97 דומי תהלה

"לך דומיה תהילה". הרמ"א משתמש בפסוק כדי לומר שאי אפשר לתאר את עצמותו של ה'; ולכן "אין סוף" מתייחס רק לאורו.

Psalms 65:2 תהילים ס"ה:ב'

לך דְּמִיָּה תִהְיֶה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וְלךְ יִשְׁלַם נְדָר:

Praise waiteth for Thee, O G-d, in Zion; and unto Thee the vow is performed

103 יהי אור

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אוֹר. חֲמָה, תְּחִילַת הַגִּילוי, נִקְרָאת עַל שֵׁם אֲמִירָה רִאשׁוֹנָה זֶה.

Genesis 1:3 בראשית א':ג'

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר:

And G-d said: 'Let there be light.' And there was light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א', ג. וראה הנסמן במאמרי אדה"ז — פרשיות לעי' תשסו.

104 ישת חשך סתרו

אֵת חוֹשֶׁךְ שֵׁם סִתְרוֹ. זוֹהִי בַחֲנִית כֹּתֵר, שֶׁלִּמְעַלָּה מִכָּל הַשָּׁגָה.

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

יִשְׁתַּחֲשֶׁה סִתְרוֹ סְבִיבוֹתָיו סָכְתוֹ חֲשֶׁכֶת־מַיִם עֲבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 והי' אור הלבנה

וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחֶמְדָּה. הַלְּבָנָה מִיִּצְגַת אֶת מַלְכוּתָהּ, שֶׁתִּתְעַלֶּה לַעֲתִיד לְבוֹא.

Isaiah 30:26 ישעיהו ל':כ"ו

וְהָיָה אוֹר־הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחֶמְדָּה וְאוֹר הַחֶמְדָּה יִהְיֶה שְׁבַע־תַּיִם כְּאוֹר שְׁבַע־הַיָּמִים בַּיּוֹם הַזֶּה וְאֶת־שֶׁכֶר עֲמֹ וּמִחֵץ מִכְתּוֹ יִרְפָּא:

Moreover the light of the moon shall be as the light of the sun, And the light of the sun shall be sevenfold, as the light of the seven days, In the day that the L-RD bindeth up the bruise of His people, And healeth the stroke of their wound

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי ל', כו.

106 וכמ"ש . . ע"פ רני ושמחי

הַמֵּאֲמָר עַל "רְנִי וּשְׂמַחִי בַת צִיּוֹן" שׁוֹאֵל מִדּוּעַ כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת "בַּת", וּמִסִּיִּים, כְּדֹבְרֵי הַמֵּאֲמָר, שֶׁלַּעֲתִיד לְבוֹא, "רְנִי וּשְׂמַחִי בַת", בַּחֲנִית "בַּת" תִּעֲלֶה לְמַדְרָגָה נְעִילִית בְּיוֹתֵר וְתִהְיֶה "אִשֶּׁת חַיִּל עֹטֶרֶת בַּעֲלָהּ".

הערת קה"ת

תו"א לו', ד.

107 רני ושמחי בת

"רְנִי וּשְׂמַחִי בַת צִיּוֹן כִּי הִנֵּנִי בָּא וּשְׂכַנְתִּי בְּתוֹכָךְ". הַכוּוֹנָה הִיא לְמֵאֲמָר שֶׁל עַל פֶּסוּק זֶה, הַעוֹסֵק בַּעֲלִיַּת הַ"בַּת", מַלְכוּת.

Zechariah 2:14 זכריה ב':י"ד

רְנִי וּשְׂמַחִי בַּת־צִיּוֹן כִּי הִנֵּנִי־בָּא וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְךָ נְאֻם־ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

108 ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל

"כִּי שֵׁמָה עָלוּ שְׁבִטִים, שְׁבִטֵי יִהּ-י, עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל". הַמֵּאֲמָר מִפְּרָשׁ הַשְּׁבִטִים עוֹלִים לְשׁוֹרֶשׁם בְּכַתֵּר.

Psalms 122:4 תהילים קכ"ב:ד'

שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבִטִים שְׁבִטֵי־יָהּ עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהַדוֹת לְשֵׁם ה'

Whither the tribes went up, even the tribes of the L-RD, as a testimony unto Israel, to give thanks unto the name of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 י"ב גבולי אלכסון

הַקָּטַע מִסְבִּיר שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׁבִטִים הֵם הַתַּפְשׁוּטִיּוֹת הַנִּמְשָׁכוֹת מִן הָאֲבוֹת, חֶסֶד, גְּבוּרָה וְתַפְאֵרֶת, וּמִקְבִּילִים לְשְׁנַיִם עֶשֶׂר הַגְּבוּלִים הָאֲלֶכְסוֹנִיִּים: הַקּוּוִים הַמַּחְבְּרִים בֵּין שְׁנַיִם מִשְׁשֵׁת הַכִּיּוּנוֹת שֶׁל גּוֹף, כֶּשֶׁם שֶׁהִמִּידוּת מִתְּכַלְלוֹת זֶה בּוֹ; כִּךְ גַּם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבְנֵי הַחוֹשֶׁן.

הערת קה"ת

עי' ראה (כו, ג) וש"נ. [כ].

110 נקי החכי ראשית

"רִאשִׁית חֲכָמָה יֵרָאֵת ה'". בַּהֲעֵרַת קה"ת מוֹבָא פֶּסוּק זֶה כְּמִקּוּר לִכְך שְׁחֲכָמָה נִקְרָאת "רִאשִׁית".

Psalms 111:10 תהילים קי"א:י'

רִאשִׁית חֲכָמָה יֵרָאֵת ה' שְׁכָל טוֹב לְכָל־עֹשִׂיהֶם תִּהְלֶתוּ עֲמֻדַת לְעֵד:

The fear of the L-RD is the beginning of wisdom; A good understanding have all they that do thereafter; His praise endureth for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה תהלים קיא, י. הנסמן במאמרי אדה"ז — פרשיות לעי' תרסח.

פסוקה 23

111 ששם עלו שבטים

"כִּי שֵׁם עָלוּ שְׁבִטִים... לְהוֹדוֹת לִשְׁם ה'". הַמֵּאֲמָר מִפְּרָשׁ אֶת "לְהוֹדוֹת" כְּהוֹדָאָה שֶׁלִּפְנֵי כֹתֵר.

Psalms 122:4 תהילים קכ"ב:ד'

שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבִטִים שְׁבִטֵי־יָהּ עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהַדוֹת לְשֵׁם ה'

Whither the tribes went up, even the tribes of the L-RD, as a testimony unto Israel, to give thanks unto the name of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

112 במ"א . . ע"פ יהודה אתה

הַמֵּאֲמָר עַל "יְהוּדָה אֲתָה יוֹדוּךְ אַחִיר" מִסְבִּיר שִׁיְהוּדָה נִקְרָא כִך עַל שֵׁם הַיְּהוּדָאָה, כְּמוֹ "מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ", וְשִׁיְהוּדָאָה הִיא בִּיטוּל וְהִיכָלָלוֹת בְּאוּר אֵין סוֹף הַסּוֹבֵב כָּל עַלְמִין, הַמִּתְבַּטָּאִים בְּכַרְעוֹת שְׁבַת־פִּילַת הָעֲמִידָה.

הערת קה"ת

תו"א מה, א.

113 יהודה אתה

"יְהוּדָה, אֲתָה יוֹדוּךְ אַחִיר". הַשֵּׁם יְהוּדָה נִגּוּר מִהִמְלִילָה הוֹדָאָה; כֵּאֵן הַמֵּאֲמָר מִפְּנֵה לִדְיוֹן שֶׁלּוֹ עַל הַפֶּסוּק הַזֶּה.

Genesis 49:8 בראשית מ"ט:ח'

יְהוּדָה אֲתָה יוֹדוּךְ אַחִיר יָדְךָ בְּעַרְףְּ אֹיְבֶיךָ יִשְׁתַּחֲווּ לָךְ בְּנֵי אֹיְבֶיךָ:

Judah, thee shall thy brethren praise; Thy hand shall be on the neck of thine enemies; Thy father's sons shall bow down before thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

And when after my skin this is destroyed, Then without my
flesh shall I see G-d
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

121 ויאמינו

"ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו." אמונה, שלמעלה מהשגה, שייכת לסובב כל
עלמין.

Exodus 14:31 שמות י"ד:ל"א

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת־ה'
וַיֹּאמְרֵינוּ בְּה' וּבְמֹשֶׁה עֲבָדָיו:

And Israel saw the great work which the L-RD did upon the
Egyptians, and the people feared the L-RD; and they be-
lieved in the L-RD, and in His servant Moses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יד, לא.

122 שמי"ם — ע"פ וידעת היום

הידיעה וההרגשה שייכות לממלא כל עלמין, הנקרא "עלמא דאתגלייא",
ואילו על סובב כל עלמין נאמר "אני הוי' לא שניתיי". יש לטפח את האמונה
עד שתקבע בלב כידיעה וכהרגשה, כפי שיהיה כאשר "מלאה הארץ דעה";
הדבר נמשך באמצעות התורה והמצוות.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת ואתחנן ד, ב.

123 וידעת היום

"וידעת היום והשבות אל לבבך." הטקסט מפנה למאמרו על פסוק זה,
העוסק בהמשכת סובב כל עלמין בדעת.

Deuteronomy 4:39 דברים ד':ל"ט

וַיֵּדַעַת הַיּוֹם וְהַשְׁבוֹת אֶל־לִבְכֶּךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשִׁמְיָם מִמַּעַל וְעַל־
הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד:

know this day, and lay it to thy heart, that the L-RD, He is
G-d in heaven above and upon the earth beneath; there is
none else

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

124 אתם עדי

"אתם עדי נאום ה'." ישראל מעידים על מה שנסתר, סובב כל עלמין,
באמצעות המשכתו בדעת.

Isaiah 43:10 ישעיהו מ"ג:י

אַתֶּם עֲדֵי נְאֻם־ה' וְעַבְדֵי אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי לְמַעַן תִּדְעוּ וְתֹאמְרוּ לִי וְתִבְרְנוּ כִּי־
אֲנִי הוּא לִפְנֵי לֹא־נוֹצַר אֶל וְאַחֲרִי לֹא יִהְיֶה:

Ye are My witnesses, saith the L-RD, and My servant whom I
have chosen; that ye may know and believe Me, and under-
stand That I am He; before Me there was no G-d formed, nei-
ther shall any be after Me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי מג, י.

114 מאן דלא כרע במודים

הזוהר מזהיר מפני מי שאינו כורע ב"מודים"; בהערת קה"ת מצוין גם זוהר
III, 164a. המאמר קושר זאת לתחיית המתים, שבאה באמצעות כתר.

Zohar II, 100a זח"ב ק, א

Zohar III, 164a זח"ג קסד, א

הערת קה"ת

זח"ב ק, א. זח"ג קסד, א. על"ק במדבר (עה, ד) וש"נ. [כ]. ובפי בלק עא, א.
וראה אוה"ת חנוכה כרך ה ע' תתקלז, א ואילך. ובמאמרי אדה"ז — הקצרים
ע' שנג.

115 הכתר — זו הודאה

בהערת קה"ת נאמר רק: ראו את הערת הרבי הנדפסת בהוספות; לעיל,
20b.

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

פסקה 24

116 בפע"ח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ש' הק"ש עד פ"כ. [כ].

117 תיקון גלגלתא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

הוא שם (פכ"ג). [כ].

118 אין עוד מלבדו

"הוי' הוא האלקים, אין עוד מלבדו." בביטול שבפסוק הראשון אין באמת
שום דבר מלבדו, ולכן אין גם מי שאוהב.

Deuteronomy 4:35 דברים ד':ל"ה

אַתָּה הָרָאָת לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the
.L-RD, He is G-d; there is none else beside Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ד, לה.

119 עד פה תבא

"עד כאן תבוא." אחד הפירושים של "עד" שבפסוק הראשון של קריאת
שמע.

Job 38:11 איוב ל"ח:יא

וְאָמַר עַד־פֹּה תִּבּוֹא וְלֹא תִסֵּף וּפְאִי־נִשִּׁית בְּגִאוֹן גְּלִיָּה:

And said: 'Thus far shalt thou come, but no further; And
'here shall thy proud waves be stayed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

120 ומבשרי אחזה אלוה

"מבשרי אחזה אלוהה." המאמר מיישם זאת על ממלא כל עלמין, האור
שניתן לתפוס בתוך העולמות.

Job 19:26 איוב י"ט:כ"ו

וְאַחַר עוֹרִי נִקְפְּיוּ־זֹאת וּמִבְשָׂרִי אֲחֻזָּה אֱלֹהִים:

125 ויקם עדות ביעקב

"ויקם עדות ביעקב." האריז"ל מעיר שעדות זו היא "לא עצם יסוד ממש, כי אם עדות בלבד" — הארה.

Psalms 78:5 תהילים ע"ח:ה'

וְיָקָם עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׁם בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צָוָה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדִיעֵם לְבָנֵיהֶם:

For He established a testimony in Jacob, And appointed a law in Israel, Which He commanded our fathers, That they should make them known to their children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עח, ה.

126 צאינה וראינה בעטרה

"צאינה וראינה... במלך שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו." הטקסט מפנה למאמרו על פסוק זה, העוסק בכתר שיתגלה רק לעתיד לבוא.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:יא

צָאנָה וּרְאִינָה בָנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה־לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם הַתְּנַתּוֹ וּבְיוֹם שְׁמֻחָתָ לָבֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

127 ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ

"והעברתי את רוח הטומאה מן הארץ." רק אז תתגלה עצמות הכתר.

Zechariah 13:2 זכריה י"ג:ב'

וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא נֶאֱמָר ה' צָבָאוֹת אֶכְרִית אֶת־שְׁמוֹת הָעִצְצִים מִן־הָאָרֶץ וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטְּמָאָה אֶעְבִּיר מִן־הָאָרֶץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts, That I will cut off the names of the idols out of the land, And they shall no more be remembered; And also I will cause the prophets And the unclean spirit to pass out of the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

128 השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה

"כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה יעמדו לפניי". ההתחדשות של הזמן העתיד לבוא, שבו העצמות עצמה תתגלה.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב

כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֹמְדִים לִפְנֵי נְאֻמ־ה' כִּן יַעֲמֵד וְרַעְכֶם וְשִׁמְכֶם:

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your seed and your name remain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

129 עד הוי' בכם

"הוי' עד בכם." הסימן של הווהר לעיין ולדל"ת הגדולות שבקריאת שמע.

I Samuel 12:5 שמואל א י"ב:ה'

וַיֹּאמֶר אֱלִיהֶם עַד ה' בְּכֶם וְעַד מִשִּׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מִצְאָתֶם בְּיָדִי מֵאֻמָּה וַיֹּאמֶר עַד:

And he said unto them: 'The L-RD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found 'aught in my hand.' And they said: 'He is witness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 26**130 הדם הוא הנפש**

"כי הדם הוא הנפש". המאמר מתייחס לדם כחיות הגוף, שמקורה בבינה.

Deuteronomy 12:23 דברים י"ב:כ"ג

רַק חֹזֶק לִבְלֹתִי אֶכֶל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבֶּשָׂר:

Only be stedfast in not eating the blood; for the blood is the life; and thou shalt not eat the life with the flesh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 29**131 מן המים משיתיהו**

בת פרעה קראה לו משה, "כי מן המים משיתיהו". המאמר קושר זאת למים המצמיחים את העץ.

Exodus 2:10 שמות ב':י'

וַיִּגְדֵּל הַיֶּלֶד וַתְּבִאֶהוּ לְבַת־פְּרֹעָה וַיְהִי־לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמַּיִם מְשִׁיתֶהוּ:

And the child grew, and she brought him unto Pharaoh's daughter, and he became her son. And she called his name 'Moses, and said: 'Because I drew him out of the water

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות ב, י.

132 בדי"ה מחר חודש

ההערה מזהה את המאמר המתחיל "מחר חודש", שהטקסט מצטט בעניין פקידה, כפי שהוא נדפס שם.

הערת קה"ת

אוה"ת בראשית כא, א.

133 מחר חודש ונפקדת

יהונתן לדוד: "מחר חודש ונפקדת". הטקסט מפנה למאמרו על הפסוק הזה, העוסק בפקידה.

I Samuel 20:18 שמואל א כ':י"ח

וַיֹּאמְרֵי־לוֹ יְהוֹנָתָן מֶחֱרָדִשׁ וְנִפְקֹדֶתָ כִּי יִפְקֹד מוֹשָׁכְךָ:

And Jonathan said unto him: 'To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

134 פקד את שרה

"וה' פקד את שרה כאשר אמר". הפקידה באה ממקום גבוה מאוד, ושורשה בכתר.

Genesis 21:1 בראשית כ"א:א'

וְה' פָקַד אֶת־שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר:

And the L-RD remembered Sarah as He had said, and the L-RD did unto Sarah as He had spoken

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כא, א.

135 פקד פקדתי

"פקוד פקדתי אתכם". הדברים שנמסרו למשה כאות לגאולה.

Exodus 3:16 שמות ג:ט"ז

לְךָ וְאֶסְפַּתְּ אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם הִי אֱלֹקֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי
אֱלֹקֵי אֲבֹרָהִם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פֶּקֶד פְּקָדְתִּי אֶתְכֶם וְאֶת־הָעָשׂוּי לָכֶם
בְּמִצְרָיִם:

Go, and gather the elders of Israel together, and say unto them: The L-RD, the G-d of your fathers, the G-d of Abraham, of Isaac, and of Jacob, hath appeared unto me, saying: I have surely remembered you, and seen that which is done to you in Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות ג, טז.

136 בני במזל תלי

"בני", חיי ומוזני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזל". המאמר קושר את
"בני", פרי הזיווג, לשורש בכתר.

Moed Katan 28a:13 מועד קטן כ"ח א:י"ג

אָמַר רַבָּא: חַיִּי, בְּנֵי וּמוֹזְנֵי, לֹא בְּזִכּוּתָא תְּלִיָא מִלְּתָא, אֱלָא בְּמִזְלָא תְּלִיָא
מִלְּתָא. דְּהָא רַבָּה וְרַב חֲסֵדָא תְּרוּוּיָהּ רַבְּנָן צְדִיקֵי הָווּ, מִרְּמִזְלֵי וְאֶתִי
מִיטְרָא וּמִרְמִזְלֵי וְאֶתִי מִיטְרָא,

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

מ"ק כח, א.

137 שמאלו תחת לראשי

"שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני". ז"א ונוקבא מתייחדים באמצעות
הזרועות, חסד וגבורה.

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב:ו

שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרָאשִׁי וְיָמִינוֹ תַּחֲבֻקֵּנִי:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ב, ו.

138 ע"פ אני ישנה

ההערה מזהה את המאמר על "אני ישנה" שהטקסט מצטט, כפי שהוא נדפס
שם.

הערת קה"ת

סה"מ תקס"ח ע' כא ואילך. ראה לקו"ת שה"ש לג, ג.

139 קול דודי דופק

"אני ישנה ולבי ער, קול דודי דופק". המילה "דופק" קושרת את הפסוק
לפעילות הלב.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה:ב

אֲנִי יֹשֶׁנָּה וְלִבִּי עֵר קוֹל דָּוִדַי דּוֹפֵק פֶּתַח־לִי אֲחֹתִי רַעֲיָתִי יוֹנְתִי תַמָּתִי
שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא־טָל קְצוֹתַי רְסִיסֵי לִילָה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For

my head is filled with dew, My locks with the drops of the
'night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

140 חכ' מוחא בינה ליכא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה.

141 חכמה מוחא בינה ליכא

בהקדמה לתיקוני זוהר (פתח אליהו): חכמה היא המוח ובינה היא הלב.
המאמר רואה את ייחודם בפעילות הלב.

Tikkunei Zohar 17a:17-19 תיקוני זוהר י"ז א:י"ז-י"ט

מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אליו
תריין כתיב *הנסתרות ליי אלקינו. כתר עליון איהו כתר מלכות.
ועליה *אתמר מגיד מראשית אחרית. ואיהו קרקפתא דתפלי (נ"א
קרקפתא דלא מנח תפלי). *מלגו איהו יוד קא ואו קא דאיהו ארח
אצילות. איהו שקיו דאילנא בדרועוי וענפוי (נ"א ואנפוי). כמ"א
דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

142 וכמ"ש בטעמי מצות פ' וירא

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

ראה גם אוה"ת שה"ש-ב ע' תפז.

143 הדפס — בד"ה קא מפלגי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לקו"ת תזריע כב, ב ואילך.

144 הגדול — כך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

145 הרי יחוד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

146 כמש"ל באריכות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לעיל בפ"ב ו, ב. [כ].

147 ואת רוח הטומאה אעביר

המילים כאן מצטטות את Zechariah 13:2. הקטע מופיע למטה.

Zechariah 13:2 זכריה י"ג:ב

וְהָיָה כִּי־יָבוֹא הָיָה נֶאֱמָר הִי צִבְאוֹת אֲכָרִית אֶת־שְׁמוֹת הָעִצְבִּים מִן־הָאָרֶץ
וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעַבִּיר מִן־הָאָרֶץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts,
That I will cut off the names of the idols out of the land, And
they shall no more be remembered; And also I will cause the
.prophets And the unclean spirit to pass out of the land

157 ע"פ א-ל עליון . ומביא גואל

הקטע מסביר ש"גומל חסדים" הוא נה"י של ז"א, המתחדשים בכל פעם, שכן נה"י החדשים נמשכים מכתר; ו"ומביא גואל לבני בניהם" הוא נצח והוד. נמצא שנצח והוד מושרשים בכתר, למעלה מאבא ואמא, כשם שהרגליים נושאות את הראש והגוף.

הערת קה"ת

נוסח תפלת שמו"ע. ראה לקמן מסעי צ, ג. צה, ב. ביאורו להצ"צ-א ע' סו בשם הפע"ח.

פסקה 31

158 ונשאו המשכן

"ויישאו את יריעות המשכן". בהערת קה"ת נאמר שכך יש לגרוס בציטוט שבטקסט; הלויים היו נושאי המשכן.

Numbers 4:25 במדבר ד':כ"ה

וְנִשְׂאוּ אֶת־יְרִיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכֶּסְהוּ וּמִכֶּסֶה הַתֶּחֱשֹׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

159 כמ"ש ונשאו המשכן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בבמדבר (ד, כה) אי' ונשאו את יריעות המשכן וכצ"ל. [כ].

160 והחיות נושאות הכסא

בהסבר מדוע המלאכים נקראים "גיבורי כוח", הקטע משווה אותם ל"חיות נושאות את הכיסא": הן מגביהות ומרוממות את "דמות אדם" שעל הכיסא עד לאור אין סוף עצמו, וכוח זה נובע מעולם התוהו.

הערת קה"ת

נסמן לקמן במדבר (יד ריש ב) וש"נ וע"ע בשה"ש (ט סע"ג) ושם (כח, ג). [כ].

פסקה 32

161 ועבד הלוי הוא

"והלוי הוא יעבוד את עבודת אהל מועד". עבודת הלויים היא שירה המרוממת את המשכן.

Numbers 18:23 במדבר י"ח:כ"ג

וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עוֹנֵם חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נַחֲלָה:

But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

162 כי גאה גאה

"אשריה לה' כי גאה גאה". הטקסט מפנה למאמרו על פסוק זה בעניין שירת

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכרי' יג, ב.

148 השמים החדשים

המילים כאן מצטטות את Isaiah 66:22. הקטע מופיע למטה.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב

כִּי כֹאֲשֶׁר הָשְׁמִים הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים לִפְנֵי נְאֻמִּיה' כֵּן יַעֲמֵד וְרַעְיָכֶם וְשִׁמְכֶם:

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your seed and your name remain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י סו, כב.

149 כפי בראשית ע"פ זה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תו"א א, ג ואילך.

150 והנה קפ"ד קס"א גימט' משה . . שהוא פנימית בינה

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

באזה"ת דברים ע' ח מציין ע"ז "והוא מבואר ג"כ במא"א אות מ"ם סנ"ה ושם פ"י שזהו ענין יסודות דחוי"ב". ע"ש.

151 אהי בריבוע גימטריא דם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

במא"א אות ד סט"ז ובי"ג. [כ].

152 כמ"ש בע"ח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שער הארת המוחין (פ"ו). [כ].

153 אדם א' דם

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Shelah (Shnei Luchos .HaBris).

הערת קה"ת

של"ה בהקדמת בית ישראל בית דוד (כא, א).

154 ועמ"ש בע"ח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ע' ח' דברים [?] (י' סע"ב) שכי' והוא מ"ש לאה ורחל (פ"ז-ח). [כ].

155 מהסתלקות אור אבא

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Derech Mitzvosecha.

הערת קה"ת

ראה בארוכה בדרמ"צ מצות טומאת מצורע.

156 נה"י החדשים

ההערה מפנה שם לעניין נה"י "חדשים".

הערת קה"ת

ראה ליקוט פירושים לאגה"ק ס"י א ע' כה.

הלויים.

Exodus 15:1 שמות ט"ו:א

אז ישיר־משה ובני ישראל את־השירה הזאת ל־Havayah ויאמרו
לאמר אֲשִׁירָה ל־Havayah כִּי־גָאָה גָּאָה סוֹס וְרֹכְבוֹ רָמָה בָּיָם:

Then sang Moses and the children of Israel this song unto
the L-RD, and spoke, saying: I will sing unto the L-RD, for
He is highly exalted; The horse and his rider hath He thrown
into the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

163 ויביאו את המשכן

”ויביאו את המשכן אל משה”. הטקסט מפנה לזוהר על פסוק זה.

Exodus 39:33 שמות ל"ט:ל"ג

ויביאו את־המשכן אֶל־מֹשֶׁה אֶת־הָאֵהָל וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו קֶרְסֵיו קֶרְשָׁיו
בָּרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֲדָנָיו:

And they brought the tabernacle unto Moses, the Tent, and
all its furniture, its clasps, its boards, its bars, and its pillars,
;and its sockets

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

164 זמיר עריצים

”שיר עריצים יענה”. החסידות דורשת את ”זמיר” במשמעות של ”קיצוץ”:
שיר השבח מקצץ בהסתר של הנפש הבהמית.

Isaiah 25:5 ישעיהו כ"ה:ה

כְּחָרֵב בְּצִיּוֹן שָׂאוֹן וְזִרְיָם תִּכְנִיעַ חֶרֶב בְּצֹל עֵב זִמְרֵי עָרִיצִים יַעֲנֶה:

As the heat in a dry place, Thou didst subdue the noise of
strangers; As the heat by the shadow of a cloud, the song of
the terrible ones was brought low

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Zohar III, 281a זח"ג רפא, א

הערת קה"ת

ע"פ ישעי' כה, ה. ראה זח"ג רפא, א. וראה באוה"ת דברים-ו ע' ב'רמט.

165 ומס"נ באחד

הקטע אומר שלכל יהודי יש אהבה מסותרת לה', שיש לגלותה בעבודה של
הנפש והגוף, ולשם כך תיקנו את התפילה: למסור את הנפש ב"אחד",
בעיקר באמצעות הכפפת הרצון לרצונו, בסור מרע ובעשה טוב.

Numbers 13:4 במדבר י"ג:ד

וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁמוֹעַ בֶּן־זִכּוֹר:

And these were their names: of the tribe of Reuben,
Shammua the son of Zaccur

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה פע"ח שער ק"ש פ"יב. ב"ח לטווא"ח ר"ס סא. ראה לקמן במדבר יג, ד.

166 רוממות א-ל בגרונם

”רוממות אל בגרונם”. אלו השבחים שבפסוקי דזמרה.

Psalms 149:6 תהילים קמ"ט:ו

רִמְמוֹת אֵל בְּגִרְוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפּוֹת בְּיָדָם:

Let the high praises of G-d be in their mouth, And a two-
edged sword in their hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמט, ו.

167 הטקסט מצטט את הזוהר על פקודי, דף רכ"א ע"ב, בעניין עבודת הלויים.

Zohar, Pekudei 4:21-31 ספר זוהר, פקודי ד':כ"א-ל"א

We read further: THROUGH THE SERVICE OF THE LEVITES.
The inner significance of this is supplied by the passage:
“But the Levite shall serve Hu (lit. He)” (Num. 18, 23), which
is an emblem of the Holy Name. Therein is enclosed the
mystery of the Divine Name, which is characterized by “He”
(hu), and not “Thou” (attah). The Tabernacle is thus fitly
identified with the “service of the Levites”. Or we may also
say that the Tabernacle is the “service of the Levites”, inas-
much as they carried it on their

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסקה 33

168 בוהר פנחס דרליו

ההערה מפנה לסידור להרחבה בעניין קטע הזוהר על אותיות שמע ואחד.

הערת קה"ת

ראה גם בסידור עז, ג ואילך.

169 אתון דאשתארו ש' מי משמע א' ח' מאחד וסימן

רבי שמעון על קריאת שמע: לאחר העי"ן והדל"ת הגדולות, האותיות
שנותרות הן שיי"מ"ם ואל"ף-ח"י"ת, והסימן הוא "אשמח", כפי שנאמר:
"אשמח בה"; מי שמייחד ייחוד זה בכל יום, שמחה מוכנה לו מלמעלה.

Zohar, Pinchas 73:453-75:462 ספר זוהר, פנחס ע"ג:תנ"ג-ע"ה:תס"ב
2The first 36 lines of the Hebrew text do not appear in our
translation.Now Phineas stood before the stern judgement
of Isaac to shield the world and to close the breach, and
therefore Phineas here corresponds to Isaac,1The reference
is to the fact that there is here in the text an extra yod in the
name Pinhas, which makes it numerically equivalent to
Yizhak (viz. 198). and here the Left was united with the
Right. HE TURNED BACK MY ANGER, ETC. We have here
... mentioned the three chiefs of Gehinnom

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

170 אנכי אשמח בה'

”יערב עליו שיחי; אנכי אשמח בה'”. הזוהר משתמש במילה "אשמח" כסימן
לאותיות שיי"מ"ם ואל"ף-ח"י"ת.

Psalms 104:34 תהילים ק"ד:ל"ד

יַעֲרֵב עָלָיו שִׁיחִי אֲנֹכִי אֲשִׁמַּח בְּה'

Let my musing be sweet unto Him; as for me, I will rejoice in
the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, לד.

171 ועמ"ש . . הזהר פי קרח דקע"ו

ההערה מזהה את הדיון במאמר הזוהר על קרח, שאליו הטקסט מפנה, כפי
שהוא נדפס שם.

הערת קה"ת

ביאורו"ז צב, ד והגהות בביאורו"ז להצ"צ-ב ע' תתקעז ואילך.

172 ויקומו לפני משה

”ויתייצבו לפני משה”. הדברים מפנים לדיון בוהר על פסוק זה בפרשת

קורח.

Numbers 16:2 כמדבר ט"ז:ב'

וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תְּמָשִׁים וּמֵאֲתָיִים נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי־שֵׁם:

and they rose up in face of Moses, with certain of the children of Israel, two hundred and fifty men; they were princes of the congregation, the elect men of the assembly, men of ;renown

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

173 ע"פ שוש אשיש

המאמר על "שוש אשיש בה" מבחין בין שמחה, שמחה גלויה הניכרת כלפי חוץ, כמו בסוכות, "זמן שמחתנו", לבין גילה, שמחה שעודנה נסתרת בלב ומכוסה ברעדה, כ"גילו ברעדה", שהיא בחינת ראש השנה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת נצבים מז, א. אוה"ת נצבים ע' ארמא.

174 שוש אשיש

"שוש אשיש בה", תגל נפשי באלקיי". הדברים מפנים למאמר על פסוק זה, העוסק בהמשכת שמחה לתוך שם הוי'.

Isaiah 61:10 ישעיהו ס"א:י'

שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בַּה' תִּגְל נַפְשִׁי בְּאַלְקֵי כִי הִלְבִּישָׁנִי בְּגָדֵי־יִשְׁע מְעִיל צִדְקָה יַעֲטֵנִי כְּחַתָּן וְכֶהֱנָה פָּאֵר וְכַפְלָה תַּעֲדָה כְּלִיָּה:

I will greatly rejoice in the L-RD, My soul shall be joyful in my G-d; For He hath clothed me with the garments of salvation, He hath covered me with the robe of victory, As a bridegroom putteth on a priestly diadem, And as a bride adorneth herself with her jewels

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

175 ויע"פ ויספו ענוים בה'

ההערה מפנה לשם למאמר על "והצנועים יחכמו בה"."

הערת קה"ת

ראה אוה"ת ויחי שסו, א.

176 ויספו ענוים בה' שמחה

"וענוים ירבו שמחה בה". הענווה, מידתו של משה, מוסיפה שמחה בשם הוי'.

Isaiah 29:19 ישעיהו כ"ט:י"ט

וַיִּסְפוּ עֲנוּיִם בַּה' שִׂמְחָה וְאַבְיוֹנֵי אֲדָם בְּקֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל יִגְלִלוּ:

The humble also shall increase their joy in the L-RD, and the neediest among men shall exult in the Holy One of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 34

177 ביד איתמר בן אהרן הכהן

"עבודת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן". המילים האחרונות של הפסוק שהמאמר מסביר.

Exodus 38:21 שמות ל"ח:כ"א

אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פָּקַד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבַדַּת הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתְמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:

These are the accounts of the tabernacle, even the tabernacle of the testimony, as they were rendered according to the

commandment of Moses, through the service of the Levites, by the hand of Ithamar, the son of Aaron the priest
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

178 אז נדברו יראי ה'

"אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, ויקשב ה' וישמע". דיבור בדברי תורה מתוך ביטול.

Malachi 3:16 מלאכי ג':ט"ז

אֲזַ נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי ה' וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ:

Then they that feared the L-RD Spoke one with another; and the L-RD hearkened, and heard, and a book of remembrance was written before Him, for them that feared the L-RD, and that thought upon His name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, טז.

179 ודברת בהם

"ודברת בהם". הפסוק בקריאת שמע העוסק בלימוד תורה, שהמאמר קושר לאיתמר.

Deuteronomy 6:7 דברים ו':ז'

וַשְׁנַתֶּם לְבָנֵיךָ וְדַבַּרְתָּ בֵּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבִלְכֻתְךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

180 ואשים דברי בפיו

"ואשים דברי בפיו". תורה הנאמרת מתוך ביטול היא דבר ה' בפיו של אדם.

Isaiah 51:16 ישעיהו נ"א:ט"ז

וְאֲשֶׁם דְּבָרִי בְּפִיךָ וּבְצֶל יָדִי כִּסְיִתִּיךָ לְנֹטַע שָׁמַיִם וְלִיסַד אֶרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי־אֶתָּה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

181 אזכיר את שמי

"בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך". אמירת דברי תורה ממשיכה את נוכחות ה'.

Exodus 20:21 שמות כ':כ"א

מִזְבֵּחַ אֲדָמָה תַעֲשֶׂה־לִּי וְזִבְחָתָה עָלָיו אֶת־עֹלֹתֶיךָ וְאֶת־שְׁלֵמֶיךָ אֶת־צֹאנְךָ וְאֶת־בָּקָרְךָ כְּכֹל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכִּיר אֶת־שְׁמִי אָבּוּא אֵלֶיךָ וּבְרַכְתִּיךָ:

An altar of earth thou shalt make unto Me, and shalt sacrifice thereon thy burnt-offerings, and thy peace-offerings, thy sheep, and thine oxen; in every place where I cause My name to be mentioned I will come unto thee and bless thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כ, כא.

פסוקה 35

188 ואהבת את

”ואהבת את הוי אלקיך”. הייחוד התחתון, ”חשבונות המשכן”.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

189 הוי אלקינו

”הוי הוא אלקינו”. משה כולל גם את עצמו בפסוק הראשון, והייחוד נמנה על פי דבריו.

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַוַּיָּה אֱלֹהֵינוּ הַוַּיָּה אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 36

190 להנחיל אוהבי יש

”כדי להנחיל לאוהביי ישי”. בינה היא יש, והתגובה שלה היא אהבה.

Proverbs 8:21 משלי ח:כא

לְהַנְחִיל אֶהְיֶה יֵשׁ וְאַצְרִיתֵיהֶם אֲמַלֶּא:

That I may cause those that love me to inherit substance,
And that I may fill their treasuries

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

191 אם הבנים

”מושיב עקרת הבית, אם הבנים שמחה”. בקבלה, ”אם” היא בינה, שממנה נולדות המדות, החל באהבה.

Psalms 113:9 תהילים קי”ג:ט

מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אִם-הַבָּנִים שְׂמִיחָה הִלְלוּ-יָקָה:

Who maketh the barren woman to dwell in her house As a
joyful mother of children. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

192 דלית מחשבה תפיסא ביה

”לית מחשבה תפיסא כך כללי”. אין סוף המתגלה בחכמה.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני זוהר י”ז א:י-י”ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא כך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ”א אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש כך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסוקה 37

193 ע”ד שכ’ הרמב”ם

ההערה מפנה לדיון המלא מוקדם יותר במאמר, שבו מיושם המשל של הרמב”ם על האיסורים: הם שוללים את הדברים המסתירים את האלוקות,

182 תען לשוני אמרתך

”תען לשוני אמרתך”. לימוד תורה המהדהד את דבר ה’, כתשובה.

Psalms 119:172 תהילים קי”ט:קע”ב

תַּעַן לְשׁוֹנִי אִמְרְתְּךָ כִּי כָל-מִצְוֹתֶיךָ צֶדֶק:

Let my tongue sing of Thy word; For all Thy commandments
are righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה”ת

תהלים קיט, קעב.

183 להבין ביום השמע”צ . . גבי כי גבר עלינו

הקטע מבאר את הפסוק ”כי גבר עלינו חסדו ואמת ה’ לעולם”: אהבה, קרובה ככל שתהיה, היא עדיין האמת של האדם; ואילו אמת ה’, שבה הוא אחד ואין מי שאוהב, נתפסת רק בתורה, שהיא רצונו. לכן נאמר ”תען לשוני אמרתך”.

הערת קה”ת

לקו”ת סוכות פא, ג.

184 כי גבר עלינו חסדו ואמת ה’ לעולם

”כי גבר עלינו חסדו, ואמת ה’ לעולם”. הטקסט מפנה למאמרו על פסוק זה.

Psalms 117:2 תהילים קי”ז:ב

כִּי-גִבַּר עָלֵינוּ חֲסִדּוֹ וְאֵמֶת הַוַּיָּה לְעֹלָם הִלְלוּ-יָקָה:

For His mercy is great toward us; And the truth of the L-RD
endureth for ever. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

185 כמ”ש ע”פ הקל קול יעקב

ההערה מוזה את המאמר על הפסוק ”הקול קול יעקב”, שהטקסט מצטט בעניין הכוח הנמשך מלמעלה, כפי שהוא נדפס בסידור.

הערת קה”ת

סידור יט, א ואילך.

186 הקל קול יעקב

”הקול קול יעקב”. קול התורה, הממשיך כוח מלמעלה.

Genesis 27:22 בראשית כ”ב:כ

וַיֵּשׁ יַעֲקֹב אֶל-יִצְחָק אָבִיו וַיִּמְשְׁהוּ וַיֹּאמֶר הִקְלָה קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יָדִי עָשׂוּ:

And Jacob went near unto Isaac his father; and he felt him,
and said: ‘The voice is the voice of Jacob, but the hands are
the hands of Esau

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

187 ויאכלו וישתו

”והם חזו את האלקים, ויאכלו וישתו”. הטקסט מפנה למאמר שבתורה אור על פסוק זה.

Exodus 24:11 שמות כ”ד:י”א

וְאֶל-אַצִּילֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יְדוֹ וַיַּחֲזוּ אֶת-הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ:

And upon the nobles of the children of Israel He laid not His
hand; and they beheld G-d, and did eat and drink

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 40

198 רבבה כצמח השדה נתת

"עשיתי אותך לרבבה, כצמיחת השדה". הצמיחה באמצעות אֵין, לפני "עדי העדיים".

Ezekiel 16:7 יחזקאל ט"ז:

רבבה כצמח השדה נתתך ותרגלי ותבאי בעדי עדיים שדים נכנו ושערך צמח ואת ערם ועריה:

I cause thee to increase, even as the growth of the field. And thou didst increase and grow up, and thou camest to excellent beauty: thy breasts were fashioned, and thy hair was grown; yet thou wast naked and bare

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

199 ועטרותיהם בראשיהם

"הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם". הכתר הוא כתר.

Berakhot 17a:12 ברכות י"ז א:י"ב

מרגלא בפומיה דרב: לא כעולם הזה העולם הבא. העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, שנאמר: "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did .eat and drink" (Exod. xxiv. II)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

200 ישנה אדם לתלמידו

המילים כאן מצטטות את Pesachim 3b:3. הקטע מופיע למטה.

Pesachim 3b:3 פסחים ג' ב:ג

ובאורייתא מי לא כתיב "טמא"? אלא: כל היכא דכי הדידי גינהו — משתעי בלשון גינהו, כל היכא דנפישין מילי — משתעי בלשון קצרה. כדאמר רב הונא אמר רב, ואמר לה, אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר: לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסחים ג, ב.

פסוקה 41

201 עד פה תבוא

"עד כאן תבוא ולא תוסיף". המשמעות השלישית של "עד": גבול.

Job 38:11 איוב ל"ח:י"א

ואמר עד־פה תבוא ולא תסיף ופא־ישית בגאון גלית:

And said: 'Thus far shalt thou come, but no further; And ?'here shall thy proud waves be stayed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ופירושם הימנעות ולא עשייה; כך הם חושפים את הביטול שבנפש ופועלים את יחוד אבא ואמא.

הערת קה"ת

ראה לעיל ו, ד.

פסוקה 38

194 בארץ לא זרועה

"בארץ לא זרועה". קראו זאת כך: "הלאו נורע" — האיסורים.

Jeremiah 2:2 ירמיהו ב':ב'

הלך וקראת באזני ירושלם לאמר כה אומר ה' זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה:

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the L-RD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

195 חכם עדיף מנביא

"חכם עדיף מנביא". בהערת קה"ת מצוין שהאמרה מופיעה גם במקומות אחרים.

Bava Batra 12a:14-15 בבא בתרא י"ב א:י"ד-ט"ו

אמר אמיתי: וחכם עדיף מנביא, שנאמר: "ונבא לבב חכמה" — מי נתלה במי? הוי אומר: קטן נתלה בגדול. אמר אביי: תדע, דאמר גברא רבה מילתא, ומתאמרא משמיה דגברא רבה אחרניא כוותיה. אמר רבא: ומאי קושיא? ודילמא תרוייהו בני חד מזלא גינהו! אלא אמר רבא: תדע, דאמר גברא רבה מילתא, ומתאמרא

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ב"ב יב, א. ועוד.

196 כענין — אסתלק

בהערת קה"ת נאמר רק: ראו את הערת הרבי שנדפסה בהוספות; לעיל, 20b.

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

פסוקה 39

197 אלה פקודי המשכן

"אלה פקודי המשכן, משכן העדות". הסיכום חוזר למילים הפותחות של הפסוק.

Exodus 38:21 שמות ל"ח:כ"א

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד עלי פי משה עבדת הלוים ביד איתמר בן־אחרן הכהן:

These are the accounts of the tabernacle, even the tabernacle of the testimony, as they were rendered according to the commandment of Moses, through the service of the Levites, by the hand of Ithamar, the son of Aaron the priest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

202 ששם עלו שבטים

"כי שמה עלו שבטים... עדות לישראל להודות לשם הוי'. העלייה לכתר וההכרה שהיא מחייבת.

Psalms 122:4 תהילים קכ"ב:ד'

שָׁשֶׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי־קֵה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'

Whither the tribes went up, even the tribes of the L-RD, as a testimony unto Israel, to give thanks unto the name of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 42

203 עי" — תיקון

הערת קה"ת אומרת רק: ראו את הערת הרבי הנדפסת בהוספות; לעיל, 20b.

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

פסוקה 43

204 פקד פקדתי

"פקוד פקדתי אתכם". פקידה מכתר.

Exodus 3:16 שמות ג:ט"ז

לֶךְ וְאַסַּפְתָּ אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פֶּקֶד פְּקַדְתִּי אֶתְכֶם וְאֶת־הָעָשׂוּי לָכֶם בְּמִצְרָיִם:

Go, and gather the elders of Israel together, and say unto them: The L-RD, the G-d of your fathers, the G-d of Abraham, of Isaac, and of Jacob, hath appeared unto me, saying: I have surely remembered you, and seen that which is done to you in Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

205 קול דודי דופק

"קול דודי דופק". המענה מלמעלה לרצוא ושוב שבלב.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה:ב'

אֲנִי יְשֹׁנָה וְלִבִּי עַר קוֹל דָּוִדִי דוֹפֵק פֶּתַח־לִי אֶחָתִי רָעִיתִי יוֹנְתִי תַמְתִּי שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא־טָל קְצוֹתַי רְסִיסֵי לֵילָה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 44

206 ועבד הלוי הוא

"והלוי הוא ישרת". שירת פסוקי דזמרה.

Numbers 18:23 במדבר י"ח:כ"ג

וְעַבְד הַלְוִי הוּא אֶת־עֲבֹדֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יֵשְׂאוּ עוֹנֵם חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֲלוּ נַחֲלָה:

But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for

ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

207 ודברת בם

"ודברת בם". לימוד התורה, המטרה העיקרית.

Deuteronomy 6:7 דברים ו:ז'

וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain); Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha)

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/pekudei/2/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/pekudei/2/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק